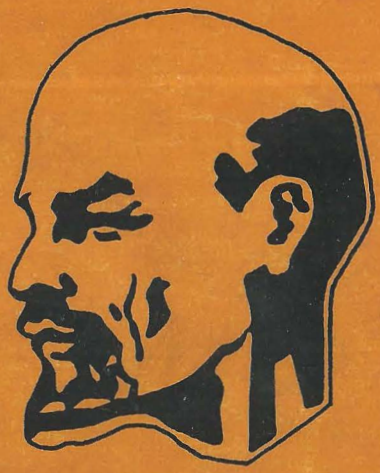
LENİN

DEMOKRATİK DEVRİMDE SOSYAL-DEMOKRASİNİN İKİ TAKTİĞİ

temel yayınlar

V. I. LENİN • DEMOKRATİK DEVRİMDE SOSYAL-DEMOKRASİNİN İKİ TAKTİĞİ

V. İ. LENİN

DEMOKRATİK DEVRİMDE SOSYAL-DEMOKRASİNİN İKİ TAKTİĞİ[1]

Çeviren
ARİF BİLGİN

TEMEL YAYINLAR
Ankara 1977

RUSÇASINDAN ÇEVRİLMİŞTİR.

Birinci basım Kasım 1977.

TEMEL YAYINLAR. Necatibey Cad. 27/29, Yenişehir, Ankara

İÇİNDEKİLER

Önsöz 7

1. Temel Politik Sorun 11
2. RSDİP III. Kongresinin Geçici Devrim Hükümeti Konusundaki Kararı Bize Neler Sağlıyor? 14
3. «Devrimin Çarlığa Karşı Kesin Zaferi» Ne Demektir? 20
4. Monarşinin Yıkılması ve Cumhuriyet 26
5. «Devrimi İlerletme» Nasıl Olur? 31
6. Proletaryanın Ardıcılsız Burjuvaziye Karşı Savaşta Eli Kolu Bağlı Kalması Tehlikesi Nereden Gelmektedir? 34
7. «Tutucuları Hükümetten Uzaklaştırma» Taktiği 46
8. «Osvobojdenye»cilik ve Yeni «İskra»cılık 51
9. Devrim Sırasında Aşırı Karşın Parti Olmak Ne Demektir? 58
10. «Devrimci Komünler» ve Proletarya ile Köylülerin Devrimci Demokratik Diktatörlüğü 61
11. RSDİP III. Kongresinin ve «Konferans»ın Bazı Kararlarının Kısa Karşılaştırması 71
12. Burjuvazi Devrimden Yüz Çevirirse Demokratik Devrimin Açılma Hızı Gevşer mi? 75
13. Sonuç. Yenmeye Yürekli miyiz? 83

Sonsöz. Bir Kez Daha Osvobojdenye'cilik, Bir Kez Daha Yeni İskra'cılık Üstüne 93

I. Burjuva Liberal Gerçekçiler Sosyal-Demokrat «Gerçekçiler»i Neden Övüyorlar? 93

II. Martinov Yoldaş Sorunu Yeniden «Derinleştiriyor» 100

III. Diktatörlüğü Kaba-Burjuvaca Betimleme ve Marks'ın Diktatörlük Üstüne Görüşü 107

Açıklayıcı Notlar 117

ÖNSÖZ

Devrim dönemlerinde devrimci partilerin taktik belgilerini değerlendirmeye yarayacak yeni materyalleri bol bol sağlayan olayları izleyebilmek çok zordur. Bu broşür Odesa olaylarından önce yazılmıştır.* «Proletari»de,[3] (sayı 9, «Devrim öğretir»)** bu olayların ayaklanma-süreç teorisini yaratmış olan ve geçici bir devrim hükümetinden yana propagandayı geri tepen sosyal-demokratları bile, kendilerine karşı olanların konumuna geçmiye, ya da bu yönde adımlar atmıya zorladığını göstermiştik. Devrimin, siyasal gelişmenin normal dönemlerinde olanaksız gibi görünen bir hız ve derinlikle eğitici bir rol oynadığı tartışma götürmez. Ve asıl önemli olan, devrimin sadece yöneticileri değil, yığınları da eğitmesidir.

Devrimin, Rusya'da işçi yığınlarına sosyal-demokrasiyi öğreteceği kuşkusuzdur. Devrim, toplumun değişik sınıflarının gerçek niteliğini demokrasimizin burjuva karakterini, burjuva-demokratik anlamda devrimci olan, ama özünde «toplumlaştırma» yerine, köy burjuvazisiyle köy proletaryası arasında yeni bir sınıf mücadelesi fikrini taşıyan köylünün gerçek özlemlerini belirli hale getirerek, aslında sosyal-demokrasinin programını ve taktiğini doğrulayacaktır. Devrim, eski narodnikler hareketinin[4] eski hayallerini —ki bunlar meselâ «sosyalist-devrimciler partisinin»[5] program tasarısında, Rusya'da kapitalizmin gelişmesi sorununda olduğu kadar, «toplumumuzun» demokratikleşmesi ya da köylü ayaklanmasının tam zaferinin önemi sorunlarında da açıklıkla kendini göstermektedir— acı-

* Prens Potemkin[2] Zırhlısındaki İsyan.

** Bk. Lenin, Tüm yapıtları cilt 11, s. 135-136.

madan ve kesinlikle boşa çıkaracaktır. Devrim, değişik sınıflara ilk defa olarak gerçek siyasal yönü verecektir. Bu sınıflar devrimden, yalnız ideologlarının programlarında ve belgilerinde değil, yığınların açık siyasal eylemlerinde de kendilerini göstererek, iyice belirlenmiş bir siyasal çehreyle çıkacaklardır.

Devrimin bize ve halk yığınlarına çok şeyler öğreteceği şüphesizdir. Ama şimdi savaş içinde bulunan siyasal partinin önünde bizim devrime bir şey öğretip öğretemeyeceğimiz sorunu durmaktadır. Devrime proleter damgasını vurmak için. devrimi, sözde değil gerçekte kesin zafere ulaştırmak için, demokratik burjuvazinin kaypaklığını, kararsızlığını ve hiyanetini boşa çıkarmak için, sosyal-demokrat öğretinin doğruluğundan, sonuna kadar devrimci tek sınıf olan proletarya ile bağlarımızdan yararlanabilecek miyiz?

Bütün çabalarımızı bu doğrultuda yürütmeliyiz. Başarımız bir yandan siyasal durumu doğru değerlendirmemize, taktik belgilerimizin doğruluğuna, öte yandansa gerçek savaşkan gücün, işçi yığınlarının bu belgileri ne ölçüde destekleyeceğine bağlıdır. Partimizin bütün örgütlerinin ve bütün guruplarının günlük, düzenli ve sürekli çalışmaları, propaganda, ajitasyon ve örgütlenme eylemleri yığınlarla bağların sağlamlaştırılması ve geliştirilmesi doğrultusunda olmalıdır. Bu eylem her zaman gereklidir, fakat devrim döneminde bu tür çalışmayı her zamankinden daha az yeterli bulmalıyız. İşçi sınıfı devrim anlarında açık devrimci eylemlere içgüdüsüyle hazırdır ve bizim bu eylemlerin amaçlarını doğru olarak saptamayı, böylelikle de bu amaçların öğrenilmesini ve kavranılmasını elden geldiği kadar geniş ölçüde yaymayı bilmemiz gerekir. Yığınlarla bağlarımız konusunda yaygın olan kötümserliğin ardında, özellikle şimdi, çoğu kez devrimde proletaryanın rolüyle ilgili burjuva fikirlerinin gizlendiği unutulmamalıdır. İşçi sınıfını eğitmek ve örgütlemek için şüphesiz daha çok, pek çok şey yapmak zorundayız. Ama bugünün sorunu, bu eğitme ve örgütlemenin politik ağırlık noktasının nerede bulunması gerektiğini bilmektir. Yani sendikalarda ve legal derneklerde mi, yoksa silâhlı ayaklanmada, devrimci bir ordu ve devrimci bir hükümetin kurulmasında mı? Bunların her ikisi de işçi sınıfını eğitir ve örgütler. Ve elbette ki, her ikisi de gereklidir. Ne var ki, şimdiki devrimde bütün mesele, işçi sınıfının eğitim ve örgütlenmesinde ağırlık yerinin nerede bulunacağının bilinmesinde-

dir: sendikalarla legal derneklerde mi, yoksa ayaklanmada mı?

Devrimin geleceği, işçi sınıfının, otokrasiye saldırısı bakımından güçlü, fakat politik bakımdan güçsüz olan burjuvazinin yardımcısı rolünü mü, yoksa halk devriminin önderi rolünü mü benimsiyeceğine bağlıdır. Burjuvazinin bilinçli temsilcileri bunu çok iyi sezdiklerinden «Osvobojdenye» dergisi,[6] sosyal-demokraside Akimovculuğu,[7] sendikalarla legal dernekleri ön plâna alan «ekonomizm»i[8] göklere çıkarmaktadır. Bundan ötürü Bay Struve[9] («Osvobojdenye»nin 72. sayısında) yeni «İskra»da[10] Akimovculuğun ilkesel eğilimlerini alkışlamakta ve yine bundan ötürü Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisinin III. Kongresinin lânet olası dargörüşlü devrimci kararlarına ateş püskürmektedir.[11]

Sosyal-demokrasinin doğru taktik belgileri yığınların yönetimi bakımından bugün özel bir önem taşımaktadır. Devrim dönemlerinde ilkelerden şaşmayan taktik belgilerin önemini küçümsemek kadar tehlikeli birşey olamaz. Örneğin, «İskra» 104. sayısında aslında sosyal-demokrasi konusunda karşısında bulunanların safına geçmekte, ama öte yandan, hayatın önünde yürüyen ve başarısızlıkları, yanılgıları vb. ile birlikte hareketin izlediği yolu gösteren belgileri ve taktik kararları küçümsemektedir. Oysa, sadece olayların peşinde sürüklenmek değil, proletaryayı şaşmaz Marksist ilkelere göre yönetmek isteyen bir parti için doğru taktik kararlar almanın pek büyük bir önemi vardır. Rus Sosyal-Demokrat İşçi Partisinin III. Kongresinin ve partiden kopanların düzenledikleri konferansın* kararları, bazı yazarlarca gelişigüzel ortaya atılmış görüşleri değil, sosyal-demokrat proletaryanın sorumlu temsilcilerince en keskin, en derinliğine düşünülmüş ve en tam biçimiyle belirtilmiş taktik görüşleri anlatmaktadır. Partimiz, hepimizin kabul ettiği kesin bir programa sahip olduğu için, bütün öteki partilerden ilerdedir. Demokratik burjuvazinin «Osvobojdenye»deki oportünizminin ve bir program «tasarısı» hazırlamak için devrimi beklemiş olan, gözleri önünde olup bitenlerin bir burjuva devrimi mi olduğu sorusuyla uğraşmayı ilk kez akıllarına ge-

* R.S.D.İ.P.'nin III. Kongresine (Londra. Mayıs 1905) yalnız Bolşevikler katıldı. Gene o tarihte Cenevre'deki «Konferans»a yalnız Menşevikler gitmişti. Bu broşürde onlar çok kez «Yeni İskracılar» diye adlandırılmaktadır. Çünkü «İskra»yı yayınlamaya devam etmişler, ama eski ve yeni «İskra» arasında bir uçurum olduğunu o zamanki ilke yoldaşları Trotski aracılığıyla duyurmuşlardır.

tiren sosyalist-devrimcilerin devrimci laf ebeliklerinin tam tersine, partimiz taktik kararlarına sıkı sıkıya bağlı kalmakla da öteki partilere örnek olmalıdır.

Bunun için, Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi III. Kongresinin ve Konferansın taktik kararlarını dikkatle incelemeyi, bu kararlarda Marksizm ilkelerinden sapmaları saptamayı, demokratik devrimde sosyal-demokrat proletaryanın somut ödevlerini açıkça belirlemeyi, devrimci sosyal-demokrasinin en ivedi ödevi saymaktayız. Bu broşürün amacı da budur. Yalnız uyarıcı sözlerle yetinmeyip, Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisinin gelecekteki tam birliğine temel olacak taktik birliği gerçekten hazırlamak isteyen herkesin de, taktiğimizi Marksist ilkeler ve devrim öğretileri açısından denetlemesi gereklidir.

Temmuz 1905 N. Lenin

1. TEMEL POLİTİK SORUN

Devrim için şimdi gündemde duran sorun, bütün halkı temsil edecek bir Kurucu Meclis'in toplanmasıdır. Bu sorunu nasıl bir çözüme bağlayacağımız konusunda görüşler birbirinden ayrılıyor. Başlıca üç politik eğilim belirmektedir. Çar hükümeti, halk temsilcilerinin toplantıya çağrılmaları gereğini kabul ediyor, ama Meclis'in bütün halkı temsil etmesine ve Kurucu Meclis olmasına hiçbir şekilde razı değildir. Bulıgin Komisyonu'nun[12] çalışmaları hakkında basında çıkan haberlere inanacak olursak hükümet, ajitasyon özgürlüğüne yol vermeyen, mülkiyet, ya da toplumsal veya meslek dallarına göre sınırlandırılan bir seçim sistemiyle seçilecek bir danışma meclisinden yanadır. Devrimci proletaryayı sosyal-demokrasi yönettiği ölçüde, egemenliğin tümüyle Kurucu Meclis'e devredilmesini istemekte ve bu amaçla yalnız genel seçim hakkını, tam bir ajitasyon özgürlüğünü elde etmek değil, çar hükümetinin hemen devrilmesi ve yerini devrimci bir geçici hükümetin alması için çaba sarfetmektedir. Sonra, isteklerini «anayasacı-demokrat» parti[13] yöneticileri aracılığıyla açıklayan liberal burjuvazi çar hükümetinin devrilmesini istememekte, geçici hükümet belgisini ortaya atmamakta, seçimlerin serbestliği ve dürüstlüğü uğrunda, temsilciler meclisinin gerçekten halkı temsil etmesi ve gerçekten kurucu olabilmesi uğrunda gerçek bir güvence üzerinde direnmemektedir. «Osvobojdenye»ci eğilimin biricik ciddi toplumsal dayanağı olan liberal burjuvazi, aslında, çar ile devrimci halk arasında mümkün olduğu kadar barışçı bir uyuşmadan yanadır. Böylelikle burjuvazi egemenliğin en büyük payını elde etmeli, devrimci halka, proletarya ile köylüye ise bu erklikten küçük bir pay ayrılmalıdır.

Şu anda politik durum budur. Bugünkü Rusya'nın üç bellibaşlı toplumsal gücüne uygun düşen üç bellibaşlı politik eğilim bunlardır. «Proletari»de (3, 4 ve 5. sayıları), «Osvobojdenye»cilerin kaypak politikalarını, ya da daha basit ve daha açık bir deyimle söyliyelim, devrime hiyanet politikalarını, demokratik iddialı boş sözler ardına gizlediklerini defalarca belirttik. Şimdi de sosyal-demokratların şu andaki ödevleri karşısında ne tutum aldıklarını görelim. Bundan kısa bir süre önce Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisinin (RSDİP) III. Kongresinde ve partiden kopanların «konferansında» alınan iki karar, bu bakımdan mükemmel belgelerdir. Bu kararlardan hangisinin politik durumu daha doğru olarak değerlendirdiği ve devrimci proletaryanın taktiğini doğru olarak tanımladığı sorununun çok büyük önemi vardır. Propagandacı, ajitatör ve örgütlendirici olarak görevini bilinçli bir biçimde yerine getirmek isteyen her sosyal-demokrat bu sorunu titizlikle, dikkatle incelemeli, ve konunun özünü ilgilendirmeyen bütün yargıları bir kenara itmelidir.

Bir partinin politik davranışına, ya da politik eyleminin niteliğine, doğrultusuna ve yöntemlerine taktik denir. Parti kongresi, partinin yeni görevler, ya da yeni bir politik durum karşısındaki politik tutumunu tam olarak belirtmek için taktik kararlar alır. Rusya'da başlayan devrim, yani halkın ezici çoğunluğu ile çar hükümeti arasında tam, açık ve kesin anlaşmazlık böyle yeni bir durum yaratmıştır. Yeni sorun bütün halkı gerçekten temsil edecek ve gerçekten kurucu nitelik taşıyacak bir meclisi toplamak için pratik yöntemlerin hangileri olduğunun saptanması sorunudur. (Sosyal-demokrasi, parti programında, böyle bir meclisin toplanması sorununu teorik olarak çoktan ve diğer bütün partilerden daha önce resmen çözmüştür.) Eğer halk hükümetle anlaşmazlık halindeyse ve eğer yığınlar yeni bir düzenin kurulması bilincine varmışsa, hükümetin devrilmesi amacını benimsiyen partinin, devrilecek hükümetin yerini nasıl bir hükümetin alacağını düşünmesi zorunludur. Burada karşımıza **yeni** bir sorun, geçici devrim hükümeti sorunu çıkıyor. Bilinçli proletarya partisinin bu soruna tam karşılık verebilmesi için şunları saptaması gereklidir: 1) sürmekte olan devrimde ve genellikle proletaryanın bütün savaşımında geçici devrim hükümetinin **önemi** nedir; 2) partinin geçici devrim yükümetine karşı **tutumu** nedir; 3) sosyal-demokratlar bu hükümete tam olarak belirlenmiş han-

gi şartlarla **katılacaktır;** 4) eğer sosyal-demokratlar hükümete katılmazsa, o zaman bu hükümete **aşağıdan** baskı yapmanın şartları nelerdir? Partinin bu konudaki politik tutumu, ancak bütün bu sorular aydınlanırsa açık seçik, sağlam, ilkelere dayanan bir nitelik kazanabilecektir.

Öyleyse şimdi, RSDİP III. Kongresi kararının bu sorunları nasıl bir çözüme bağladığını görelim. Kararın tam metni şöyledir :

«Geçici devrim hükümeti üstüne karar.

1) Gerek Rusya proletaryasının en yakın çıkarlarının, gerekse sosyalizmin son amaçları uğrunda yürütülen savaşımın çıkarlarının, mümkün olan tam politik özgürlüğü ve bunun sonucu olarak da otokratik hükümetin yerini demokratik cumhuriyetin alması gerektirdiğini;

2) demokratik cumhuriyetin, Rusya'da ancak zaferle sonuçlanacak bir halk ayaklanmasıyle gerçekleşebileceğini ve bu ayaklanmanın getireceği organ, seçimler öncesi ajitasyon özgürlüğünü sağlayabilecek, genel, eşit, doğrudan doğruya ve gizli oyla seçilen ve halkın iradesini gerçekten yansıtacak bir Kurucu Meclis'i toplayabilecek biricik organ geçici devrim hükümeti olabileceğini;

3) bu demokratik devrimin Rusya'da, ülkenin bugünkü toplumsal ve ekonomik düzeni içinde, burjuvazinin egemenliğini zayıflatmak şöyle dursun, daha da güçlendireceğini, ve burjuvazinin, belirli bir anda, hiçbir engel tanımadan, Rus proletaryasının elinden devrimci kazanımlarının kabil olduğu kadar büyük bir kısmını koparıp almayı kaçınılmaz bir şekilde deneyeceğini gözönünde tutar.

RSDİP III. Kongresi şu karara varmıştır:

a) işçi sınıfı saflarında, devrimin, en kuvvetli olasılıkla, hangi yolu izleyeceği ve proletaryanın, programımızdaki (minimum program) ivedi bütün politik ve ekonomik istemlerin gerçekleştirilmesini istiyeceği bir devrim hükümetinin belirli bir anda kurulması zorunluğuyla ilgili somut görüşlerin yayılması gereklidir;

b) kuvvet dengesine, ve önceden tam kestirilmesi olanaksız başka etkenlere bağlı olarak, partimiz temsilcilerinin, her türlü karşı-devrimci girişimlere karşı savaşmak ve işçi sınıfının kendine özgü çıkarlarını savunmak amacıyla, geçici devrim hükümetine katılması kabul edilebilir;

c) bu katılmanın vazgeçilmez şartı, partinin kendi tem-

silcileri üzerinde sıkı kontrolü ve tam sosyalist devrime yönelik ve bu anlamda bütün burjuva partilerine kesinlikle uzlaşmaz bir biçimde karşı çıkan sosyal-demokratların bağımsızlığının kararlı savunulmasıdır;

d) sosyal-demokratların geçici devrim hükümetine katılıp katılmıyacağına bakılmaksızın, silâhlanan ve sosyal-demokratlar tarafından yönetilmekte olan proletaryanın, devrimin kazanımlarını korumak, sürdürmek ve genişletmek için geçici hükümet üzerinde durmadan baskı yapması gerektiği fikri proletaryanın en geniş çevrelerine yayılmalıdır.»

2. RSDİP III. KONGRESİNİN GEÇİCİ DEVRİM HÜKÜMETİ KONUSUNDAKİ KARARI BİZE NELER SAĞLIYOR?

Başlığından da görülebileceği gibi, RSDİP III. Kongresinin bu kararı tamamiyle ve sadece geçici devrim hükümeti sorunlarını ele almaktadır. Bu demektir ki, sosyal-demokratların geçici devrim hükümetine katılmaları buraya meselenin bir kısmı olarak girmektedir. Öte yandan, söz konusu başka bir şey olmayıp, sadece geçici devrim hükümetidir yani örneğin genel olarak «egemenliğin ele geçirilmesi» vb. sorunu buraya girmemektedir. Kongre bu sorunu ve benzerlerini ele almamakla doğru bir iş yapmış mıdır? Doğruluğu kuşkusuzdur, çünkü Rusya'daki politik durum, bu sorunları günün sorunları haline getirmemektedir. Tam tersine, halkın gündeme aldığı şey otokrasinin devrilmesi ve Kurucu Meclis'in toplanmasıdır. Parti kongreleri, şu veya bu gazetecinin yerli yersiz değindikleri sorunları değil, günün koşullarına ve toplumsal gelişmenin sonucu, ciddi politik bir önem kazanmış olan sorunları çözümlemelidir.

Bu devrimde ve genel olarak proletaryanın savaşında geçici devrim hükümetinin önemi nedir? Kongre kararı, bunu, daha başlangıçta gözleri proletaryanın dolaysız çıkarları üzerine olduğu kadar «sosyalizmin son amaçları» için «mümkün olan tam politik özgürlüğün» gereği üzerine çekerek açıklıyor. Tam politik özgürlük ise, partimizin programının belirttiği gibi, çarlık rejiminin yerini demokratik cumhuriyetin almasını gerektirmektedir. Kongrenin, kararında, demokratik

cumhuriyet belgisini önemle ele almış olması mantığa uygunluk bakımından da, ilke bakımından da zorunludur, çünkü demokrasinin öncü savaşçısı olan proletaryanın istediği şey tam özgürlüktür; bundan başka, monarşistlerin, yani kendisine meşrutiyetçi-«demokrat» diyen partiyle «Osvobojdenye»ci partinin «demokrasi» şalına büründükleri şu sıralarda, bu belginin önemle ele alınması yine amaca uygundur. Cumhuriyetin kurulması için (genel, eşit, doğrudan ve gizli oyla) bütün halk tarafından seçilecek bir Temsilciler Meclisi, bir Kurucu Meclis mutlaka gereklidir. Kongre kararının sürecinde belirtilen de budur. Ama karar bu kadarıyle yetinmemektedir. «Halkın istemini gerçekten temsil eden» yeni bir düzenin kurulması için, Temsilciler Meclisinin Kurucu Meclis olarak adlandırılması yeterli değildir. Bu meclisin gerçekten «kurucu» olabilme erk ve gücüne sahip olması gerekmektedir. Bunun bilincine varan Kongre kararı, sadece biçimsel bir «Kurucu Meclis» belgisiyle yetinmemekte, bu meclisin görevini yerine getirmesi olanağını sağlıyan özdeksel şartları da açıkça belirtmektedir. Adı Kurucu Meclis olan bir meclisin hangi şartlarda gerçekten kurucu olacağını mutlaka belirtmek gereklidir, çünkü anayasacı-monarşist partide temsil edilen liberal burjuvazi, birçok kez belirttiğimiz gibi, bütün halkın Kurucu Meclisi belgisini, kasıtlı olarak yozlaştırmakta ve boş lâf haline getirmektedir.

Kongre kararı, ancak geçici bir devrim hükümetinin, yani zaferle sonuçlanacak halk ayaklanmasının organı olan geçici devrim hükümetinin, seçim ajitasyonunda tam özgürlüğü sağlayabileceğini ve halkın istemini gerçekten temsil eden bir meclisin toplanmasını sağlıyacağını belirtmektedir. Bu doğru mudur? Bu görüşü tartışmaya kalkışacak olan bir kimsenin, çar hükümetinin geçicilerle elele vermiyeceğini, seçimlerde tarafsız kalacağını, halkın isteminin gerçekten yansımasını kendine iş edineceğini söylemesi gerekir. Bu tür iddialar o kadar tutarsızdır ki, kimse bunları açıkça savunamaz, ama bizim «Osvobojdenye»cilerimiz bunu liberalizm bayrağı altında, üstükapalı imletmektedirler. Birinin Kurucu Meclisi toplantıya çağırması gerek; birinin seçimlerin özgürlüğünü ve düzenliliğini sağlaması gerek; birinin bu meclise kuvvet ve yetki sağlaması gerek; bunu ancak ayaklanmanın organı olan devrim hükümeti tam içtenlikle isteyebilir ve gerçekleştirilmesi için herşeyi yapmaya yeterli güce sahip olabilir. Çar hü-

kümeti buna mutlaka karşı gelecektir, çarla uyuşmuş ve halk ayaklanmasına tam olarak dayanmayan bir liberal hükümet, ne böyle bir şeyi içtenlikle isteyebilir, ne de içtenlikle istese bile başarabilir.. Demek ki, biricik doğru ve tam tutarlı demokratik belgiyi kongre kararı ileri sürmüştür.

Ama demokratik devrimci dönüşümün sınıf karakteri gözönünde tutulmazsa, geçici devrim hükümetinin öneminin değerlendirilmesi tam ve doğru olmaz. İşte bunun için karara, devrimci dönüşümün, burjuvazinin egemenliğini güçlendireceği kaydı eklenmiştir. Bu ise şimdiki toplumsal-ekonomik düzende, yani kapitalist düzende kaçınılmaz bir şeydir. Burjuvazinin, bazı politik özgürlüklere kavuşan proletarya üzerinde egemenliğinin kuvvetlenmesinin kaçınılmaz sonucu, aralarında egemenlik uğrunda çetin bir savaşa yol açacak, burjuvazi «proletaryanın devrim döneminde elde ettiği kazanımları onun elinden koparıp almak için» her türlü çabalara girişecektir. Dolayısıyle demokrasi için herkesten önce ve herkesin başında savaşan proletaryanın, burjuva demokrasisinin bağrında gizlediği yeni çelişkileri, yeni savaşımları da biran olsun unutmaması gereklidir.

Demek ki kararın incelemiş olduğumuz bölümü, geçici devrim hükümetinin önemini özgürlük ve cumhuriyet uğruna yürütülen savaş bakımından olduğu kadar, Kurucu Meclis bakımından ve yeni sınıf mücadelesi için ortam hazırlayan demokratik devrimci dönüşüm bakımından da tam olarak değerlendirmektedir.

Bundan sonra, proletaryanın genel olarak geçici devrim hükümetine karşı tutumunun ne olacağı sorusu ortaya çıkmaktadır. Kongre kararı bu soruya, herşeyden önce, partiye, işçi sınıfı sıralarında geçici devrim hükümetinin gerekliliği inancını yaymayı bekine bekine öğütlemekle cevap veriyor. İşçi sınıfı bunun gerekliliğini kavramalıdır. «Demokratik» burjuvazi çar hükümetinin devrilmesi sorununu aydınlığa kavuşturmadığından, biz bu sorunu birinci plâna almalı ve geçici devrim hükümetinin gerekliliği konusunda direnmeliyiz. Üstelik, bu hükümetin, bugünkü tarihsel durumun objektif koşullarına ve proleter demokrasinin görevlerine cevap verecek eylem programının ne olacağını da belirtmeliyiz. Bu partimizin minimum programının **tümüdür** ve bir yandan, şimdiki toplumsal ve ekonomik ilişkiler çerçevesinde, en yakın politik ve ekonomik değişikliklerin gerçekleşmesi için elverişli, öte yan-

dansa daha ileriki adımın, sosyalizmin gerçekleşmesi için gerekli programıdır.

Demek ki karar, geçici bir devrim hükümetinin niteliğini ve hedefini tamamen aydınlatmaktadır. Kökeni ve temel niteliği bakımından bu hükümet, halk ayaklanmasının organı olmalıdır. Biçimsel amacı bakımından ise, bütün halkın seçeceği Kurucu Meclisin toplanmasını sağlayan araç olmalıdır. Eyleminin özü bakımından bu hükümet, proleter demokrasisinin minimum programını gerçekleştirmelidir, çünkü otokrasiye karşı ayaklanmış olan halkın çıkarlarını yalnız bu garanti edebilir.

Belki de geçici hükümetin, geçici olduğu için, henüz bütün halkça onaylanmamış olumlu bir programı uygulamayacağı ileri sürülebilir. Böyle bir itiraz, gericilerin ve «otokrasi» cilerin ukalâlığından başka bir şey olamaz. Hiçbir olumlu program uygulamamak demek, çürümüş otokrasinin feodal ilişkilerini sürdürmesine katlanmak demektir. Bu duruma halk ayaklanmasının organı olan bir hükümet değil, ancak devrime hiyanet edenlerin hükümeti katlanabilir. Kurucu Meclis toplantı özgürlüğünü resmen tanımadıkça, gerçek toplantı özgürlüğünün uygulanmasından vazgeçmeyi önermek, ve bu öneriyi, Kurucu Meclisin bu özgürlüğü pekâlâ tanımayabileceği bahanesiyle yapmak, herkesle alay etmek demektir. Geçici devrim hükümetinin, asgari programı hemen uygulamasına karşı çıkmak da aynı şekilde alay etmek anlamını taşır.

Ve sonunda şunu da belirtelim ki, karar, geçici devrim hükümetine minimum programın gerçekleştirilmesi görevini yüklerken, dolayısıyle maksimum programın hemen uygulanması, sosyalist devrimin gerçekleştirilmesi için egemenliğin ele geçirilmesi yolundaki tutarsız, yarı anarşistçe düşünceyi etkisiz hale getirmektedir. Rusya'nın erişmiş olduğu ekonomik gelişme derecesi (objektif koşul) ve geniş proletarya yığınlarının ulaşmış oldukları bilinç ve örgütlenme derecesi (objektif koşulla organik olarak bağlı bulunan sübjektif koşul) işçi sınıfının hemen ve tam kurtuluşunu olanaksız kılmaktadır. Şu anda gelişmekte olan devrimin burjuva niteliğini ancak en cahil kişiler inkâr edebilirler; işçi yığınlarının sosyalizmin amaçları ve bu amaçlara ulaşılması yolları hakkında henüz ne kadar az şey bildiklerini ancak en saf iyimserler unutabilirler. Oysa biz hepimiz, işçilerin kurtuluşu, ancak işçilerin yapıtı olacağına inanıyoruz. Yığınlar bilinçlenmeden ve ör-

gütlenmeden, tüm burjuvaziye karşı açık sınıf savaşında hazırlanıp, eğitimden geçmeden sosyalist devrim söz konusu olamaz. Sosyalist devrimi geciktirdiğimiz yolundaki anarşist suçlamalara karşı şunu söylüyoruz: geciktirmiyoruz, olanaklı biricik araçtan faydalanarak biricik güvenli yoldan, demokratik cumhuriyet yolundan yürüyerek sosyalist devrime doğru ilk adımı atıyoruz. Sosyalizme, politik demokrasiyi bir kenara bırakıp, başka bir yoldan varmak isteyen, kaçınılmaz olarak hem ekonomik hem de politik bakımdan tutarsız ve gerici sonuçlara varır. Eğer bir gün, şu veya bu işçi bizden maksimum programımızı neden uygulamadığımızı sorarsa, kendisine demokrasiye bağlanmış olan halk yığınlarının sosyalizme henüz ne kadar yabancı olduklarını, sınıf çelişkilerinin henüz ne kadar az gelişmiş olduğunu, proleterlerin örgütlenmesinin henüz ne kadar yetersiz olduğunu göstermekle cevap vereceğiz. Şu halde, gidin bütün Rusya'da yüzbinlerce işçiyi örgütlendirin, milyonlarca emekçinin programımızı desteklemesini sağlayın! Bunu parlak, ama içi boş anarşistçe palavralarla yetinmiyerek denerseniz bu örgütün kuruluşunun, bu sosyalist aydınlatma işinin yaygınlaşmasının, demokratik reformların tümüyle gerçekleştirilmesine bağlı olduğunu hemen göreceksiniz.

Devam edelim. Geçici devrim hükümetinin önemini ve proletaryanın bu hükümete karşı tutumunu açıklığa kavuşturduktan sonra karşımıza şu soru çıkıyor bizim bu hükümete katılmamız (yukardan gelen eylem) doğru mudur ve hangi koşullarda olanaklıdır? Aşağıdan gelen eylemimiz ne olmalıdır? Kongre kararı her iki soruya da tam cevap veriyor. Karar, sosyal-demokratların geçici devrim hükümetine (demokratik devrim döneminde, cumhuriyet uğrundaki savaş döneminde) katılmasının ilke bakımından olabileceğini kesinlikle belirtmektedir. Bununla kendimizi, hem bu soruya ilke olarak olumsuz cevap veren anarşistlerden, hem de bizi hükümete katılmamız gereğiyle **ürkütmeye** kalkışmış olan sosyal-demokratların kuyrukçularından (Martinov ve yeni «Iskra»cılar gibi) kesinlikle ayırıyoruz. RSDİP'nin III. Kongresi bu bildirisiyle yeni «İskra»nın sosyal-demokratların geçici devrim hükümetine katılmalarının Millerandizm'in[14] bir çeşidi olduğu, burjuva düzenini onama anlamına gelebileceği için ilke bakımından olanaksızlığı vb. yolundaki tezini kesin olarak çürütmektedir.

Kendiliğinden anlaşılacağı üzere, ilke bakımından olanaksızlık sorunu, pratik olarak amaca uygunluk sorununu henüz karara bağlamaz. Parti kongresinin kabul ettiği «yukardan» savaşımın bu yeni görüşü hangi koşullarda amaca uygundur? Anlaşılacağı üzere, kuvvet dengesi vb. gibi somut şartlardan şimdiden söz etmenin olanağı yoktur ve kongre kararı, elbette ki bunları peşinen saptamamaktadır. Aklı başında hiç kimse, şimdi bizi ilgilendiren sorunda kehanete girişmeye kalkışamaz. Ama bizim katılmamızın niteliğini ve amacını belirlemek mümkündür ve bu yapılmalıdır. Ve karar bunu yapıyor ve katılmanın iki amaç kolladığını saptıyor 1) karşı-devrimci girişimlerle amansızca savaşmak ve 2) işçi sınıfının öz çıkarlarını savunmak. Liberal burjuvalar, devrimci halkı yıldırmak ve otokrasiye karşı uysal davranmasını sağlamak için, gericilik psikolojisinden ateşli söz etmeye başladıkları zaman («Osvobojdenye»nin 72. sayısında bay Struve'nin ilginç «Açık Mektup»una bakınız), proletarya partisinin karşı-devrime karşı gerçek savaş görevini hatırlatması özellikle yerinde olur. Politik özgürlük ve sınıf savaşının büyük sorunlarını sonuçta yalnız kuvvet belirler ve bizim bu kuvvetin eğitilmesini, örgütlenmesini ve aktif olarak, yalnız savunma değil, saldırma aracı olarak da kullanılmasını hesaba katmamız gerek. Paris Komünü'nden[15] bu yana Avrupa'da hemen de aralıksız egemenlikte bulunan politik gericilik, bizi, sadece «alttan» gelen eylem düşüncesine, yalnız savunma yoluyla savaşımı hesaba katmaya gereğinden fazla alıştırdı. Hiç şüphe yok ki, şimdi artık yeni bir döneme giriyoruz; politik sarsıntılar ve devrimler dönemi başlamıştır. Şimdi Rusya'nın içinde bulunduğu dönemde kalıplarla yetinilmesine izin yoktur. Yukardan gelen eylem fikrini yaymak, en enerjik bir saldırı eylemine hazırlanmak, böyle bir eylemin şartlarını ve biçimlerini incelemek gerekir. Kongre kararı, bu şartlardan ikisini özellikle belirtmektedir biri sosyal-demokratların geçici devrim hükümetine katılmasının biçimsel yanı ile ilgilidir (partinin, temsilcileri üzerindeki sıkı kontrolü); ikincisi, bu katılmanın niteliğiyle ilgilidir (amacı, tam sosyalist devrimi, bir an için olsun gözönünden kaçırmamak).

Karar, yeni, ve şimdiye kadar hemen bilinmeyen bir savaş biçimi olan «yukardan» eylem halinde parti siyasetini bütün yönleriyle aydınlattıkan sonra, yukardan eylemin başarılamaması halini de hesaba katmaktadır. Geçici devrim hükü-

metine her tür koşul içinde aşağıdan etkide bulunmak ödevimizdir. Aşağıdan gelen baskı için proletaryanın silâhlanmış olması şarttır, çünkü devrim anlarında, sıra büyük bir süratle açık iç savaşa gelir; ve proletaryayı yönetenlerin sosyal-demokratlar olması gerekir. Proletaryanın silâhlı baskısının amacı: «devrim kazanımlarının korunması, kuvvetlendirilmesi ve genişletilmesidir»; bu kazanımlar ise, proletaryanın çıkarları açısından, tam da minimum programımızı gerçekleştirmek zorunda olduklarıdır.

Böylelikle III. Kongrenin Geçici Devrim Hükümeti konusundaki kararının kısaca incelenmesini tamamlıyoruz. Okurun da gördüğü gibi bu karar hem yeni sorunun önemini, hem proletarya partisinin bu sorundaki tutumunu, hem de partinin geçici devrim hükümeti içinde ya da dışındaki politikasını aydınlatmaktadır.

Şimdi de «konferansın» bu konudaki kararını görelim.

3. «DEVRİMİN ÇARLIĞA KARŞI KESİN ZAFERİ» NE DEMEKTİR?

«Konferans» kararı, **egemenliğin ele geçirilmesi ve geçici devrim hükümetine katılma*** sorununu ele alıyor. Meselenin bu biçimde ortaya konulmasında bile, yukarda belirttiğimiz gibi, bir karışıklık vardır. Bir yandan sorun daraltılmış biçimde ele alınıyor: genel olarak partinin geçici devrim hükümetine karşı görevleri bir yana bırakılarak, ancak geçici hükümete katılmamız söz konusu ediliyor; öte yandan ise, birbirinden büsbütün ayrı olan iki sorun, yani **demokratik** devrim aşamalarından birine katılmamız ile, sosyalist devrim sorunları birbirine karıştırılmaktadır. Apaçıktır ki egemenliğin sosyal-demokratlar tarafından ele geçirilmesi, sosyalist devrimin ta kendisidir ve bu kelimeler doğru ve açık anlamıyla kullanılıyorsa başka bir şey de olamaz. Yok eğer, bu kelimeler egemenliğin sosyalist değil, demokratik devrim amacıyla ele geçirilmesi anlamına kullanılıyorsa, o zaman sadece geçici devrim hükümetine katılmaktan değil de, **genel** olarak «iktidarın ele geçirilmesinden» sözedilmesinin ne manası olur? Besbelli

* İlerde parçalar halinde bu kararın tam metni vardır. (Yazarın 1907 yayınına notu.)

ki, «konferansçılarımızın» kendileri bile hangi konuyu, demokratik devrimi mi, yoksa sosyalist devrimi mi ele alacaklarını pek bilmiyorlar? Bu konuyu söz konusu eden yayınları izlemiş olanlar bu fikir karışıklığına, Martinov[16] yoldaşın, ünlü «İki Diktatörlük» başlıklı broşürüyle sebep olduğunu bilirler; yeni «İskra»cılar, kuyrukçuluğun bir örneği olan broşürde bu sorunun (9 Ocaktan da önce) nasıl ortaya konduğunu hatırlamaktan pek hoşlanmasalar da konferans üzerindeki ideolojik etkisi inkâr edilemez.

Kararın başlığını bir kenara bırakalım. Özü çok daha derin ve ciddi hataları ortaya koymaktadır. Kararın birinci kısmı şöyledir:

> «Devrimin çarlık üzerinde kesin zaferini, ya başarılı bir halk hareketinden doğan geçici bir hükümetin kurulması, ya da halkın dolaysız devrimci baskısı altında, bütün halkı temsil eden bir Kurucu Meclisin örgütlenmesine karar verecek olan herhangi bir temsilcil kurumun devrimci girişimi belli eder.»

Demek ki, devrimin çarlık üzerindeki kesin zaferini ya başarılı bir ayaklanma, ya da temsilcil bir kurumun Kurucu Meclisi örgütleme kararı sağlıyacakmış! Bu da ne? Nasıl olur? Kurucu Meclisin örgütlendirilmesi hakkında bir «kararın» çıkarılması da mı kesin zafer demek oluyor? Hem de bu «zafer» «başarılı bir halk ayaklanması sonucu» geçici bir hükümetin kurulmasıyla aynı plânda tutuluyor! Konferans, **başarılı** bir halk ayaklanması ile, bir geçici hükümetin **kurulmasının** devrimin edimli zaferi demek olduğunu, kurucu meclisin örgütlendirilmesi «kararının» ise devrimin **sözde** zaferi anlamına geldiğini farketmemiştir.

Yeni «İskra»cı menşeviklerin[17] konferansı tıpkı liberallerin, «Osvobojdenye»cilerin, her zaman yaptıkları hatayı işlemiştir. «Osvobojdenye»ciler, erk ve egemenliğin çarın elinde kalmasına sessizce göz yumarak ve «kurucu olmak» için gerekli **güce** sahip olmak gerektiğini unutarak, «kurucu» meclis üstüne gevezelik etmektedirler. Konferans, şöyle veya böyle adlandırılan temsilcilerin «kararı» ile bu kararın uygulanması arasındaki büyük uzaklığı da unutmuştur. Konferans, erk çarın elinde kaldığı sürece, şöyle veya böyle adlandırılan temsilcilerin herhangi bir kararının, 1848 Alman devrimi tarihinin ünlü Frankfurt parlamentosunun[18] «kararları» kadar boş ve zavallı gevezeliklerden öteye gidemiyeceğini de unutmuştur.

Devrimci proletaryanın temsilcisi Marks, «Noye Rayhnişe Tzaytung»ta, («Neue Rheinische Zeitung»),[19] Frankfurt'un liberalleri «Osvobojdenyeciler» ile, güzel söylevler verdikleri, her çeşit demokratik «kararlar» aldıkları, türlü türlü özgürlük hakları kurdukları, gerçekte ise egemenliği kralın elinde bırakarak, kralın emrindeki askercil kuvvete karşı silâhlı savaşı örgütlendirmedikleri için. amansızca alay etmekteydi. Ve Frankfurtlu «Osvobojdenyeciler» nutuk çekerken, kral elverişli zamanı bekledi, asker birliklerini kuvvetlendirdi. Gerçek kuvvete dayanan karşı-devrim de demokratları, bütün o şaşılacak «kararları» ile birlikte tam yenilgiye uğrattı.

Konferans, tam da, kesin zafer şartının eksik olduğu bir durumla, kesin zaferi aynı şey saymıştır. Partimizin cumhuriyetçi programını kabul eden sosyal-demokratlar nasıl olup da böyle bir yanılgıya düşmüşlerdir? Bu garip olguyu anlamak için, III. Kongrenin, partiden kopanlarla ilgili kararına başvurmamız gerekiyor.* Bu kararda partimizde «ekonomizme yakınlığı olan» çeşitli akımların hâlâ varolduğu belirtilmektedir. Konferansçılarımız (Martinov'un ideolojik etkisi altında boş yere kalmadılar ya) devrimden, tıpkı «ekonomistlerin» politik

* Kararın tam metni şudur: «Kongre, RSDİP'nde, ekonomizme karşı yürütülen savaş başlıyalı beri, ortak eğilimleri proleter savaşında bilinçlilik öğesinin önemini küçümsemek ve bunu kendiliğinden gelme öğesine bağlamak olan, ve «ekinomizme» çeşitli ölçülerde ve çeşitli açılardan yakınlığı bulunan akımların, bugüne kadar kalmış olduğunu saptar. Bu akımların temsilcileri örgütlenme konusunda teorik olarak partinin sistemli eylemine uygun düşmeyen örgütlendirme-süreç teorisini ileri sürmektedir; pratikte ise, birçok hallerde sistemli olarak parti disiplinini çiğnemektedirler; başka durumlarda, partinin en az bilinçli elemanları arasında, Rusya'daki durumun objektif şartlarını hesaba katmadan, seçim ilkelerinin en geniş ölçüde uygulanması propagandasını yaparak, şu anda parti ilişkileri bakımından mümkün olan temelleri baltalama yolunda çabalar harcamaktadırlar. Taktik sorunlarda, liberal burjuva partilere karşı uygulanan tam bağımsız parti taktiğine karşı çıkarak halk ayaklanmasında, partimizin örgütlendirme rolünü üzerine almasının mümkün ve yararlı olduğuna karşı çıkarak, hangi şartlarda olursa olsun, partinin geçici bir demokratik devrim hükümetine katılmasına karşı çıkarak, parti çalışmalarının hızını frenlemeye gayret ettiklerini ortaya koymaktadırlar. Kongre, bütün parti üyelerini, devrimci sosyal-demokrasi ilkelerinden bu tür sapmalara karşı, her yerde güçlü bir ideolojik mücadele yürütmeye çağırır, ama aynı zamanda, bu tür görüşleri şu veya bu ölçüde paylaşanların parti örgütlerine ancak parti kongrelerini, tüzüğünü tanımaları ve parti disiplinine kayıtsız şartsız boyun eğmeleri gibi mutlak bir şartla katılmalarını mümkün görür. (Yazarın 1907 yayınındaki notu.)

mücadeleden, ya da 8 saatlik işgününden sözettikleri gibi konuşuyorlar. «Ekonomistler» hemen «aşamalar teorisini» ileri sürüyorlardı ; 1) haklar uğrunda savaş; 2) politik ajitasyon; 3) politik savaş — ya da 1) 10 saatlik işgünü; 2) 9 saatlik işgünü; 3) 8 saatlik işgünü. Bu «taktik-süreç»in ne gibi sonuçlar verdiğini herkes iyice biliyor. Şimdi bize, devrimi de peşinen güzelce aşamalara bölmemizi öneriyorlar 1) çar, temsilcil bir kurumu toplar; 2) bu temsilcil kurum «halkın» baskısıyla Kurucu Meclis örgütlendirme «kararını» alır; 3) üçüncü aşama konusunda menşevikler henüz aralarında bir anlaşmaya varamamışlardır. Onlar, halkın devrimci baskısının karşısında çarlığın karşı-devrimci baskısının bulunduğunu ve bunun için de, ya «kararın» gerçekleşmediğini, ya da işin gidişinin yine sadece halk ayaklanmasının zaferine ya da yenilgisine bağlı bulunduğunu unuttular. Konferansın kararı, «ekonomistlerin» şu usa vurma tarzını aynen hatırlatmaktadır: işçilerin kesin zaferi ya sekiz saatlik işgününün devrim yoluyla elde edilmesinde, ya da on saatlik iş gününün kabul edilmesi ve dokuz saatlik işgününe geçilmesi «kararında» karşılığını bulabilir Kelimesi kelimesine aynı şey.

Kararı kaleme alanların, ayaklanmanın zaferi ile çarın toplantıya çağırdığı temsilcil bir kurumun «kararını» **aynı şey saymayı** düşünmediklerini, sadece her iki durumda da partinin taktiğini önceden saptamak istediklerini söyleyerek bize itiraz edecekler çıkabilir. Buna şu cevabı veriyoruz 1) kararın metni, en küçük şüpheye meydan bırakmayacak bir biçimde ve açıklıkla, bir temsilcil kurumun **«kararını»**, «devrimin çarlık üzerinde kesin zaferi» olarak niteliyor. Belki de bu, metin yazılırken yapılan bir savsamanın sonucudur, belki de metni, konferansın tutanaklarına bakarak düzeltmek mümkündür, ama düzeltilmediği sürece metnin ancak bir anlamı olabilir, o da «Osvobojdenye»ci görüştür. 2) Kararı yazanların benimsedikleri «Osvobojdenye»ci görüş tarzı, yeni «İskra»cıların başka yazılarında daha büyük bir açıklıkla ortaya çıkmaktadır. Örneğin Tiflis Komitesinin organı Sosyal-Demokrat'ta[20] («İskra»nın 100. sayısında göklere çıkarılan, Gürcü dilinde yayınlanmış) **«Zemski Sobor*** ve bizim taktiğimiz» başlıklı bir yazıda, basbayağı «Zemski Sobor'u eylemimizin odak noktası olarak kabul eden taktik» (hatırlatalım ki, bu, toplantı hakkında he-

* Ulusal Meclis. — Ed.

nüz hiçbir kesin bilgimiz yoktur) «bizim için silâhlı ayaklanma ve geçici devrim hükümetinin kurulması» «taktiğinden» **«daha elverişli»** bir taktiktir, denilmiştir. İlerde bu yazıya gene değineceğiz. 3) Devrimin zaferi halinde olduğu gibi, yenilgisi halinde de, ayaklanmanın başarısı halinde olduğu gibi, ciddi bir güce dönüşememesi halinde de, parti taktiğinin önceden tartışılmasına karşı bir şey denilemez. Çar hükümetinin, liberal burjuvaziyle uyuşmak için, bir Temsilciler Meclisini toplantıya çağırmayı başarması mümkündür: III. Kongre kararı, bu olasılığı gözönünde bulundurarak «iki yüzlü politikadan», «sahte demokrasiden» ve «halk meclisinin» «Zemski Sobor» biçimindeki karikatür **biçimlerinden açıkça söz etmiştir.*** Ama işin can alıcı tarafı da, geçici devrim hükümeti hakkında böyle şeyler söylenmemesidir, çünkü geçici devrim hükümetinin bunlarla bir ilişiği yoktur. Bu durum, ayaklanma sorununu ve geçici devrim hükümetinin kurulması sorununu arka plâna atıyor, biçimini değiştiriyor vb.. Oysa şimdi bir za-

* Devrim arifesinde, hükümetin taktiği karşısındaki tutumla ilgili kararın metni şudur

«Geçirmekte olduğumuz devrim döneminde kendini koruma amacıyla hareket eden hükümetin, özellikle proletaryanın bilinçli elemanlarına karşı yöneltilmiş alışılagelen baskı tedbirlerini arttırdığını ve 1) ödünlerle ve reform vaatleriyle işçi sınıfını politik bakımdan yozlaştırmaya ve böylece devrimci savaştan uzaklaştırmaya çalıştığını; 2) yine bu amaçla, iki yüzlü ödüncülük politikasına sözde demokratik biçimler vererek Zemski Sobor cinsinden bir halk temsilciliğinin karikatürlerini yaratmak amacıyla işçilere komisyonlara ve konferanslara temsilcilerini seçmeleri için çağrıda bulunmaya başladığını; 3) Kara-Çete (Çorne Soten)[21] örgütlendirdiğini ve devrime karşı genel olarak bilinçsiz, ırk ve din düşmanlıklarıyla gözleri kararmış bütün gerici unsurları harekete geçirdiğini gözönünde bulunduran RSDİP III. Kongresi partinin bütün örgütlerini,

a) propaganda ve ajitasyon eylemlerinde, hükümet ödünlerinin gerici amaçlarının maskelerini sıyırırken, bir yandan bu ödünlerin zor karşısında verildiğini, öte yanda da, otokrasinin proletaryayı gönül kandırıcı reformlara razı olmasının olanaksızlığını belirtmeye;

b) seçim ajitasyonundan yararlanarak, bu gibi hükümet tedbirlerinin gerçek amaçları konusunda işçileri aydınlatmaya ve genel, eşit, tek dereceli ve gizli oyla seçilmiş bir Kurucu Meclisin devrimci yoldan toplantıya çağırılmasının proletarya için taşıdığı önemi ispat etmeye;

c) 8 saatlik işgününün ve işçi sınıfının gündemde olan bütün öteki isteklerinin devrimci yoldan hemen yerine getirilmesi için proletaryayı örgütlendirmeye;

ç) Kara-çete'lerin ve genel olarak hükümetin yönettiği bütün diğer gerici unsurların eylemlerine karşı silâhlı direnmeyi örgütlendirmeye çağırma kararını vermiştir.» (Yazarın 1907 yayınındaki notu.)

ferin ya da yenilginin, doğru ya da dolambaçlı yollar izlemenin, çeşitli kombinezonlar kurmanın mümkün olması söz konusu değildir; söz konusu olan, devrimin izleyeceği gerçek yol konusunda işçilerin kafalarını karıştırmanın, «Osvobojdenye»-ci usullerle zaferin **temel** şartından yoksun bir durumu kesin zafer olarak nitelendirmenin, sosyal-demokratlar için asla hoş görülmeyeceğidir. Belki 8 saatlik işgününü de bir hamlede elde edemeyeceğiz, belki de buna varmak için uzun ve dolambaçlı bir yoldan geçmemiz gerekecek, ama proletaryayı savsaklamalara, oyalamalara, pazarlıklara, ihanetlere ve gerici tedbirlere karşı koyamayacak, buna **gücü yetmiyecek** duruma getiren bir güçsüzlük ve dermansızlığı, işçilerin zaferi olarak adlandıran kimse hakkında fikrimiz ne olacaktır? Belki de Rus devrimi, «Vperiod»un* bir zamanlar dediği gibi «ölü doğmuş bir anayasa» ile sonuçlanacaktır, ama bu, kesin savaşların arifesinde ölü doğan bu çocuğu, «çarlığa karşı kesin zafer» diye nitelendiren sosyal-demokratın bu davranışını haklı çıkarabilir mi? En kötü olasılıkla, belki sadece cumhuriyete kavuşmakla kalmıyarak belki de bir gölgesel anayasa, «Şipov» biçimi bir anayasa[22] ile yetinmemiz mümkündür: ama bir sosyal-demokratın cumhuriyet belgimizi lekelemesi hoş görülebilir mi?

Tabii, yeni «İskra»cılar henüz bu kadar ileri gitmediler. Fakat kısır bilgiçlikleri yüzünden şu andaki savaş ödevlerini ne dereceye kadar gözden kaçırdıklarını, kararlarında tam da cumhuriyetten söz etmeyi **unutmaları** göze çarpar bir şekilde göstermektedir! Bu, her nekadar inanılmayacak bir şeyse de gerçektir. Konferansın çeşitli kararlarında, sosyal demokrasinin bütün belgileri doğrulanıyor, tekrarlanıyor, aydınlatılıyor, ayrıntılarına kadar iniliyor, işçilerin işletmeler içinde temsilciler ve delegeler seçmelerine varıncaya kadar hiç birşey unutulmuyor da, tam geçici devrim hükümetini konu edinen kararda cumhuriyetten bahsetmeye fırsat bulunamıyor. Halk ayaklanmasının «zaferinden» ve geçici bir hükümetin kurul-

* «Vperiod» dergisi Cenevre'de 1905 Ocağında partinin Bolşevik kanadının organı olarak yayınlanmaya başlandı. Ocak'tan Mayıs ayına kadar 18 sayı çıktı. Mayıs'tan sonra RSDİP III. Kongresi kararı gereğince, RSDİP Merkez Organı «Proletari», «Vperiod»un yerini aldı. (Bu Kongre, Mayıs ayında Londra'da yapılmıştır, menşevikler buna katılmadılar ve Cenevre'deki «Konferans»larını topladılar.) (Yazarın 1907 yayınındaki notu.)

masından söz ederken, bu «adımlar» ve davranışlarla cumhuriyete kavuşmak arasındaki ilişkiye işaret etmemek, proletaryanın savaşını yönetmek için değil, proleter hareketin kuyruğunda sürüklenmek için karar kaleme almak demektir.

Sonuç kararın birinci bölümü; 1) cumhuriyetin kurulması ve gerçekten bütün halk tarafından seçilmiş ve gerçekten kurucu bir meclisin toplanmasını sağlamak için yürütülen savaşta geçici devrim hükümetinin önemini asla aydınlatmamıştır; 2) karar devrimin, çarlık üzerinde kesin zaferini, gerçek bir zaferin temel şartının eksik olduğu bir durumla bir tutarak, proletaryanın demokratik bilincinde gerçek bir karışıklık meydana getirmiştir.

4. MONARŞİNİN YIKILMASI VE CUMHURİYET

Kararın daha sonraki bölümüne geçelim

«... Böyle bir zafer her iki halde de devrimci dönemin yeni bir aşamasının başlangıcı olacaktır.

Bu yeni aşamaya, toplumsal gelişmenin objektif şartlarının kendiliğinden yüklediği görev politik bakımdan özgürlüğüne kavuşmuş burjuva toplumu ögeleri arasında sosyal çıkarlarının gerçekleştirilmesi ve egemenliğin doğrudan doğruya ele geçirilmesi uğrundaki karşılıklı savaşın süreci içinde soyluların monarşi rejimini tamamiyle ortadan kaldırmaktır.

Bunun için, tarihsel karakteri bakımından burjuva devriminin görevlerini yerine getirme işini üzerine alacak olan geçici hükümet sadece kurtuluş yolundaki ulusun birbirine karşıt sınıfları arasındaki karşılıklı savaşımı düzenliyerek devrimi ilerletmekle kalmamalı, gelişmenin, kapitalist düzenin temellerini tehdit eden etkenlerine karşı da savaşmalıdır.»

Kararın, başlıbaşına bir bölümü olan bu kısmı üzerinde duralım. Yukarıda aktardığımız pasajlardaki temel fikir, kongre kararının 3. maddesinde açıklanan fikrin aynısıdır. Ama iki kararın bu kısmını karşılaştırdığımız zaman, aralarındaki köklü fark hemen göze çarpmaktadır. Devrimin toplumsal ve ekonomik temelini iki kelimeyle tanımlayan kongre kararı, dikkati herşeyden önce, sınıfların, belirli kazanımların elde

edilmesi için, tam olarak belirlenmiş savaşımı üzerinde topluyor ve proletaryanın savaş amaçlarını ön plâna alıyor. Konferans kararı ise, devrimin toplumsal ve ekonomik temelini kafaları karıştıracak, karanlık biçimde, uzun uzadıya anlattıktan sonra, belirli kazanımların elde edilmesi uğrundaki mücadeleden pek bulanık söz ediyor ve proletaryanın güttüğü savaşın amaçlarını tamamen karanlıkta bırakıyor. Konferansın kararı, eski düzenin, sosyal ögeler arasındaki karşılıklı savaşın süreci içinde, ortadan kalkmasından söz ediyor. Kongre kararı, bizim, proletaryanın partisinin, eski düzeni değiştirme işini başarmamız gerektiğini, yalnız demokratik cumhuriyetin kurulmasının eski düzenin gerçekten değiştirilmesi olduğunu, bu cumhuriyeti savaşla gerçekleştirmemiz gerektiğini, cumhuriyet uğruna ve tam özgürlüğümüz uğruna sadece otokrasiye karşı değil, kazanımlarımızdan bizi yoksun bırakmaya kalkışırsa (ve kalkışacağı da kesindir) burjuvaziye karşı da savaşacağımızı belirtmektedir. Kongre kararı, belirli bir sınıfı mücadeleye çağırıyor ve ona, gene belirli, hemen elde edilmesi gereken hedefler gösteriyor. Konferansın kararı ise, değişik güçler arasında karşılıklı mücadeleden söz ediyor. Bu iki karardan biri, aktif mücadele psikolojisini dile getirmekte, öteki ise olayları dıştan seyreden bir kimsenin eylemsiz seyirciliğini; kararlardan biri, eyleme, yaşama çağırıyor, öteki ise **kısır lâf kalabalığına**. Her iki karar da, şu andaki devrimci dönüşümün, bizim için ancak ilk adım olduğunu, ve bunu bir ikincinin izleyeceğini bildiriyor; fakat buraya gelince biri, bu birinci adımı mümkün olduğu kadar çabuk atmamız gerektiği, bu aşamayı geçerek cumhuriyeti gerçekleştirmemiz, karşı-devrimi acımadan ezmemiz ve bundan sonraki adıma taban hazırlamamız gerektiği sonucunu çıkarıyor. Öteki karar ise, birinci adımın ayrıntılı tanımlamalarına girişiyor ve (deyimi hoş görün) baklayı ağzından çıkarmadan yalanıp duruyor. Kongrenin kararı, Marksizmin (demokratik devrimin burjuva karakteri üstüne) eski, fakat her zaman yeni olan fikirlerini başlangıç veya ilk hareket noktası olarak dikkate alıyor ve bunlardan hem demokratik devrim için, hem de sosyalist devrim için mücadele etmekte olan ilerici sınıfın ilerici görevlerini ortaya çıkarıyor. Konferansın kararı ise, başlangıçtan öteye geçmiyor, buna yapışıp aynı lâfları tekrarlayıp duruyor.

Aradaki bu fark, tam da bu fark, Rus Marksistlerini çok

eskiden beri iki kanada ayırmıştır : geçmişin legal Makrsizmi[23] zamanında ukalâlar ve savaşçılar kanatları vardı; şimdi ise, başlayan yığın hareketleri döneminde, ekonomik mücadeleden yana olanlarla, politik savaşımdan yana olanlar kanatları meydana geldi. Ekonomistler Marksizmin, genel olarak, işçi sınıfı savaşının ve özel olarak da politik savaşımın derin ekonomik kökleri bulunduğu yolundaki doğru önerisinden politik savaşa sırt çevirmek gerektiği, bu savaşın gelişmesini engellemek, kapsamını sınırlandırmak ve görevlerini azaltmak gerektiği gibi orijinal sonuçlar çıkarıyorlardı. Politik savaşımdan yana olanlar ise, aynı önerilerden başka bir sonuç, mücadelenin kökleri ne kadar derinliğe dalarsa, o ölçüde daha geniş cephede, daha yürekli, daha bekimli ve daha büyük girişim gücüyle savaşmak gerektiği sonucunu çıkarıyorlar. Başka şartlar içinde, değişik biçimde, ama gene aynı tartışmayla bir kere daha karşı karşıya bulunmaktayız. Aynı önerilerden — demokratik devrimin henüz sosyalist devrim olmadığı, bunun sadece mülksüzleri «ilgilendirmediği», derinlere dalan köklerinin **bütün** burjuva toplumunun zorunlu ihtiyaçlarına kadar uzandığı önerilerinden biz, en ilerici sınıfın demokratik ödevlerini daha da enerjik olarak saptaması, bunları daha da kararlı olarak yürütmesi gerektiği ve hemen şu anda cumhuriyet belgisini ileri sürmesi, geçici devrim hükümetinin zorunluğunu ve karşı-devrimi acımadan bastırmak zorunluğunu anlatması gerektiği sonucunu çıkarıyoruz. Karşımızdaki yeni «İskra»cılar ise, aynı önerilerden demokratik istekleri sonuna kadar zorlamamak gerektiği, pratik belgileri formüle ederken cumhuriyet belgisinin sözünü etmemenin de mümkün olabileceği, geçici devrim hükümetinin gereğinin belirtilmeyebileceği, Kurucu Meclisin toplantıya çağrılması kararının kesin zafer diye adlandırılabileceği, eylemimizin aktif hedeflerinden biri olarak karşı-devrimle mücadeleyi belirtmek gerekmediği, bu konuyu (yanlış olarak formüle edildiğini biraz sonra göreceğiz) «karşılıklı savaşım süreci» imlemesiyle geçiştirilebileceği sonucunu çıkarmaktadırlar. Böylesi bir dil siyaset adamlarına değil, herhangi bir arşivde toplantı yapanlara yakışan bir dildir.

Yeni «İskra»cıların kararındaki bazı tanımlamaları ne kadar dikkatle incelersek, kararın gösterdiğimiz temel özelliklerini o ölçüde daha iyi görebiliyoruz. Örneğin «siyasal bakımdan özgürlüğüne kavuşmuş burjuva toplumu ögeleri arasında

karşılıklı savaş sürecinden söz ediliyor. Kararın hangi sorun hakkında yazıldığını hatırlarsak (konu geçici devrim hükümetidir) biraz şaşırmış olarak şunu soruyoruz karşılıklı bir savaş sürecinden söz edilecekse, burjuva toplumunu siyasal bakımdan **köleleştiren** ögeleri nasıl sessizce geçiştirebiliriz? «Konferansçılar» devrimin zafere ulaştığını varsaydıkları anda, bu ögelerin yokolacaklarını mı sanıyorlar? Böyle bir fikir genel olarak saçmadır, sözü edilen durumda ise politik bakımdan en büyük safdillik ve gerçek bir politik miyopluktur. Devrim karşısında yenik düşen karşı-devrim yokolmayacaktır, tam tersine, karşı-devrim, kaçınılmaz olarak yeni ve daha amansız bir savaşa girişecektir. Eğer kararımızda, devrimin zaferinin bize yükleyeceği görevleri çözümlüyorsak, karşı-devrimci saldırıları püskürtmenin gereğine büyük bir dikkat ayırmalıyız (nasıl ki, kongre kararında bu yapılmıştır); savaşım halinde bir partinin, hemen yerine getirilmesi gereken bu vazgeçilmez, güncül politik görevlerini, şu andaki devrimci dönemden **sonra** ne olacak ve «siyasal bakımdan **özgürlüğe kavuşmuş** bir toplum» gerçekleştiği zaman ortaya neler çıkacak gibi genel düşünceler içinde boğmaktan kaçınmalıyız. Nasıl «Ekonomistler» güncül politik görevleri anlayamadıklarını gizlemek için, politikanın ekonomiye bağımlı olduğu yolundaki ilkel gerçekleri ileri sürmüşlerse, yeni «İskra»cılar da, toplumun politik **kuruluşunun** güncül devrimci görevlerini anlayamamış olmalarını gizlemek için, politik bakımdan **özgürlüğe kavuşmuş** bir toplumun içindeki savaşım konusu üzerinde ilkel gerçeklerin sözünü edip duruyorlar.

«Bütün soyluların monarşi düzeni kesinlikle ortadan kaldırılmalı» sözünü alalım. Monarşik düzenin kesinlikle ortadan kaldırılmasına, herkesin anladığı dilde, demokratik cumhuriyetin kurulması denir; ama bu deyim, bizim iyi yürekli Martinov'a ve ona tapınanlara pek yalınç ve açık görünmektedir. Onlar illâ «derine gitmek», «daha akıllıca» birşeyler söylemek istiyorlar. Öte yandan, daha derin düşünme çabası göstererek gülünçleşiyorlar, bir belgi ortaya atacaklarına tanımlamalar yapıyorlar ve ileriye doğru yürümek için canlı çağrıda bulunacaklarına, geçmişe iç karartısıyla bakıyorlar. Karşımızdakiler, cumhuriyet uğruna hemen savaşa geçmek isteyen canlı insanlar değil de, sanki sorunu **plus quam perfec-**

tum* açıdan **sub specie aeternitatis**** inceleyen taşlaşmış mumyalardır.

Dahası var «... geçici hükümet bu burjuva devriminin görevlerini yerine getirmeyi üzerine alabilir...». İşte burada, proletaryanın politik yöneticilerinin önünde duran somut sorunları bizim konferansçıların göremedikleri hemen belli oluyor. Devrim hükümeti gibi somut bir sorun burada onların gözünden siliniyor, yerini, genellikle burjuva devriminin görevlerini yerine getirecek ve birbiri ardından gelecek hükümetler sorununa bırakıyor. Eğer sorunu «tarihsel» açıdan incelemek isterseniz, herhangi bir Avrupa ülkesinin örneği, hiç de «geçici» olmayan birçok hükümetlerin, burjuva devriminin görevlerini yerine getirdiklerini, hattâ devrimi yenilgiye uğratan hükümetlerin bile yenilgiye uğrayan devrimin tarihsel görevlerini yerine getirmek zorunda kaldıklarını görürsünüz. Ama «geçici devrim hükümeti» o sözünü ettiğiniz hükümete denmez; böylesi bir hükümet özümleyici kurumlara dayanan hükümete değil, devrimci dönemin hükümetine, doğrudan doğruya yıkılan hükümetin yerini alan hükümete, halk ayaklanmasına dayanan, halktan gelen hükümete denir. Geçici devrim hükümeti genel olarak burjuva devriminin tarihsel görevlerini yerine getiren araç değil, devrimin hemen zafere ulaşması için, karşı-devrim girişimlerini kırmak için bir savaş organıdır. Baylar, burjuva devriminin hangi görevlerini bizim veya sizin, ya da, şu veya bu hükümetin başardığı işini gelecekteki «Ruskaya Starina»nın[34] sayılarında yazacak olan geleceğin tarihçileri yüklensinler; bu işi 30 yıl sonra da yapsalar yine olur; bizim bugün, cumhuriyet uğrunda savaş için, proletaryanın bu savaşa en enerjik biçimde katılabilmesi için ortaya belgiler atmamız, pratik yollar göstermemiz gerek.

Kararın aktarılan kısmındaki son öneriler de, belirtilen nedenlerden ötürü yetersizdir. Geçici hükümetin, birbirine karşıt sınıflar arasında savaşımı «düzenlemesi» gerektiğini söylemek çok yersiz, en azından çok acemice bir şeydir Marksistlerin, liberal «Osvobojdenye»ci ağzıyla konuşarak, hükümetlerin sınıf savaşının organı değil de, bu savaşı «düzenleyen» bir şey olabileceğini düşündüren formüllerden kaçınması gerekir Hükümet, sadece «devrimci gelişmeleri ilerletmekle

* çoktan geçmiş.
** sonsuzluk açısından.

yetinmemeli, aynı zamanda onun kapitalist düzenin temellerini tehdit eden etkenlerine karşı da savaşmalıdır». Bu «etken» ise, tam da proletaryadır ki, karar onun adına alınmıştır. Bize proletaryanın şu anda «devrimi nasıl ilerleteceğini» (anayasacı burjuvazinin çizdiği sınırdan öteye nasıl geçileceğini) söyleyeceklerine, burjuvazi devrimin sağladığı kazanımlara karşı döndüğü zaman, onunla savaşa belirli bir biçimde hazırlanmamızı öğütleyeceklerine, **eylemimizin** somut amaçları üstüne hiçbir şey söylemeden, sürecin genel betimlemesiyle yetinmektedirler. Yeni «İskra»cıların düşüncelerini açıklama biçimleri bile bize, Marks'ın (Foyerbah üstüne ünlü «tezlerinde») diyalektiğe yabancı eski materyalizm konusundaki değerlendirmesini hatırlatıyor. Filozoflar, diyordu Marks, dünyayı yalnız değişik biçimlerde **yorumlamaktadırlar**; oysa görev bu dünyayı **değiştirmektir.** Böylece, yeni «İskra»cılar da, seyircisi oldukları savaş sürecini oldukça iyi betimleyebiliyor ve açıklayabiliyorlar; ama bu savaşta, doğru bir belgi formüle etme yeteneğinden yoksundurlar. Bekine bekine, yürüyor, ama hareketi yönetmeyi başaramadıkları, devrimin özdek koşullarının bilincine varmış ve ilerici sınıfların başına geçmiş bulunan partilerin tarihte etkili, yön verici ve yönetici rolünü kavramadıkları için, tarihsel materyalizme de gölge düşürüyorlar.

5. «DEVRİMİ İLERLETME» NASIL OLUR?

Kararda devamla şöyle denilmektedir

> «Bu koşullarda sosyal-demokrasi, bütün devrim süresince, devrimi ilerletme olanağını ona en uygun biçimde sağlayacak olan, burjuva partilerinin tutarsız ve çıkarcı politikalarına karşı mücadelede elini kolunu bağlamayacak olan, burjuva demokrasisi tarafından yutulma tehlikesine karşı onu en iyi koruyacak olan durumu korumaya çaba göstermelidir.
>
> Bu nedenle sosyal-demokrasi geçici hükümette erkliği alma, ya da erkliği paylaşma amacını gütmemeli. en aşırı devrimci karşın partisi olarak kalmalıdır.»

Devrimi ilerletme olanaklarını en iyi sağlayacak olan tutumu benimseme öğüdü hoşumuza gidiyor, hem de çok. An-

cak bu güzel öğütle birlikte şu anda, varolan politik durum içinde, bir halk meclisi toplanacağı söylentilerinin dolaştığı, oranlamaların yürütüldüğü, ve tasarıların hazırlandığı dönemde, sosyal-demokrasinin devrimi nasıl ilerleteceği konusunda belirli bir yön verilmiş olmasını da isterdik. «Osvobojdenye»nin halk ile çar arasında «uyuşma» teorisinin tehlikesini anlamayan, Kurucu Meclis'in toplantıya çağrılması «kararını» bile zafer diye adlandıran bir kimse, geçici devrim hükümetinin gerekliliği uğrunda aktif propagandayı görev saymayan bir kimse, şimdi devrimi ilerletebilir mi? Demokratik devrim belgisine gölge düşüren bir kimse, bu işi yapabilir mi? Gerçekte bu adamlar, **pratik politika** konusunda «Osvobojdenye»nin düzeyinde kaldıkları için **devrimi geriletmektedirler.** Devrim anında, partinin, hemen önünde duran edilim görevleri tanımlayan taktik kararında cumhuriyet belgisi yokken, bu adamların otokrasinin yerini cumhuriyetin almasını isteyen bir programı tanımış olmalarının ne değeri vardır? «Osvobojdenye»cilerin ve anayasacı burjuvazinin tutumunun şimdiki özelliği, halk tarafından seçilen bir Kurucu Meclis'i toplantıya çağırma kararını kesin zafer olarak nitelendirmeleri, geçici devrim hükümetinden ve cumhuriyetten ise söz etmekten ustaca kaçınmalarıdır. Devrimi ilerletmek için, yani devrimi monarşist-burjuvazinin uygun gördüğü sınırlardan öteye götürebilmek için, burjuva demokrasisinin «tutarsızlığını» kıracak belgileri aktif olarak ortaya atmak, kesinlikle belirtmek ve ön plâna almak gerekir. Bu belgiler şu anda ancak **iki tanedir** 1) geçici devrim hükümeti ve 2) cumhuriyet. Çünkü, halk tarafından seçilmiş kurucu meclis belgisi devrimi ustaca rayından çıkarmak, devrimin tam zaferini önlemek, büyük burjuvaziyle otokrasi arasında bir pazarlığa olanak sağlamak amacıyle, monarşist burjuvazi tarafından **kabul edilmiştir** («Kurtuluş Birliği» programına bakınız). Ve görüyoruz ki, devrimi ilerletebilmeye elverişli olan belgilerden ilkini, yani cumhuriyeti, konferans tamamen unutuyor, ötekini, yani geçici devrim hükümeti belgisini ise «Osvobojdenye»nin sahip çıktığı bütün halk tarafından seçilmiş Kurucu Meclis'in eşdeğeri yaparak, her ikisini de «devrimin kesin zaferi» olarak nitelendiriyor!!

İşte Rus sosyal-demokrasisinin gelecekteki tarihçisine yöntem olacağına inandığımız su götürmez gerçek budur. Sosyal-demokratların 1905 Mayısındaki konferansı, demokratik

devrimi ilerletme gereği üzerinde çok güzel şeyler söyleyen bir karar almıştır, ama gerçekte bu karar, devrimi geriletmektedir ve monarşist burjuvazinin demokratik belgilerinden öteye gitmemektedir.

Yeni «İskra»cılar, proletaryanın burjuva demokrasisi içinde eriyeceği tehlikesini görmemezlikten geliyormuşuz diye, bize sitem etmekten hoşlanıyorlar. Bu kınamayı RSDİP'nin III. Kongresi kararlarına dayanarak haklı göstermeye kalkışacak olanı görmek isterdik. Karşımızdakilere cevabımız şudur : burjuva toplumunun içinde eylemde bulunan sosyal-demokrasi, şu veya bu özel durumda, burjuva demokrasisiyle yanyana yürümeden politikaya katılamaz. Ama bu sorunda sizinle bizim aramızdaki fark şudur Biz, devrimci ve cumhuriyetçi burjuvaziyle beraber, onun içinde erimeden yürüyoruz; siz ise, **liberal ve monarşist burjuvazi** ile beraber, yine onun içinde erimeden yürümektesiniz. İşte **durum budur.**

Konferansınız adına formüle ettiğiniz taktik belgiler «anayasacı demokrat» partinin, yani **monarşist burjuvazi partisinin** belgisine uygundur, ama siz, bu uygunluğun farkında değilsiniz, bunu kavramıyorsunuz ve bunun sonucu olarak gerçekte «Osvobojdenye»cilerin kuyruğunda yürümektesiniz.

Bizim RSDİP'nin III. Kongresi adına formüle edilen taktik belgilerimiz ise, demokratik devrimci ve cumhuriyetçi burjuvazinin belgileriyle uyumlu durumdadır. Böylesi bir burjuvazi ve küçük burjuvazi Rusya'da henüz halkın büyük bir partisini oluşturamamıştır.* Ama bu partinin ögelerinin varlığından şüphe etmek için ülkede şu anda olup bitenlerden hiçbirşey anlamamak gerekir. Bizim niyetimiz (büyük Rus devrimi başarılı olursa) yalnız sosyal-demokrat partinin örgütlediği proletaryayı değil, bizimle yanyana yürümesi pekâlâ olanaklı küçük burjuvaziyi de yönetmektir.

Konferans, aldığı kararla, farkında olmadan, liberal ve monarşist burjuvazinin düzeyine düşmüştür. Parti kongresi ise, aldığı kararla, devrimci demokrasinin, pazarlıklara girişmeyi değil de, savaşmayı isteyen ögelerini, bilinçli olarak, kendi düzeyine **yükseltmiştir.**

Bu gibi ögeler, özellikle köylüler arasında çoktur. Büyük

---

* Her nekadar «sosyalist-devrimciler»in eyleminin objektif önemi, devrimci ve cumhuriyetçi burjuvazinin hedeflerini gerçekleştirmekse de, bunlar böyle bir partinin özü olmaktan çok, bir terörist aydınlar grubudur.

toplumsal grupları siyasal eğilimlere göre ayırırken, büyük bir yanlışlık yapmadan, devrimci ve cumhuriyetçi demokrasiyi köylü yığınlariyle özdeşleştirebiliriz. Elbette bunu ancak, işçi sınıfını sosyal-demokratlarla özdeşleştirme anlamı çerçevesinde, gene o koşullar ve o kayıtlar altında yapabiliriz. Başka bir deyişle, vardığımız sonuçları şöyle belirleyebiliriz: konferans **genel ulusal politika belgileriyle*** devrim sırasında bilinçsiz olarak, **büyük toprak beyleri yığınının düzeyine düşmektedir.** Parti kongresi ise kabul etmiş olduğu genel ulusal politika belgileriyle, **köylü yığınlarını devrim düzeyine yükseltmektedir.** Vardığımız bu sonuçlardan ötürü, paradoksa düştüğümüzü ileri sürerek, bizi suçlamaya kalkışacak olanları şu tezi çürütmeye çağırıyoruz : eğer devrimi sonuna kadar sürdürmek gücünde değilsek, eğer devrim, «Osvobojdenye»nin isteğine uygun olarak, çar'ın çağırmasıyla toplanan ve ancak alay olsun diye kurucu adı verilecek olan bir temsilciler meclisinin toplanmasıyla meydana gelen «bir kesin zafer» ile **sona erecekse,** bu ancak **toprak beylerinin** ve **büyük burjuva ögelerin ağır basacağı** bir devrim olabilir. Yok, eğer alınyazımız gerçekten büyük bir devrim içinde yaşamaksa, eğer tarih bu sefer «çocuğun ölü doğmasına» yol vermeyecekse, eğer devrimi sonuna kadar götürmeye, «Osvobojdenye»nin ve Yeni «İskra»cıların anladıklarından bambaşka bir kesin zafere vardırmaya gücümüz yetecekse, o zaman devrimde köylü ve proletarya ögeleri **ağır basacaktır.**

Belki kimileri, bu ağır basma fikrinin ileri sürülmesini gelecek devrimin burjuva niteliğinde bir devrim olacağı kanısından vazgeçtiğimiz anlamında yorumlayacaklardır. «İskra»nın bu kavramı kötüye kullanışı karşısında böylesi pekâlâ mümkündür. Onun için bu mesele üzerinde durmak gereksiz sayılmamalıdır.

6. PROLETARYANIN ARDICILSIZ BURJUVAZİYE KARŞI SAVAŞTA ELİ KOLU BAĞLI KALMASI TEHLİKESİ NEREDEN GELMEKTEDİR?

Marksistler, kesin olarak, Rus devriminin burjuva niteliği

* Öteki kararlarda yer alan, köylüleri özellikle ilgilendiren belgileri söz konusu etmiyoruz.

taşıdığı kanısındadırlar. Bu ne demektir? Bu, Rusya için artık zorunlu hale gelen politik düzendeki demokratik değişiklikler, toplumsal ve ekonomik değişiklikler, kendi başlarına sadece kapitalizmin baltalanması, burjuva egemenliğinin baltalanması anlamını taşımıyacak, tam tersine, Asya tipi gelişme değil de, Avrupa tipi, geniş çapta ve hızla gelişme yolunu ilk defa gerçekten temizleyecek, burjuvazinin sınıf olarak egemenliğini kurmasına ilk defa olanak sağlayacak demektir. Sosyalist-devrimciler bu fikri, mal üretiminin ve kapitalist üretimin gelişme yasalarının tek harfini olsun bilmediklerinden, köylü ayaklanmasının tam başarısının bile, bütün toprakların köylülerin isteklerine ve çıkarlarına uygun biçimde dağıtılmasının bile («kara bölüşüm», ya da benzeri birşey), kapitalizmi ortadan kaldırmak şöyle dursun, tam tersine kapitalizmin gelişmesinde yeni bir sıçrayış sağlıyacağını ve köylü yığınlarının sınıflara bölünmesini hızlandıracağını görmediklerinden ötürü anlayamamaktadırlar. Bu gerçeği anlayamamak, sosyalist-devrimcileri küçük burjuvazinin bilinçsiz ideologları yapmaktadır. Sosyal-demokratlar, teoride ve pratik politikada, pek büyük önemi olan bu gerçek üzerinde ayak diremelidir, çünkü bugünün «genel demokratik» hareketi içinde proletarya partisinin tam sınıf bağımsızlığını koruma zorunluğu bunun sonucudur.

Ama bu, (toplumsal ve ekonomik özü dolayısıyle burjuva olan) **demokratik** devrimin, proletarya için büyük bir önem taşımadığı anlamına gelmez. Yine bu, demokratik devrimin özellikle büyük kapitalistler, büyük parasal çevreler, «aydınlanmış» büyük toprak beyleri için olduğu kadar, köylü ve işçiler için de yararlı bir biçimde oluşamıyacağı anlamına hiç gelmez.

Yeni «İskra»cılar, burjuva devrimi kategorisinin anlamını ve önemini büsbütün yanlış anlıyorlar. Yargılarında hep burjuva devriminin ancak burjuvaziye yararlı şeyleri sağlıyabilecek bir devrim olabileceği görüşü ortaya çıkmaktadır. Bundan daha yanlış bir şey olamaz. Burjuva devrimi burjuva, yani kapitalist toplumsal-ekonomik düzenin çerçevesini aşan bir devrim değildir. Burjuva devrimi kapitalizmin gelişme gereksinmelerini anlatır, ve sadece bu gelişmenin temellerini yıkmamakla kalmaz, tam tersine bunları genişletir ve derinleştirir. Bundan ötürü, bu devrim yalnız işçi sınıfının çıkarlarını değil, bütün burjuvazinin de çıkarlarını yansıtır. Kapitalist

düzende burjuvazinin işçi sınıfı üzerindeki egemenliği kaçınılmaz bir şey olduğuna göre, burjuva devriminin proletaryanın çıkarlarından çok burjuvazinin çıkarlarını belirttiği haklı olarak söylenebilir. Ama, burjuva devriminin proletaryanın çıkarlarına hiç uymadığı görüşü basbayağı saçmadır. Bu saçma görüş, bizi ya dedelerimiz zamanındaki eski narodnikler teorisine, burjuva devrimi, proletaryanın çıkarlarıyla çatıştığı için, burjuva politik özgürlüğünün bizim nemize gerek diyen görüşe götürür; ya da proletaryanın, burjuva politikasına, burjuva devrimine, burjuva parlamentarizmine her ne biçimde olursa olsun katılmasına karşı çıkan anarşizme vardırır. Bu görüş, teorik bakımdan, kapitalizmin mal üretimi temeli üzerinde gelişmesinin zorunluk olduğu yolundaki Marksizmin alfabesi ilkelerin unutulmasının sonucudur. Marksizm, mal üretimi üzerine kurulan ve uygar kapitalist uluslarla değiş-tokuşta bulunan bir toplumun da, gelişmesinin belirli bir döneminde, kaçınılmaz olarak, kapitalizm yolunu tutacağını öğretmektedir. Marksizm, narodniklerin ve anarşistlerin, Rusya'nın kapitalizmden sınıf savaşı dışında, başka bir yol izleyerek sıyrılabileceği, kapitalist gelişmeyi hem de kapitalist ortam ve çerçeveler içinde atlatabileceği sayıklamalarını kesinlikle etkisiz bırakmıştır.

Marksizmin bütün bu ilkeleri, en ufak ayrıntılarına kadar, hem genel olarak, hem de Rusyayla ilgili olarak tekrar tekrar ispatlanmıştır. Bu ilkelerden çıkan sonuç da, işçi sınıfının kurtuluşunu, kapitalizmin gelişmesinden başka bir yerde arama düşüncesinin **gerici** bir fikir olduğudur. Rusya gibi ülkelerde, işçi sınıfı, kapitalizmin gelişmesinin yetersizliğinden acı çekmektedir. Demek ki, işçi sınıfının, kapitalizmin en geniş ölçüde, en özgürce ve en büyük hızla gelişmesinde **kesin çıkarı vardır.** Kapitalizmin geniş ölçüde, özgürce ve hızla gelişmesine engel olan geçmişin bütün kalıntılarının ortadan kaldırılması, işçi sınıfının kesinlikle **yararınadır.** Burjuva devrimi, geçmişin bu kalıntılarını, toprak köleliği kalıntılarını (bu kalıntılara yalnız otokrasi değil, monarşi de girer) kesinlikle süpürüp ortadan kaldıran ve kapitalizmin geniş, özgür ve hızlı gelişmesi olanağını eksiksiz sağlayan devrimci dönüşümdür.

Bu nedenle **burjuva** devrimi, **proletarya için büyük ölçüde yararlıdır.** Burjuva devrimi, proletaryanın çıkarı için **kesin olarak** gereklidir. Burjuva devrimi, ne ölçüde tam, kesin ve tu-

tarlı olursa, proletaryanın sosyalizm uğrunda burjuvaziye karşı savaşı da o ölçüde güven altına alınmış olacaktır. Böyle bir yargı ancak bilimsel sosyalizmin cahili olan kimselere yeni ve tuhaf bir görüş, ya da bir acaiplik olarak görünebilir. Ne var ki, bu arada, burjuva devriminin **belirli bir anlamda,** burjuvaziden çok proletaryanın yararına olduğu ilkesi de bundan çıkmaktadır. Bu ilkenin doğruluğu şu anlamda tartışma götürmez Burjuvazi için, proletaryaya karşı, geçmişin bazı kalıntılarına, örneğin monarşiye, orduya, vb. dayanmak yararlıdır. Burjuva devriminin, geçmişin bütün kalıntılarını tam olarak süpürmemesi, bunlardan bazılarına dokunmaması; başka bir deyimle, devrimin tutarlı, tam, kesin ve amansız olmaması, burjuvazinin yararınadır. Sosyal-demokratlar bu fikri, biraz ayrı bir deyimle belirtip, burjuvazinin kendi davasına hiyanet ettiğini, özgürlüğe hiyanet ettiğini ve burjuvazinin tutarlı demokrasiye bağlanamayacağını söylemektedirler. Burjuva demokrasisine yönelik zorunlu oluşumların yavaş yavaş, derece derece, usulcacık ve kesin olmayan biçimde gerçekleşmesi, devrim yoluyle değil de, reformlar yoluyla gerçekleşmesi burjuvazinin yararınadır. Bu değişikliklerin gerçekleştirilmesi sırasında toprak köleliğinin «saygı değer» kurumlarına (örneğin monarşiye) karşı elden geldiği kadar uslu davranılması, sıradan halkın, yani köylülerin ve özellikle işçilerin devrimci eylemini, girişimlerini ve enerjisini geliştirmeye elden geldiği kadar az yardım etmesi burjuvazinin yararınadır. Çünkü, başka türlü, Fransızların dediği gibi, işçilerin, silâhlarını «bir omuzdan ötekine almaları», yani toprak köleliğinden temizlenen alanda doğan özgürlükler gibi, demokratik kurumlar gibi kendilerine burjuva devrimince sağlanmış silâhları burjuvaziye karşı çevirmeleri kolaylaşmış olur.

Buna karşılık, burjuva demokrasisine yönelik zorunlu oluşumların, reformlarla değil, devrimci yolla gerçekleşmesi işçi sınıfının yararınadır. Çünkü, reformlar yolu askıda bırakma, oyalama, ulusal organizmin çürüyen parçalarının işkence ağrıları içinde ölmesi yoludur. Bu çürüyüşte herkesten önce ve herkesten çok acı çekecek olanlar proletarya ile köylülerdir. Devrimci yol en hızlı ve proletarya için en az acılı ameliyat yolu, çürümüş parçaların kesilip atılması yolu, kokusu havayı zehirleyen monarşiye ve onun iğrenç, kokuşmuş kurumlarına karşı en az ödün verme, en az usluca davranma yoludur.

Bizim liberal burjuva basının, devrimci yolun tutulması

olanağı üzerinde yalancı gözyaşları dökmesi yalnız sansürden çekindiğinden değil, devrimden korktuğu için de, çarı devrimle korkutmaya çalışmakta, devrimden kaçınmak için reformculuk yolunun temeli olarak aşağılık reformlar önünde yerlere eğilmekte ve dalkavukluk etmektedir. Hem de bu sadece «Ruskiye Vedomsti»,[25] «Sın Oteçcstva»,[26] «Naşa Jizn»,[27] «Naşi Dni»[28] dergilerinin değil, illegal, dolayısıyle serbest olan «Osvobojdenye»nin de tutumudur. Burjuvazinin demokratik devrimdeki kaçınılmaz tutarsızlığı, onun sınıf olarak kapitalist toplumda tuttuğu yerden ileri gelmektedir. Buna karşılık proletaryanın sınıf olarak durumu, onu tutarlı demokrat olmaya zorlamaktadır. Burjuvazi, demokratik ilerlemenin proletaryayı güçlendirmesinden korktuğu için geçmişe dönüktür. Zincirlerinden başka kaybedecek birşeyi olmayan proletarya ise, demokrasi yoluyla bütün dünyayı kazanacaktır. Bundan ötürü burjuva devrimi demokratik dönüşümler bakımından ne kadar tutarlı olursa, yalnız burjuvazinin işine yarayan değişmelerle sınırlanması o ölçüde azalır. Burjuva devrimi ne kadar tutarlı olursa, proletarya ve köylülere demokratik devrimde o kadar çok faydalar sağlar.

Marksizm proletaryaya, burjuva devrimine katılmamayı, bu devrimden uzak kalmayı, yönetimi burjuvaziye vermeyi değil, tam tersine, devrime en enerjik biçimde katılmasını, devrimi sonuna kadar götürmesini ve ardıcıl bir proleter demokrasisi uğrunda en kesin savaşı yürütmesini öğretir. Biz, Rus devriminin burjuva demokratik çerçevesi dışına çıkamayız, ama bu çerçeveyi alabildiğine genişletebiliriz ve bu çerçeve içinde proletaryanın çıkarları için, doğrudan doğruya gereksinmeleri için, güçlerini gelecekteki tam zafere hazırlayabilmesi koşullarının yaratılması için savaşabiliriz ve savaşmalıyız. Burjuva demokrasisinden burjuva demokrasisine fark vardır. Bir yüksek meclisin kurulmasından yana olup genel seçim hakkı «isteyen», ama öte yandan çarla, el altından, güdük bir anayasa için pazarlığa girişen monarşist Zemstvo'cular[29] birer burjuva demokratıdırlar. Toprak beylerine-pomeşçiklere ve memurlara karşı silâhla yürüyen ve «cumhuriyetçi bir saflık»la, «çarın kovulmasını» isteyen köylü de bir burjuva demokratıdır. Burjuva demokrasisi Almanya'daki gibi, İngiltere'de ya da Avusturya'daki gibi, Amerika Birleşik Devletleri ya da İsviçre'deki gibi bir burjuva demokrasisi olabilir. Demokratik devrim döneminde, demokrasinin basamak ve biçim-

lerinin nitelikleri arasındaki bu farkları görmeyen ve hepsinin yine «burjuva devrimi» ile «burjuva devrimi»nin meyvaları olduğu yollu «yargılar yürütmekle» yetinen bir Marksist yaman bir şey olur!

İşte bizim yeni «İskra»cılarımız da bu cinsten, miyopluklarıyla övünen akıllılardır. Onlar, tutarsız burjuva demokrasisini, tutarlı proletarya demokrasisinden ayırdetmek bir yana, cumhuriyetçi-devrimci burjuva demokrasisiyle monarşist-liberal burjuva demokrasisi arasına sınır çekmek gerektiği bir sırada, devrimin burjuva karakteri üzerinde fikir yürütmekle yetiniyorlar. Bugün devrime **demokratik** bir **yönetim** sağlamak söz konusu iken; bay Struve ve ortaklarının hiyanet belgilerine karşı **ileri demokrasi** belgilerini ortaya atmak, toprak beyi-pomeşçiklerin ve fabrikatörlerin liberal gevezeliklerine karşılık proletaryanın ve köylülerin gerçekten devrimci savaşlarının en yakın ödevlerini açıkça göstermek söz konusu iken, tıpkı «kılıflı adam[30] gibi», «çatışan sınıfların karşılıklı savaşımları» süreci üzerinde melankolik sözlerle yetiniyorlar. İşte, bugün gözden kaçırdığınız sorunun özü şudur baylar Devrimimiz, gerçekten yüce bir zaferle mi, yoksa miskince bir pazarlıkla mı sonuçlanacak; proletaryanın ve köylülerin devrimci demokratik diktatörlüğüne mi erişecek, yoksa «gücünü» Şipov işi liberal bir anayasada mı tüketecek!

İlk bakışta, bu sorunu koymakla, konumuzdan büsbütün ayrıldığımız sanılabilir. Ama bu, ancak ilk bakışta böyle görünebilir. Gerçekte, Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi III. Kongresi'nin sosyal-demokrat taktiği ile yeni «İskra»cılar Konferansı'nın kabul ettiği taktik arasında şimdi artık iyice beliren ilke ayrılıklarının kökü tam da bu sorundadır. Yeni «İskra»cılar artık geriye doğru iki değil, üç adım atmış bulunuyorlar, çünkü işçi partisi için kıyaslanamayacak kadar daha karmaşık, daha önemli ve daha dirimli olan işçi sınıfının devrimde izleyeceği taktik sorununun çözümünü ele alırken, «ekonomizmin» yanılgılarını yeniden hortlatmışlardır. İşte bundan ötürü, bu sorunun incelenmesi üzerinde bütün dikkatimizle durmamız gerek.

Yeni «İskra»nın kararından aktardığımız parçada, sosyal-demokrasinin, burjuvazinin tutarsız siyasetine karşı savaşta elini kolunu bağlaması ve burjuva demokrasisi içinde erimesi tehlikesinden söz edilmektedir. Bu tehlike düşüncesi, yeni

«İskra»nın kendine özgü bütün yayınlarına boydanboya işlemiştir; bu düşünce, partimiz içindeki bölünmede («ekonomizme» doğru yönelme ögeleri karşısında kişisel geçimsizliklerin bölünmedeki etkisi büsbütün ikinci plâna geçtiğinden beri) dayanılan tüm prensip konumun gerçek çekirdeğidir. Biz de bu tehlikenin gerçekten varolduğunu ve şimdi Rus devriminin kızıştığı şu sırada özellikle keskinleştiğini açıkça tanıyoruz. Bu tehlikenin hangi yandan geldiğini araştırma görevi gibi ivedi ve sorumluluğu büyük olan görev, bize, sosyal-demokrasinin teoricilerine ve yazarlarına —ben kendimi bu sonunculardan sayıyorum— düşmektedir. Çünkü aramızdaki görüş ayrılığının kaynağı, bu tehlikenin var olup olmadığı değil, tehlikenin «azınlığın» kuyrukçuluğundan mı, yoksa «çoğunluğun» devrimciliğinden mi ileri geldiğidir.

Yanlış yorumlara ve yanlış anlayışlara yol vermemek için sözünü ettiğimiz tehlikenin herşeyden önce sübjektif değil, objektif olduğunu, sosyal-demokrasinin savaşta alacağı biçimsel konumda değil, şimdi giden devrimci savaşın maddesel sonucunda olduğunu belirtelim. Mesele, şu ya da bu sosyal-demokrat grubun burjuva demokrasisi içinde erimeyi isteyip istemediği, veya eridiğinin bilincine varıp varmıyacağı sorunu değildir. Sözü edilen bu değildir. Biz, sosyal-demokratlar arasından hiç kimsenin buna benzer istekler taşıdığından kuşkulanmıyoruz, hem burada söz konusu olan da istek değildir. Mesele, şu ya da bu sosyal-demokrat grubun, bütün devrim sürecine burjuva demokrasisine karşı biçimsel özerkliğini, kişiliğini, bağımsızlığını koruyup koruyamıyacağı da değildir. Onlar, yalnız «bağımsızlıklarını» ilân etmekle kalmayıp, biçimsel olarak da bunu koruyabilirler; ama yine de işler **öyle bir biçim alabilir ki**, burjuvazinin tutarsızlığı karşısında elleri kolları bağlı kalırlar. Devrim, siyasal bakımdan öyle bir sonuca varabilir ki, sosyal-demokrasi, biçimsel «bağımsızlığına» rağmen, örgüt ve parti olarak tam kişiliğini korumuş olmasına rağmen, gerçekte bağımsız olamaz, olayların gidişine kendisinin proleter bağımsızlığı damgasını vuramaz ve öylesi zayıf bir duruma düşer ki, eninde sonunda burjuva demokrasisi içinde «erimesi» tarihsel bir olgu olabilir.

İşte asıl tehlike buradadır. Şimdi bu tehlikenin hangi yönden geldiğini araştıralım: Bu tehlike, bizim düşündüğümüz gibi, sosyal-demokrasinin yeni «İskra»da oluşan sağcı sapması yönünden mi, yoksa yeni «İskra»nın sandığı gibi, sosyal-de-

mokrasinin «çoğunluk», «Vperyod», vb. gibi solcu sapması yönünden mi geliyor?

Yukarda da gösterdiğimiz gibi bu sorunun çözümü, çeşitli toplumsal güçlerin eylemlerinin objektif olarak birbiriyle uyuşmasına bağlıdır. Bu güçlerin niteliği teorik olarak, Rus gerçeğini Marksist çözümleme ile tanımlamıştır; şimdi bu nitelik, devrim süreci içinde grupların ve sınıfların açık eylemiyle pratikte belirlenmektedir. Ve içinde bulunduğumuz dönemden çok önce Marksistlerin yapmış oldukları çözümleme ve devrim olaylarının gelişmesiyle ilgili tüm pratik gözlemler, objektif koşullar açısından, Rusya'da devrim için iki yol ve iki sonuç olduğunu göstermektedir. Rusya'nın ekonomik ve politik düzeninin burjuva demokratik doğrultuda oluşup dönüşmesi kaçınılmaz ve özlenemez bir şeydir. Dünyada hiçbir kuvvet bu dönüşümü önleyemez. Ama bu dönüşümü yapan güçlerin birleşik eylemi, bu değişmeye iki ayrı sonuç veya iki ayrı biçim verebilir. İkisinden biri 1) ya herşey «çarlığa karşı devrimin kesin zaferiyle» sonuçlanacaktır, ya da 2) kesin zaferi sağlayacak olan güçler yeterli olmayacak ve herşey burjuvazinin «en tutarsız» ve en «bencil» ögelerinin çarlıkla uzlaşmasıyla sonuçlanacaktır. Kimsenin önceden kestirmeyeceği sayısız ayrıntılar ve kombinezonlar, genellikle, bu gidişin birine ya da ötekine yol açacaktır.

Şimdi bu sonuçları ilkönce toplumsal önemleri açısından, sonra da sosyal-demokratların, her iki sonuçtaki («erimeleri» veya «elleri kolları bağlı olması») durumları bakımından ele alalım.

«Devrimin çarlık üzerinde kesin zaferi» ne demektir? Yeni «İskra»cıların bu deyimi, onun en yakın politik anlamını bile kavramadan kullandıklarını gördük. Besbelli ki bunun sınıfsal özünü daha da az kavramaktadırlar. Biz Marksistler, birçok devrimci demokratın (Gapon[31] cinsinden) bugün yaptıkları gibi, «devrim» ya da «büyük Rus devrimi» gibi sözlerle kendimizden geçemeyiz. Biz hangi gerçek toplumsal güçlerin (bu, kesinlikle gerçek ve herkes için anlaşılır bir güçtür) «çarlığa» karşı dikildiğini ve ona karşı «kesin zaferi» kazanmaya yetenekli olduğunu tam olarak değerlendirmek zorundayız. Büyük burjuvazi, toprak beyleri, fabrikatörler, «Osvobojdenye»nin izinden yürüyen «sosyete», bu güçler arasında sayılamaz. Bunların kesin zafer istemediklerini de görüyoruz. Ve sınıfsal durumları gereği, çarlığa karşı, kesin bir savaşa giriş-

meye yeteneksiz olduklarını da biliyoruz: özel mülkiyet, sermaye, toprak onların ayağında öyle bir prangadır ki, kesin savaşa girişmeleri olanaksızdır. Çarlık, polisi, bürokratik ve asker gücüyle birlikte proletarya ve köylülere karşı kendilerine o kadar gerekli ki, onu devirmeyi düşünemezler. Hayır, «çarlık üzerinde kesin zaferi» kazanabilecek tek güç ancak **halk** olabilir. Yani, eğer temel, büyük güçleri ele alarak kent ve köy küçük burjuvazisini (bu da «halk»tır) bu temel güçler arasına yayarsak, tek güç ancak proletarya ve köylüler olabilir. «Devrimin çarlık üzerinde kesin zaferi», **proletarya ile köylünün devrimci-demokratik diktatörlüğü** demektir. «Vperiod»un çoktan göstermiş olduğu bu sonuçtan, yeni «İskra»cılarımız hiç bir yere kaçamaz. Çarlık üzerinde kesin zafer sağlayacak başka hiç kimse yoktur.

Böyle bir zafer ancak diktatörlük olacaktır, ve birtakım «legal» «barışçı yoldan» kurulmuş kurumlara değil, kaçınılmaz olarak askersel güce, silâhlanmış yığınlara, ayaklanmaya dayanacaktır. Bu ancak diktatörlük olacaktır, çünkü proletarya ve köylü için ertelenmez ve gerekli olan dönüşümlerin gerçekleştirilmesi, hem toprak beyi-pomeşçiklerin, hem büyük burjuvazinin, hem de çarlığın umutsuz direnişiyle karşılaşacaktır. Diktatörlük olmadan, bu direnişi kırmak, karşı-devrim girişimlerini geri püskürtmek mümkün değildir. Ama elbette, bu diktatörlük sosyalisıt değil, demokratik diktatörlük olacaktır. Bu diktatörlük, (devrimci gelişmenin birçok ara aşamalarından geçmedikçe) kapitalizmin temellerine dokunamaz. Böylesi, en iyi olasılıkla, köylünün yararına köklü bir toprak dağıtımı yapabilir, cumhuriyetle birlikte tam ve tutarlı demokrasiyi uygulayabilir; yalnız köylerden değil, fabrikalardan da Asya tipi kölelik kalıntılarının tümünü söküp atabilir, işçilerin durumunu önemli ölçüde iyileştirmeye, yaşama düzeylerini yükseltmiye girişebilir ve sonuncusu **last but not least,*** devrim alevlerini Avrupa'ya yayabilir. Bu zafer burjuva devrimimizi hiç de sosyalist bir devrim yapmayacaktır; demokratik devrimci dönüşüm, henüz doğrudan doğruya burjuva rejiminin toplumsal ve ekonomik ilişkileri çerçevesi dışına çıkmayacaktır; ama bu zafer yine de, gerek Rusya'nın, gerekse bütün dünyanın ilerdeki gelişmeleri bakımından pek büyük bir önem taşıyacaktır. Dünya proletaryasının devrimci enerji-

* Sıra bakımından sonuncu, ama önem bakımından değil.

sini Rusya'da başlamış olan devrimin kesin zaferi kadar hiç bir şey artıramaz ve tam zafere giden yolunu kısaltamaz.

Bu zaferin ne ölçüde olasılık taşıdığı başka bir sorundur. Bu konuda düşüncesizce bir iyimserliğe kapılacak değiliz : görevin, son derece çetin olduğunu da unutmuyoruz, ama savaşa giriştiğimiz zaman zaferi elde etmeyi istemeliyiz ve zafere ulaştıracak doğru yolu göstermeyi başarmalıyız. Bizi zafere ulaştıracak eğilimlerin varlığı tartışma götürmez. Bizim sosyal-demokratlar olarak proletarya yığınları üzerindeki etkimizin yetersiz, henüz çok yetersiz olduğu doğrudur; köylü yığınları üzerindeki devrimci etkimizse büsbütün yetersizdir; proletaryanın ve hele köylülerin dağınıklığı, gelişmemişliği, bilgisizliği korkunç derecededir. Ama devrim, onları hızla toplar, birleştirir ve hızla aydınlatır. Devrimin gelişmesindeki her adım yığınları uyandırır ve onları, karşı durulmaz bir kuvvetle, devrimci programın bayrağı, yığınların gerçek ve onları canla başla ilgilendiren çıkarlarını tam, ardıcıl yansıtan biricik programın bayrağı altında toplar.

Mekaniğin bir yasası, etkiyle tepkinin eşit olduğunu söyler. Tarihte de bir devrimin yıkıcı gücü, geniş ölçüde, özgürlük özlemlerinin bastırılmasının ne ölçüde kuvvetli ve sürekli olduğuna, toplumun tufandan önce kalma «üst yapısı» ile çağdaş dönemin canlı güçleri arasındaki çelişkinin ne derecede derin olduğuna bağlıdır. Uluslararası politik durum, birçok bakımlardan, Rus devrimi için son derece elverişli biçimde biçimlenmektedir. İşçilerin ve köylülerin ayaklanması başlamıştır; bu ayaklanma dağınık, kendiliğinden gelme, zayıf bir ayaklanmadır, ama savaşa kesin olarak atılabilecek ve zafere kesin olarak yürüyebilecek güçlerin varlığı tartışma götürmez bir biçimde ortadadır.

Bu güçler yetersizse, o zaman, çarlık, Bay Bulıgin'le Bay Struve'nin iki baştan hazırladıkları sözleşmeyi bağlayabilecektir. O zaman her şey güdük bir anayasayla ve hattâ — kötünün de kötüsü bir anayasa karikatürü ile sonuçlanacaktır. Bu da bir «burjuva devrimi» olacaktır, ama vakitsiz doğmuş, düşürülmüş bir piç olacaktır. Sosyal-demokrasi kendini hayallere kaptırmıyor, burjuvazinin hainlik huyunu iyi biliyor; hele kendisini ümitsizliğe kaptırmayacak, «Şipov» işi anayasacı-burjuva refahının en donuk, silik günlerinde bile, proletaryayı sınıf bilinciyle silâhlandırma yolundaki öngül, sabırlı ve tutarlı çalışmalarından vazgeçmiyecektir. Böylesi bir sonuç aşa-

ğı yukarı, 19. yüzyılda Avrupa'da geçen hemen hemen bütün demokratik devrimlerin sonucuna benzerdi; partimizin gelişmesi de çetin, ağır ve uzun bir yol, ama bilinen ve aşındırılmış bir yol olurdu.

Şimdi bir soru çıkıyor sosyal-demokrasi, olabilecek bu iki yoldan hangisinde tutarsız ve bencil burjuvazinin karşısında eli kolu bağlı kalacaktır? Hangisinde burjuva demokrasisi içinde büsbütün, ya da hemen hemen «erimiş» olacaktır?

Soruya hiçbir güçlük çekmeden karşılık verebilmek için bunun açıkça sorulması yeter.

Burjuvazi, çarlıkla, uzlaşır, Rus devrimini çıkmaza sokarsa, o zaman tutarsız burjuvazi karşısında sosyal-demokrasi gerçekten eli-kolu bağlı kalacak; o zaman sosyal-demokrasi, «burjuva demokrasisi» içinde erimiş olacaktır. Şu anlamda ki, proletarya, devrime kendi damgasını vuramayacak ve çarla proleterce, ya da Marks'ın bir zamanlar dediği gibi «plebçe» hesaplaşamıyacaktır.

Yok, devrim kesin zafere ulaşırsa, çarlıkla, Yakobence, ya da isterseniz, «plebçe» hesaplaşacağız. Marks, 1848'de ünlü «Noye Raynişe Tsaytung»ta, «Fransız terörizminin tümü, burjuvazinin düşmanlarıyla, saltçılık, derebeylik ve küçük burjuva dar kafalılığıyla pleb biçimi hesaplaşmaktan başka bir şey değildi» diye yazmıştır. (Mehring'in yayınladığı Marx Nachlass, c. 3, s. 211'e bakınız).[32] Demokratik devrim döneminde, sosyal-demokrat Rus işçilerinin önüne «Yakobenlik» bostan korkuluğuyla çıkanlar, Marks'ın bu sözleri üzerinde hiç düşündüler mi?

Çağdaş Rus sosyal-demokrasisinin Jironden'leri olan yeni «İskra»cılar, «Osvobojdenye»nin liberalleriyle kaynaşmıyorlar, ama ortaya attıkları belgilerle aslında onların kuyruğunda yürüyorlar. «Osvobojdenye»cilerse, yani liberal burjuvazinin temsilcileri, otokrasiyle kibarca, reformistçe, aristokrasiyi, sarayları ve sarayı incitmeden incelikle, kırıp dökmeden, nezaketle, güler yüzle, soylulara yaraşır biçimde, beyaz eldivenle (tıpkı, sözüm ona, «halk temsilcileriyle(?)» birlikte huzura çıkıp başıbozuk Bay Petulunkeviç'in,[33] Kanlı Nikola'nın elinden alıp giydiği beyaz eldivenle («Proletari»nin 5. sayısına bakınız) hesaplaşmak istiyorlar.

Çağdaş sosyal-demokrasinin Yakobenleri — bolşevikler, «Vperyod»cular, Kongreciler ya da Proletari'ciler, bilemiyorum daha ne diyeyim, belgileriyle, devrimci ve cumhuriyetçi kü-

çük burjuvaziyi ve özellikle köylüleri, sınıf olarak kişiliğinin tümünü koruyan proletaryanın ardıcıl demokratik düzeyine yükseltmek istiyorlar. Onlar halkın, yani proletarya ile köylülerin, monarşi ve aristokrasi ile «plebçe» hesaplaşmalarını, özgürlük düşmanlarını acımadan ezmelerini, dirençlerini güce dayanıp kırmalarını, lânet olası toprak köleliğinin Asyalılığın, insanları aşağılayan mirasına karşı hiç bir ödün vermemelerini istemektedirler.

Elbette bu, bizim 1793 Yakobenlerini mutlaka taklid edeceğimiz, onların fikirlerini, programlarını, belgilerini, eylem yöntemlerini benimseyeceğimiz anlamına gelmez. Böyle bir şey söz konusu değildir. Bizim programımız eski değil, yepyeni bir program Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin minimum programıdır. Bizim yeni bir belgimiz var proletarya ile köylülerin devrimci demokratik diktatörlüğü. Eğer, devrimin gerçek utkusunu görürsek, eksiksiz sosyalist devrimin özlemini taşıyan işçi sınıfı partisinin niteliğine ve amaçlarına uygun yeni eylem yöntemlerimiz de olacaktır. Yaptığımız kıyaslamayla sadece, tıpkı 18. yüzyılın ilerici sınıfı olan burjuvazinin temsilcilerinin Jirondenlerle Yakobenlere bölünmesi gibi, 20. yüzyılın en ileri sınıfı olan proletaryanın temsilcilerinin de, yani sosyal-demokratların da iki kanada (oportünistlerle devrimcilere) bölünmüş olduğunu aydınlatmak istiyoruz.

Proletarya, ancak demokratik devrim tam zafere ulaşırsa ardıcılsız burjuvaziyle savaşta eli kolu bağlı kalmayacak, ancak o zaman burjuva demokrasisi içinde «erimiyecek» ve tüm devrime proleter damgasını, ya da daha doğrusu, proleter-köylü damgasını vuracaktır.

Kısacası, proletaryanın, ardıcılsız burjuva demokrasisi ile savaşta eli kolu bağlı kalmaması için, köylüleri devrimci bilince yükseltebilecek, onların baskısını yönetebilecek ve böylelikle de ardıcıl proleter demokrasisini kendi başına uygulayabilecek kadar güçlü ve bilinçli olması gerekir.

İşte yeni «İskra»cıların o kadar başarısız bir çözüm yolu buldukları, ardıcılsız burjuvaziyle savaşta eli kolu bağlı durumda kalma tehlikesi sorunu böyle duruyor. Burjuvazi her zaman ardıcılsız olacaktır. Burjuva demokrasisini, halkın, iki yüzlü olmıyan bir dostu saymak için uygulanmasında ondan gerekli şartları ve maddeleri* almaya kalkışmaktan daha saf-

* Starover'in III. Kongrede reddedilen kararıyle yapmak istediği ve Konferansın, daha da başarısız kararıyla yapmayı denediği şey.

ça ve daha boş bir deneme tasavvur edilemez. Ardıcıl demokrasi savaşçısı yalnız proletarya olabilir. Ve proletarya devrimci savaşında ancak bu savaşa köylü yığınlarının katılmasını sağlarsa başarıya ulaşabilir. Eğer proletaryanın gücü buna yetmezse, demokratik devrimin başına burjuvazi geçecek ve ona ardıcılsız ve bencil bir karakter aşılayacaktır. Bunu önlemek için proletaryanın ve köylülerin devrimci-demokratik diktatörlüğünden başka çare yoktur.

Böylece vardığımız kuşkusuz, sugötürmez sonuç şudur yeni «İskra»nın taktiği, objektif anlamıyla, **burjuva demokrasisinin değirmenine su taşımaktadır.** Örgütsel belirsizliği yayarak işi pilebisitlere kadar, uzlaşmalar ilkesine kadar, parti yığınlarının partiyle bağlarını koparmasına kadar vardırmak, silâhlı ayaklanma ödevini küçümsemektir, devrimci proletaryanın ulusal politik belgileriyle monarşist-burjuvazinin belgilerini birbirine karıştırmaktır, «çarlık üzerinde devrimin kesin zaferi»nin şartlarını yozlaştırmaktır, bunların topu birden devrimin kaynadığı sırada kuyrukçuluk politikası demektir ki, bu da biricik zafer yolunu göstereceğine ve halkın bütün devrimci ve cumhuriyetçi ögelerini proletaryanın belgileri etrafında birleştireceğine, proletaryayı yolundan saptırır, bozar, şaşırtır, bilincini bulandırır ve sosyal-demokrasinin taktiğini küçük düşürür.

Kararların çözümlenmesiyle vardığımız bu sonucu daha da perçinlemek için, aynı soruna başka açılardan da yanaşalım. Birincisi, Gürcistan'da çıkan «Sosyal-Demokrat»ta yeni «İskra»nın taktiğini basit, ama içten, bir menşevikin nasıl belirlediğini ele alalım. İkincisi, bugünkü siyasal durumda, yeni «İskra»nın belgilerinden pratikte somut olarak kimin yararlandığını görelim.

7. «TUTUCULARI HÜKÜMETTEN UZAKLAŞTIRMA» TAKTİĞİ

Tiflis'te menşevik «komitesi»nin organında («Sosyal-Demokrat» sayı 1) yayınlanan, yukarda sözünü ettiğimiz yazının başlığı «Zemski Sobor ve Taktiğimiz»dir. Yazar bizim programımızı henüz büsbütün unutmamış; cumhuriyet belgisinin sözünü ediyor, ama taktik konusunda aşağıdaki fikirleri ileri sürüyor:

«Bu amaca (cumhuriyete) ulaşmak için iki yol gösterebiliriz: Ya hükümetin toplantıya çağıracağı Zemski Sobor'u büsbütün hiçe sayar ve silâh elde hükümeti devirir, bir devrim hükümeti kurar, Kurucu Meclis'i toplantıya çağırırız. Ya da Zemski Sobor'u eylemimizin merkezi yapar, elde silâh, eylemlerine baskı yaparız, kendisini Kurucu Meclis ilân etmeye zorlar, ya da onun aracılığıyle Kurucu Meclis'i toplantıya çağırtırız. Bu iki taktik birbirinden kesin olarak farklı. Öyleyse bizim için hangisinin daha elverişli olduğunu bir inceleyelim.»

İşte, işlediğimiz karar sonucunda belirlenen fikirleri Rusya'daki yeni «İskra»cılar böyle anlatıyor. Dikkat ediniz, bu satırlar Çusima'dan[34] önce, Bulıgin «proje»si henüz gün yüzüne çıkmamış olduğu bir dönemde yazılmıştır. Liberaller bile sabırsızlanıp, güvensizliklerini legal basında açıklarken, sosyal-demokrat yeni «İskra»cı, liberallerden daha kolay aldanır çıktı. O, Zemski Sobor'un «toplanacağını» bildiriyor ve çara o kadar büyük bir güven besliyor ki, henüz var olmayan bu Zemski Sobor'u (ya da belki «Devlet Duma'sını», veya «yasama-danışma meclisini»? (eylemimizin merkezi) yapmamızı öneriyor. Konferansın kabul ettiği kararı kaleme alanlardan daha açık ve daha içtenli olan bizim Tiflisli, (eşsiz bir safdillikle) iki «taktik»i eşdeğer saymıyor, ikincisi «daha elverişli» diyor. Dinleyiniz :

«Birinci taktik. Bildiğiniz gibi, yaklaşan devrim bir burjuva devrimidir, yani bugünkü düzeni yalnız proletaryanın değil, bütün burjuva toplumunun çıkarına uygun biçimde bir değiştirmeye yönelmiştir. Bütün sınıflar, hattâ kapitalistler bile hükümete karşındırlar. Savaşan proletarya ve savaşan burjuvazi belli bir anlamda beraber yürüyor ve otokrasiye karşı, değişik yönlerden, beraber saldırıyorlar. Hükümet hepten yalnız kalmıştır ve toplumun desteğinden yoksundur. Bundan ötürü onu yıkmak çok kolaydır. Tüm Rusya proletaryası tek başına devrim yapacak kadar henüz örgütlenmiş ve bilinçli değildir. Hem bunu yapabilecek olsaydı, bir burjuva devrimi değil, proleter (sosyalist) bir devrim yapardı. Demek ki, hükümetin ortaksız kalması, karşın güçleri bölememesi, burjuvaziyi kendi tarafına çekememesi ve proletaryayı yalıtlayamaması bizim çıkarımızadır...».

Böylece, demek, çar hükümetinin, proletaryayı burjuvazi-

den ayıramaması proletaryanın çıkarınadır! Ama bu Gürcü gazetesinin «Osvobojdenye» yerine «Sosyal-Demokrat» adını kendine takması bir yanlışlık olmasın? Demokratik devrimin şu eşsiz felsefesine bakın! Burada, zavallı Tiflisli'nin «burjuva devrimi»ni ukalâca ve kuyrukçu bir görüşle yorumlayarak işleri karmakarışık ettiğini gözlerimizle görmüyor muyuz? Öyle ki, demokratik devrimde proletaryanın yalıtılma olasılığını tartışırken küçük bir şeyi unutuyor yani köylüleri **unutuyor!** Ve proletarya ile bağlaşıklık kurabilecekleri sayarken zemstvo'ların pomeşçiklerini-toprakbeylerini gösteriyor, onlardan hoşlanıyor, köylüleri unutuyor. Hem de bunu Kafkasya'da yapıyor! Yeni «İskra»nın, yürüttüğü yargılarla, devrimci köylüleri müttefik olarak kendi düzeyine yükselteceğine, monarşist-burjuvazinin düzeyine düştüğünü söylediğimizde haklı değil miydik?

> «... Aksi halde proletaryanın yenilgisi ve hükümetin zaferi kaçınılmaz bir şey olur. Otokrasinin istediği de budur. Onun, Zemski Sobor'da soyluların, zemstvo'ların, kentlerin, üniversitelerin ve öteki burjuva kurumlarının temsilcilerini kendinden yana çekeceğine kuşku yoktur. Bunları ufak tefek ödünlerle kazanmaya ve böylelikle kendileriyle uzlaşmaya çalışacaktır. Böylece durumunu sağlamlaştıracak, bütün vuruşlarını yalnız kalan emekçi halka yöneltecektir. Bizim görevimiz böyle uğursuz bir gelişmeye engel olmaktır. Birinci yöntemle bu yolda başarı sağlanabilir mi? Tutalım ki, Zemski Sobor'a önem vermedik ve ayaklanmaya hazırlanmaya başladık ve günün birinde elde silâh sokaklara döküldük. O zaman karşımıza bir değil, iki düşman çıkacaktır: hükümet ve Zemski Sobor. Biz hazırlanırken onlar aralarında uyuşacak, anlaşacak, kendileri için elverişli bir anayasa hazırlamış ve egemenliği paylaşmış olacaklardır. Bu taktik, gerçekten hükümetin işine yaradığından bizim bundan kesinlikle vazgeçmemiz gerek...»

İşte bu, açık konuşma! Ayaklanmaya hazırlanma «taktiğini» kesinlikle atmalıyız, çünkü «bu sırada» hükümet burjuvaziyle anlaşabilir! Acaba «ekonomizm»in en kokuşmuş, eski yayınlarında olsun, devrimci sosyal-demokrasinin onuruna gölge düşürecek buna yakın bir şey bulabilir misiniz? İşçi ve köylülerin orada burada ayaklandıkları, parladıkları bir gerçektir. Zemski Sobor Bulıgin'in vaadinden başka bir şey ol-

masa da, Tiflisli «Sosyal-Demokrat» şu karara varıyor ayaklanmaya hazırlık taktiğini atalım, ve «etkileme merkezi» olacak Zemski Sobor'u bekleyelim!...

> «... Buna karşılık ikinci taktik, Zemski Sobor'u denetimimiz altına alma, ona istediği gibi davranarak hükümetle anlaşma olanağı vermeme taktiğidir.*
>
> Biz, Zemski Sobor'u otokrasiyle savaştığı ölçüde destekler, otokrasiyle anlaştığı zaman ona karşı çıkarız. Enerjik davranır, kuvvete dayanıp saylavları böler**, radikalleri kendimize bağlarsak, tutucuları hükümetten uzaklaştırır ve böylece Zemski Sobor'u tamamiyle devrimci yola yöneltiriz. Böyle bir taktikle hükümet sürekli tek başına kalacak, yalıtılmış olacak, karşın direniş güçlenecek ve bu demokratik bir rejimin kurulmasını kolaylaştıracaktır.»

Evet, evet! Şimdi biri gelsin de, yeni «İskra»nın, «ekonomizmin» en bayağı çeşidine kaydığını abarttığımızı söylesin. Hani ya böylesi pire tozuna pek benziyor pireyi yakalar, gözüne tozu ekersin ve pire ölür. Zemski Sobor'daki saylavları **zora dayanarak** böler, «tutucu milletvekillerini hükümetten uzaklaştırırsın» **tüm** Zemski Sobor **devrimci yolu tutar** Ve bütün bunlar, «Jakobence» hiç bir silâhlı ayaklanma olmadan, **Zemski Sobor'un üyelerine** soylulara yaraşır biçimde, neredeyse parlamenter yoldan «baskı» yaparak olacak.

Zavallı Rusya! Adı anıldıkça, ona başında, Avrupa'da çoktan modası geçmiş ve atılmış şapka taşır derler. Henüz bir parlamentomuz yok, bunu Buligin bile henüz sunamadı. Ama daha şimdiden parlamenter salaklıklar[35] tümen tümen.

> «... Bu el koyma nasıl olacaktır? Herşeyden önce Zemski Sobor'un, genel, eşit, tek dereceli ve gizli oyla seçilmesini istiyeceğiz. Bu seçim düzeninin açıklanmasıyla*** birlikte tam bir seçim özgürlüğü, yani toplantı, söz, basın özgürlükleri, seçmenlerin ve seçilenlerin dokunulmazlıkları ve tüm politik tutukluların serbest bıra-

---

* Acaba Zemstvo üyelerinin istedikleri gibi davranmalarını nasıl önleyeceğiz? Yoksa özel bir «turnusol kâğıdı»mı kullanılacak?

** Allah, Allah! Şu «derinleştirilmiş» taktiğe bakın! Sokakta döğüşmeye gücün yok ama, zora başvurarak «saylavları bölebiliyorsun». Bak Tiflisli yoldaş, atmasına atarsın, ama, bunun ölçüsü, endazesi olmalı...

*** «Iskra»da mı ilân edilecek?

kılması yasalarla gerçekleştirilmelidir.* Halkı aydınlatmak ve hazırlamak gereğiyle, yeteri kadar zamanımız olabilmesi için seçimlerin tarihi elden geldiği kadar geciktirilmelidir. Zemski Sobor'un toplantıya çağrılmasıyle ilgili tüzüğün hazırlıklarını İçişleri Bakanı Bulıgin'in başkanlığında bir komisyon yönettiğinden, bu komisyona ve üyelerine de etkide bulunmalıyız.** Yok, Bulıgin komisyonu isteklerimizi kabul etmez*** ve seçim hakkını yalnız varlıklı kişilere tanırsa, o zaman seçimlere el koymamız ve seçmenleri, ilerici adaylar seçmiye ve Zemski Sobor'da Kurucu Meclis isteğinde bulunmaya devrimci yoldan zorlamamız gerekir. Ve en son, bütün olanaklarımızla gösteriler, grevler ve gerekirse ayaklanmayla Zemski Sobor'u Kurucu Meclis'i toplamaya, ya da kendisini Kurucu Meclis ilân etmeye zorlamalıyız. Kurucu Meclis'in koruyucusu silâhlı proletarya olacak ve ikisi birden**** demokratik cumhuriyete doğru yürüyecektir.

İşte sosyal-demokrat taktiği budur ve bize utkuyu ancak bu sağlıyabilir.»

Okur, bu akla sığmaz saçmaların, sorumsuz ve etkisiz bir yeni «İskra»cının olağan karalama denemeleri olduğunu sanmasın. Hayır, bunlar, yeni «İskra»nın eğilimini benimsemiş bir komitenin, Tiflis komitesinin **organında** çıkmıştır. Dahası da var. Bütün bu saçmaları **yeni «İskra» açıkça onaylamaktadır.** Bu gazetenin 100. sayısında **«Sosyal-Demokrat»** üstüne çıkan aşağıdaki satırları okuyoruz :

> **«Birinci sayı canlı ve başarılıdır. Bunda yazar ve redaktörün tecrübeli ve usta eli duyuluyor ... Gazetenin görevini parlak bir biçimde başaracağını güvenle söyleyebiliriz.»**

Evet! Eğer bu görev, yeni «İskra»nın tam ideolojik çöküşünü **herkese açıkça** göstermekse gerçekten de «en parlak biçimde» başarılmıştır. Hiç kimse, yeni «İskra»cıların liberal burjuva oportünizminin düzeyine düşmelerini daha «canlı, daha başarılı ve daha büyük bir ustalıkla» anlatamazdı.

---

* II. Nikola mı?

** İşte «tutucuları hükümetten uzaklaştırmak» taktiğinin anlamı!

*** Bu kadar doğru, bu kadar derinden düşünülmüş bir taktiğe başvurursak kabul etmemesi imkânsızdır.

**** Hem silâhlı proletarya, hem de «hükümetten uzaklaştırılmış» tutucular mı?

8. «OSVOBOJDENYE»CİLİK VE YENİ «İSKRA»CILIK

Şimdi, yeni «İskra»cılığın politik anlamının somut başka bir açıklamasına geçelim.

Bay Struve «Osvobojdenye»de çıkan (sayı 71) «Kendimizi nasıl bulalım» başlıklı ünlü, üstün, ibret verici bir yazısında aşırı uçtaki partilerimizin «program devrimciliğine» karşı savaş açıyor. Bay Struve özellikle benden hiç de memnun değil.* Ben ise, Bay Struve'den son derecede memnunum çünkü yeni «İskra»nın yeniden hortlayan «ekonomizmine» karşı ve «sosyalist-devrimcilerin» tam ilke yoksulluğuna karşı savaşta ondan daha iyi bir müttefik bulamazdım. Bay Struve ile «Osvobojdenye»nin, sosyalist-devrimcilerin program tasarılarında Marksizmde yaptıkları «değişikliklerin» tüm gerici niteliğini pratikte nasıl ispat etmiş olduklarından başka zaman söz edeceğiz. Bay Struve'nin yeni «İskra»cıları ilke bakımından her haklı buluşunda, bana candan, dürüst ve gerçek yardım etmiş olduğunu daha önce de söz konusu etmiştik.** Ve şimdi bir kez daha edeceğiz.

---

* «Bay Lenin ve arkadaşlarının devrimciliğine kıyasla, Batı sosyal-demokrasisinin, Bebel'in ve hattâ Kautski'nin devrimciliği oportünizmdir; bir hayli yumuşamış olan bu devrimciliğin temellerini bile tarih aşındırmış ve baltalamıştır.» Bu pek öfkeli bir çıkış. Yalnız benim üzerime, ölülere olduğu gibi, her şeyin yüklenebileceğini boş yere düşünüyor Bay Struve. Kendisine, altından hiç bir zaman kalkamayacağı bazı sorular sormam bile yeter. «Bebel ve Kautski'nin devrimciliğine» nerede ve ne zaman oportünizm demişim? Uluslararası sosyal-demokrasi içinde Bebel ve Kautski'ninki ile özdeş olmayan özel bir eğilim yaratma iddiasını nerede ve ne zaman ileri sürdüm? Benimle Bebel ve Kautski arasında, ciddiliği bakımından, hiç olmazsa, örneğin Bebel ile Kautski arasında, Breslavda, tarım sorunu üzerinde çıkan anlaşmazlığa azıcık benzer bir anlaşmazlık ne zaman ve nerede ortaya çıkmıştır?[36] Bay Struve bu üç soruyu yanıtlasın bakalım! Okura diyeceğimiz şudur. Liberal burjuvazi her yerde ve her zaman şöyle bir oyuna başvurur: kendisi gibi düşünenleri, ülkedeki sosyal-demokratların dünyanın en akılsız kişileri, bunların komşu ülkedeki yoldaşlarının ise «uslu çocuklar» olduğuna inandırmaya çalışır. Alman burjuvazisi, Bebel ile Kautski'ye, Fransız sosyalistlerini «uslu çocuklar» diye yüzlerce defa örnek göstermiştir. Fransız burjuvazisi de, bundan bir süre önce, Fransız sosyalistlerine Bebel'i «uslu çocuk» örneği diye tanıttı. Bunlar eskimiş oyunlardır Bay Struve! Bu oltа ile yalnız çocukları ve cahilleri avlayabilirsiniz. Uluslararası devrimci sosyal-demokrasinin, bütün büyük program ve taktik sorunları üzerine tam dayanışma halinde olduğu tartışılmaz bir gerçektir.

** Okurlara «Ne yapılmamalı» başlığıyla çıkan yazıyı («İskra», sayı: 52) Osvobojdenye»nin büyük bir gürültüyle nasıl selâmladığını ve bunun oportü-

Bay Struve'nin yazısında, burada ancak şöyle bir değinebileceğimiz çok ilginç bir sürü açıklamalar vardır. Bay Struve, «Rus demokrasisini sınıf savaşımına değil, sınıfların işbirliğine dayanarak kurmaya» kalkışıyor; bunun yanısıra «sosyal ayrıcalıklı aydınların» (Bay Struve'nin, önlerinde gerçek bir sosyete uşağının inceliğiyle eğildiği «kültürlü soylular» cinsinden aydınların bu «sınıflar dışı partiyi» «sosyal durumlarının bütün ağırlığıyla» (para cüzdanlarının bütün ağırlığıyla) destekleyeceklerini belirtiyor. Bay Struve gençlere, «burjuvazinin ürküttüğü, proletaryayı ve özgürlük davasını sattığı yolundaki basmakalıp» yanlışlığı anlatmak istediğini söylüyor. (Bu isteğini bütün kalbimizle selâmlıyoruz. Bu Marksist «kalıb»ın doğruluğunu, Bay Struve'nin ona karşı savaşması kadar hiçbir şey ispat edemez. Çok rica ederiz Bay Struve, bu güzel planınızı hasır altı etmeyin!)

Rus burjuvazisinin böylesine politik koku alan ve en küçük hava değişikliklerine tepki gösteren bu temsilcisinin bugün hangi **pratik** belgilerle savaştığını belirtmemiz konumuz bakımından önemlidir. Birincisi, cumhuriyet belgisidir. Bay Struve bu belginin, «halk yığınlarınca anlaşılmıyan, yabancı» bir belgi olduğuna kesinlikle inanıyor (bunu burjuvazinin anlamasına anladığını, ama işine gelmediğini sözlerine eklemeyi unutuyor!) Bay Struve'nin derneklerimizde ve yığınsal toplantılarımızda işçilerden nasıl bir cevap alacağını görmeyi çok isterdik! Yoksa, işçiler halktan mı değildir? Peki ya köylüler? Bay Struve'nin sözlerine göre, köylülerin «safça bir cumhuriyet» anlayışı vardır («çarı kovmak») ama, liberal burjuvazi, bu safça cumhuriyetin yerini bilinçli bir cumhuriyetçiliğin değil de, bilinçli bir monarşizmin alacağına inanıyormuş. Ça dépend Bay Struve, bu koşullara bağlıdır. Çarlık da, bur-

---

nistlere ödün verme bakımından «önemli bir dönüş» saydığını hatırlatmak isteriz. «Osvobojdenye» Rus sosyal-demokratları arasında bölünme konusunu ele alan bir yazısında, yeni «İskra»nın ilkelerle ilgili eğilimlerini özellikle övmüştür. Trotski'nin «Siyasal Görevlerimiz» adlı broşüründen söz eden «Osvobojdenye», yazarın fikirleriyle, «Raboçee Delo»[37] yazarlarından Kriçevski,[38] Martinov ve Akimov'un bir zamanlar söyledikleri ve yazdıkları arasındaki benzerliği belirtiyor (Vperyod'da yayınlanan «Hizmete Hazır Bir Liberal» başlıklı bildiriye bakınız). «Osvobojdenye» Martinov'un iki diktatörlük konusundaki broşürünü alkışlamıştır (bu konuyla ilgili olarak Vperyod'un 9. sayısındaki nota bakınız). Ve nihayet Starover'in «önce ayrılma-sınırlanma, sonra birleşme» diyen İskra'nın eski belgisi üstüne geç kalan yakınmayı «Osvobojdenye» en büyük sempatiyle karşılamıştır.

juvazi de, pomeşçiklerin topraklarını almak yoluyla köylülerin durumunu kökten iyileştirmeye karşı koymadan yapamazlar, işçi sınıfı ise burıda köylüleri desteklememezlik edemez.

İkincisi, Bay Struve «iç savaşta saldıranın her zaman haksız çıkacağını» ileri sürüyor. Bu görüş yeni «İskra»nın yukarda gösterilen eğilimlerine pek yakındır. Hiç kuşkusuz, biz, iç savaşta saldırının **her zaman** elverişli olduğunu söylemiyoruz; hayır, savunma taktiği bazen bir süre için zorunludur. Ama Bay Struve'nin ileri sürdüğü türden bir ilkenin 1905 Rusyasına uygulanmasını ortaya atmak «radikal kalıp» dediği (burjuvazinin ürktüğü ve özgürlük davasını sattığı) kalıbın bir parçacığını salık vermek olur. Bugün otokrasiyle, gericiliğe saldırmak istemiyenler, bu saldırıya hazırlanmayanlar, bunu desteklemiyenler devrim yanlısı adını boşu boşuna taşımaktadırlar.

Bay Struve, «gizli çalışma» ve «başkaldırma» («minyatür ayaklanma») belgilerine de karşı çıkıyor. Bay Struve birini de, ötekini de «yığınlara yaklaşma açısından»! horlıyor, aşağılıyor. Kendisinden sormak isteriz: Ölçüsüz saydığı devrimcinin «Ne Yapmalı?» adlı yapıtında ayaklanma propagandası denilebilecek bir şey gösterebilir mi? «Gizli çalışma»ya gelince, örneğin Bay Struve ile aramızdaki fark o kadar büyük mü? İkimiz de, «Kurtuluş Birliği»nin olsun, RSDİP'nin olsun «gizli» gruplarında okunan, Rusya'ya «gizli» sokulan «gizli» gazetelere yazı yazmıyor muyuz? Yığınsal işçi toplantılarımız, çoğu kez «gizli» oluyor, bu günahımızı kabul ediyoruz. Ya «Osvobojdenye»ci efendilerin toplantıları! Aşağılanan gizliliğin aşağılanan yanlıları karşısında övünülecek bir yanımız var mıdır bay Struve?

İşçilere silâh sağlamakta iki kat gizliliğe ihtiyaç olduğu bir gerçektir. İşte burada bay Struve açıktan açığa ortaya atılıyor. Bakın ne diyor: «Silâhlı ayaklanmaya, ya da teknik anlamında devrime gelince, genel silâhlı ayaklanmanın sosyal psikolojisi koşullarını ancak demokratik programın yığınsal propagandası yaratabilir. Böylece silâhlı ayaklanmayı, kurtuluş için yürütülen şimdiki savaşın kaçınılmaz sonucu sayan, benim kabul etmediğim, görüş bakımından bile, en başta gelen, en gerekli iş, yığınların demokratik dönüşüm ülküsünü benimsemeleridir.»

Bay Struve sorundan yan çizmeye bakıyor. Devrimin zaferi için ayaklanmanın zorunlu olduğundan değil, ayaklanmanın kaçınılmaz olduğundan söz ediyor. Hazırlıksız, dağınık ve kendiliğinden gelme ayaklanma zaten başlamıştır. Bunun genel ve tüm bir halk ayaklanmasına ulaşacağını şimdiden kimse kesinlikle garanti edemez, çünkü bu, devrimci güçlerin (ancak savaş içinde tam olarak değerlendirilebilen) durumuna da, hükümetin ve burjuvazinin tutumuna da ve tam kestirilmesi olanaksız değişik nedenlere bağlıdır. Bay Struve'nin sözü somut bir olayın kesin varlığı anlamındaki kaçınılmazlık üstüne çevirmesinin hiçbir anlamı yoktur. Eğer devrim yanlısı olmak isterseniz, devrimin zaferi için ayaklanma zorunluk mudur, böyle bir ayaklanmayı aktif olarak ön plâna almak kaçınılmaz mıdır, olanca gücümüzle bunun hazırlığına hemen koyulmalıyız, yaymalıyız. Bay Struve'nin bu farkı anlamaması olanaksızdır; örneğin her demokrat için gerekliliği tartışma götürmeyen genel seçim hakkını, her politikacı için tartışma konusu olabilen ve asla zorunlu olmayan bir sorunla, genel seçim hakkının elde edilmesinin şimdiki devrim sürecinde kaçınılmaz olup olmadığı sorunuyla, maskelemeye kalkışmıyor. Bay Struve, ayaklanmanın gerekliliği sorunundan kaçınmakla liberal burjuvazinin politik tutumunun en derin nedenlerini açıklamış oluyor. Bir kere burjuvazi, otokrasiyi ezmektense onunla pazarlığa girişmeyi yeğ görüyor; burjuvazi, belli ki, silâhlı savaşı işçilerin üzerine yüklüyor (bu da ikincisi). Bay Struve'nin sorundan kaçınması işte böylesi gerçek bir anlam taşıyor. Bundan ötürü, ayaklanmanın gerekliliği sorunu karşısında **geri geri çekiliyor** ve ayaklanmanın «toplumsal-psikolojik» koşullarına ve peşin «propaganda» sorununa sığınıyor. Tıpkı 1848 Frankfurt parlamentosunda burjuva lâfazanlarının, hükümetin silâhlı gücüne karşı koymanın şart olduğu, hareketin silâhlı savaşı «gerektirdiği», sadece sözle etkinin. (ki hazırlık döneminde yüz defa daha yararlıdır) bayağı burjuva eylemsizliğini ve burjuva korkaklığını gösterdiği bir sırada kararlar, bildirgeler çıkarması, tasarılar yazması, «yığın propagandası» ve «sosyal psikolojik şartların» hazırlanması ile uğraşması gibi, Bay Struve de, beylik sözlerin ardına gizleniyor, ayaklanma sorunundan yan çiziyor. Bay Struve bize, özellikle, birçok sosyal-demokratın inatla görmek istemediği şeyi, devrim durumunun olağan, günlük, hazırlayıcı tarihsel durumdan apayrı olduğunu, yığınlardaki silkinişin, heyecanın

ve inancın kendisini **eylemlerde** göstermesi gerektiği ve böyle olduğu için farklılaştığını apaçık göstermektedir.

Yavan devrimcilik sözün de eylem olduğunu anlamaz; bunun **genellikle** tarihte, ya da hiç bir devirmeyle sağlanamıyacak ve, yapay biçimde de başlatılamayacak, açık politik yığın hareketlerinin gelip çattığı tarihsel dönemlerde uygulandığı tartışma götürmez. Kuyrukçu devrimciler, şunu anlamıyorlar ki, devrim gelip çattığı zaman, eski «üstyapı» her yandan çatırdadığı zaman, kendilerine yeni bir üstyapı yaratan sınıfların ve yığınların açık politik çıkışları bir olgu haline geldiği zaman, iç savaş başladığı zaman, eski «sözlere» bağlanıp kalmak, «eylemlere» geçmek üzere ortaya **doğrudan doğruya belgiler** atmamak ve «psikolojik koşullara» ve genellikle «propagandaya» sığınıp eylemlerden kaçınmak, cansızlıktır, ölülüktür, kısır ükalâlıktır, ya da devrime hiyanettir, devrim davasını yarı yolda bırakmaktır. Demokratik burjuvazinin Frankfurt gevezeleri, bize bu hiyanetin ve bu kalın kafalılığın unutulmaz tarihsel örneklerini vermişlerdir.

Yavan devrimcilikle, devrimcilerin kuyrukçuluğu arasındaki farkın, Rusya sosyal-demokrat hareketi tarihinden örnekler vererek açıklanmasını ister misiniz? Size şöyle bir açıklama yapalım. Çok yakın bir geçmişi olan ama daha şimdiden bize masal gibi gelen 1901-1902 yıllarını hatırlayalım. Gösteriler başlamıştı. Yavan devrimcilik «saldırı» diye çığlıklar kopardı (Raboçee Delo), «kanlı belgiler» (yanılmıyorsam bunlar Berlin'den geliyordu) yayınlandı, gazeteyle, tüm Rusya çapında ajitasyona girişme fikri «edebiyat hevesliliği» ve kalem efendiliği sayıldı. (Nadejdin).[39] Kuyrukçu devrimciler o sıralar tam tersine, «ekonomik mücadelenin, politik ajitasyonun **en iyi aracı**» olduğunu yayıyorlardı. Devrimci sosyal-demokrasinin tutumu ne idi? Her iki eğilime de saldırdı, parlama ve saldırma haykırışlarını kınadı, çünkü açık yığınsal çıkışın yarının sorunu olduğunu herkes açıkça görüyordu, ya da görmesi gerekti. Devrimci sosyal-demokrasi kuyrukçuluğu kınadı, hattâ genel silâhlı ayaklanma belgisini ortaya attı, ama bu belgi, doğrudan doğruya bir çağrı anlamında değildi. (Bay Struve bizde o sıralarda «ayaklanmaya çağrı» diye birşey bulamazdı) bu **zorunlu** bir sonuç, burjuvazinin şaşkın esnaf zihniyetli temsilcilerinin bugün «dertli dertli ve zamansız» sözünü ettikleri «sosyal ve psikolojik koşulların» hazırlanması niteliğinde bir «propaganda» (Bay Struve bunu ancak şimdi ha-

tırlıyor, çünkü saygıdeğer Bay Struve daima birkaç yıl geç kalır) anlamına geliyordu. O **sıralarda** objektif durum propaganda ve ajitasyonu, ajitasyon ve propagandayı gerçekten ön plâna itmişti. O **sıralarda**, ülke çapında, haftalık olarak yayınlanmasını ideal saydığımız bir politik gazete çıkarılması yolundaki çalışmayı ayaklanmanın bileği taşı olarak alıyorduk («Ne yapmalı?» da sorunu böyle ortaya atmıştı.) O **sıralarda** silâhlı çıkış **yerine** yığınsal ajitasyon, parlama **yerine**, ayaklanmanın sosyal ve psikolojik koşullarının hazırlanması, devrimci sosyal-demokrasinin biricik doğru belgileriydi. **Şimdi** olaylar bu belgileri aşmış bulunuyor, hareket ilerledi; artık bu belgiler eskimiştir, yıpranmıştır ve bugün ancak «Osvobojdenye»cilerin iki yüzlülüğünü ve yeni «İskra»nın kuyrukçuluğunu maskelemeye yaramaktadır.

Yoksa ben mi yanılıyorum? Yoksa devrim henüz başlamadı mı? Belki sınıfların açık politik harekete geçme zamanı henüz gelmedi? Silâhlı iç savaş henüz başlamadı, silâhların eleştirisi de belki henüz eleştiri silâhının **zorunlu** ve kaçınılmaz ardılı, mirasçısı, vasisi, son kertesi haline gelmedi?

Etrafınıza bakın, bürolarınızdan sokağa çıkın, bu sorulara cevap verebilesiniz. Yoksa silâhsız, kendi halinde yurttaşları, her yerde yığın yığın kurşunlayarak, hükümetin kendisi iç savaşa artık başlamış değil mi? Yoksa, silâhlı Kara Çeteler otokrasisinin «kanıtlaması» olarak ortaya çıkmıyorlar mı? Burjuvazi, evet burjuvazi bile, bir sivil milis örgütünün kurulması zorunluğunu tanımadı mı? Evet Bay Struve, ideal derecede uysal ve titiz olan Bay Struve'nin kendisi «bugünkü durumda, devrimci eylemlerin açık niteliği (bakın nerelere vardık!) «halk yığınlarına eğitici etki yapan en önemli şartlarından biri» olduğundan söz (ama, yalnız sözde kalıyor, ucuz kurtulsun diye!) etmiyor mu?

Gözü olanların, görenlerin, devrim yanlılarının bugün silâhlı ayaklanma sorununu nasıl koymaları gerektiğinde kuşkuları yoktur. Bu sorun, yığınları az çok etkileyebilen serbest basında **üç** biçimde ortaya konuluyor. Bunu inceleyelim.

Birincisi Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi III. Kongresinin kararı.* Genel demokratik devrim hareketinin artık

* İşte kararın tam metni:

«1) Durumu gereği en ileri ve biricik ardıcıl devrimci sınıf proletaryadır,

silâhlı ayaklanma **zorunluğuna** gelip çattığı kabul ediliyor ve ilân ediliyor.

Proletaryanın ayaklanmak üzere örgütlenmesi partinin en önemli, başlıca ve **zorunlu** görevlerinden biri olarak gündeme alınmıştır. Proletaryanın silâhlandırılması ve ayaklanmanın doğrudan doğruya yönetimi olanağının sağlanması uğrunda **en enerjik** tedbirlerin alınması da görevleri arasındadır.

Sorunun ikinci tür konuluşu. «Rus anayasacıları önderinin» (Avrupa burjuvazisinin «Frankfurter Tsaytung» gibi çok etkili gazetesi bay Struve'yi son zamanlarda böyle adlandırdı) veya Rus ilerici burjuvazisi önderinin «Osvobojdenye» deki ilkesel yazısı. Yazar, ayaklanmanın kaçınılmaz olduğu görüşünü paylaşmıyor. Gizlilik ve ayaklanma akılsızca devrimciliğin özellikleridir. Cumhuriyetçilik uyuşturma yöntemidir. Silâhlı ayaklanma aslında sadece bir teknik sorundur; «en önemli, en gerekli iş» yığınsal propagandanın yürütülmesi ve sosyal-psikolojik koşulların hazırlanmasıdır.

---

bundan ötürü Rusya'da genel demokratik devrimci harekette onun yönetici rolü oynaması gerektiğini;

2) bu hareketin şu anda artık silâhlı ayaklanmayı zorunlu kılacak derecede geliştiğini;

3) proletaryanın bu ayaklanmaya kaçınılmaz olarak ve en enerjik şekilde katılacağını ve bunun Rusya'da devrimin yazgısını belirliyeceğini;

4) proletarya bu devrimde yönetici görevini ancak proletaryanın savaşını yalnız ideoloji alanında değil, pratikte de yöneten Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin bayrağı altında, birleşmiş ve bağımsız bir politik güç olarak toplanırsa yerine getirilebileceğini;

5) proletaryaya, burjuva demokrasili Rusya'da varlıklı sınıflara karşı yürütülecek savaşta sosyalizm uğrunda en elverişli savaş koşullarını ancak bu görevin yerine getiirlmesinin sağlayacağını gözönünde tutan.

RSDİP III. Kongresi, bugünkü devrim sırasında partinin en önemli ve vazgeçilmez ödevlerinden birinin, proletaryanın otokrasiye karşı doğrudan doğruya yürüteceği savaşın silâhlı ayaklanma yoluyla örgütlemek olduğunu saptar.

Bundan ötürü kongre bütün parti örgütlerini :

a) proletaryaya, önümüzde duran silâhlı ayaklanmanın yalnız politik önemini değil, pratik-örgütlenme yanlarını da, propaganda ve ajitasyon yoluyla anlatmakla;

b) bu propaganda ve ajitasyon sırasında ayaklanmanın başlangıcında ve ayaklanma süresince büyük önem taşıyabilecek olan politik yığınsal grevlerin rolünü anlatmakla;

c) proletaryanın silahlandırılması, silâhlı ayaklanma planının hazırlanması ve ayaklanmanın doğrudan doğruya yönetilmesi için en enerjik tedbirleri almakla, bu amaçla, gereğine göre, parti militanlarından özel guruplar kurmakla görevlendirir.»

Sorunun üçüncü tür konuluşu. Yeni «İskra» konferansının kararı. Görevimiz ayaklanmayı hazırlamaktır. Plânlı bir ayaklanma olanağı söz konusu değildir. Ayaklanmaya elverişli koşulları hükümetin şaşkınlığı, ajitasyonumuz, örgütümüz yaratacaktır. «Teknik-savaş hazırlıkları», ancak o zaman «daha az veya daha çok ciddi bir anlam kazanabilirler.»

Hepsi bu mu? Hepsi bu. Ayaklanmanın gerekli hale gelip gelmediğini proletaryanın yeni «İskra»cı yöneticileri hâlâ bilmiyorlar. Proletaryanın doğrudan doğruya savaşa hazırlanması ertelenmez bir ödev midir? değil midir bu onlar için hâlâ aydın değil. En enerjik tedbirlerin alınması için çağrıda bulunmaya gerek yok, bu tedbirlerin, hangi koşullar içinde, «daha az veya daha çok ciddi» bir anlam (1902'de değil, 1905'te) kazanabileceklerini genel çizgileriyle anlatmak bundan çok daha önemlidir...

Görüyor musunuz şimdi, yeni «İskra»cı yoldaşlar, Martinov'a doğru çarketmeniz sizi nerelere sürükledi? Politik felsefenizin, «Osvobojdenye» felsefesinin lâf ebeliğini yapmak olduğunu anlıyor musunuz? Monarşist burjuvazinin (ister istemez ve bilincinizin dışında) kuyrukçusu olduğunuzu anlıyor musunuz?» Herkesin bildiklerini tekrarlarken ve ukalâlıkta ustalaşırken, Pjotr Struve'nin unutulmaz yazısının unutulmaz kelimelerini kullanalım: «bugün devrimci **eylemlerin** açık niteliği, halk yığınlarına eğitici etki yapabilmenin en önemli şartlarından biridir» gibi bir görüşü gözden kaçırdığınızın farkında mısınız?

9. DEVRİM SIRASINDA AŞIRI KARŞIN PARTİ OLMAK NE DEMEKTİR?

Geçici hükümetle ilgili karara dönelim. Yeni «İskra»cıların taktiği devrimi ileriye, kararlarında buna olanak sağlamayı istemiş olsalar da, götürmediğini, gerilettiğini gösterdik. Tam da bu taktiğin tutarsız burjuvaziye karşı savaşta sosyal-demokrasinin **elini kolunu bağladığını** ve onu burjuva demokrasisi içinde erimekten korumadığını da gösterdik. Kararın öylesi yanlış varsayışından böylesi yanlış bir sonucun çıkması anlaşılır bir şeydir: «Bunun için sosyal-demokrasi geçici hükümette **erki** ele geçirmeye, ya da paylaşmayı amaç saymamalı, aşırı devrimci karşın parti olarak kalmalıdır.» Bu

sonucun amaçla ilgili olan birinci yarısına bakınız. Yeni «İskra»cılar devrimin çarlık üzerinde kesin zaferini sosyal-demokratların eylemlerinde amaç olarak öne sürüyorlar mı? Sürüyorlar. «Osvobojdenye»nin formülüne kapılarak kesin zaferin şartlarını doğru olarak toparlıyamıyorlar ama, sözü geçen amacı öne sürüyorlar. Sonra, geçici hükümetle ayaklanma arasında bağlantı kuruyorlar mı? Evet, geçici hükümet «zaferle sonuçlanan halk ayaklanmasından çıkar» dedikleri zaman, doğrudan doğruya bağlantı kuruyorlar. En son ayaklanmayı yönetmeyi amaç sayıyorlar mı? Evet, tıpkı bay Struve gibi, ayaklanmanın gerekliliğini ve ertelenmezliğini kabul etmekten kaçınsalar da, bay Struve'den farklı olarak «sosyal-demokrasinin onu (ayaklanmayı) kendi etkisi ve **yönetimi** altına almaya ve işçi sınıfı yararına kullanmaya çalışacağını» söylüyorlar.

Doğrusu, mantıklı değil mi? Proleter ve **proleter olmayan** yığınların ayaklanmasını etkimiz ve yönetimimiz altına almayı, yararımıza kullanmayı amaç ediniyoruz. Demek ki, ayaklanma sırasında proletaryayı da, devrimci burjuvaziyi de, küçük burjuvaziyi de («proleter olmayan gurupları») yönetmeyi amaç kabul ediyoruz yani, ayaklanmanın yönetimini sosyal-demokrasi ve devrimci burjuvazi arasında «paylaştırıyoruz». Biz, geçici hükümetin («zafere ulaşan halk ayaklanmasının sonucu olan» hükümetin) kurulmasına yol açması gereken ayaklanmanın **zaferini** amaç edinmekteyiz. Bunun için bunun için, geçici hükümette egemenliği ele almayı, ya da paylaşmayı amaç saymalıyız!!

Dostlarımız bir türlü ipin iki ucunu bir araya getiremiyorlar. Ayaklanmadan vazgeçen bay Struve'nin görüşleri ile, bizi ertelenemiyecek olan bu görevin çözümüne çağıran devrimci sosyal-demokratların görüşleri arasında bocalayıp duruyorlar. Geçici devrim hükümetine ne biçimde olursa olsun katılmayı proletaryaya hainlik sayan ve ilke bakımından kınayan anarşizmle, sosyal-demokrasinin, ayaklanmada yönetici etki şartıyla,* geçici devrim hükümetine katılmanın gereğini belirten Marksizm arasında bocalıyorlar. Kendilerine özgü hiçbir görüşleri yok: ne çarlıkla pazarlığa girişmek isteyen ve bundan ötürü de ayaklanmadan yançizen, kaçamak yapan bay Struve'nin görüşlerini; ne de «tepeden» inme her türlü eylemi

* Bk. «Proletari» sayı 3 «Geçici devrim hükümeti üstüne», ikinci yazı.

ve burjuva devrimine her türlü katılmayı kınayan anarşistlerin görüşlerini benimsiyorlar. Yeni «İskra»cılar çarlıkla uzlaşmayı, çarlık üzerinde zafer kazanmakla birbirine karıştırıyorlar. Burjuva devrimine katılmayı istemekle Martinov'un «İki Diktatörlük»ünü biraz aşmışlardır. Üstelik halk ayaklanmasını yönetmeye de razıdırlar, ama zaferden hemen sonra (belki zaferden de önce?) bu yönetimden vazgeçmek, yani **zaferin meyvalarından yararlanmamak**, bütün bu meyvaları **tümüyle burjuvaziye** teslim etmek şartıyla razıdırlar. Buna da «ayaklanmayı işçi sınıfı çıkarına kullanmak» diyorlar...

Bu karmakarışıklık üzerinde daha fazla durmaya değmez. Bu karmakarışıklığın **kökenini**: «aşırı devrimci karşın parti olarak kalmak» biçimindeki formülde aramak daha yararlıdır.

Burada uluslararası devrimci sosyal-demokrasinin bilinen bir teziyle karşı karşıyayız. Bu tez hepten doğrudur. Ve parlamenter ülkelerde revizyonizme ya da oportünizme düşman olanların ortak malı olmuştur. Bu tez «parlamenter-alıklığa», Millerandizme, Bernştaynculığa,[40] Turati tipi İtalyan reformizmine karşı koyuşta yasal ve zorunlu bir araç haline gelmiştir. Bizim sevimli «İskra»cılarımız bu güzel tezi ezberlemişlerdir ve canla başla kullanmaktadırlar, ama **olmayacak yerde** kullanmaktadırlar. Parlanmeter savaş ulamları, hiçbir parlamentonun bulunmadığı koşullar için yazılmış kararlarda yer almaktadır. Hiç kimsenin **ayaklanmadan** ciddi söz etmediği bir politik durumun anlatımı ve yansıması demek olan «muhalefet» kavramını, ayaklanmanın **başlamış olduğu** ve bütün devrim yanlılarının ayaklanmanın yönetimini düşündüğü ve sözünü ettiği bir durumda pek saçma biçimde uygulamaya kalkışıyorlar. Daha önce bulunduğumuz yerde «kalma», yani sadece «aşağıdan» gelme eylem isteği, **tam da** devrimin, zaferle sonuçlanan ayaklanmada yukarıdan gelme eylemi ödev olarak ileri sürdüğü bir zamanda gürültü patırtiyle ilân edilmektedir.

Hayır, bizim yeni «İskra»cılar ipin iki ucunu bir araya getiremiyorlar. Üstelik doğru bir sosyal-demokrat tezi kaleme alsalar bile, bunu doğru dürüst uygulamayı beceremiyorlar. Devrimin başlaması döneminde, parlamento yokken, iç harp sürüp giderken ve ayaklanmalar çıkıp dururken, parlamento savaşı kavram ve anlatımlarının nasıl değişip ters anlam kazandıklarını düşünmüyorlar. Söz konusu olan koşullar altında, değişiklik önergelerinin sokak gösterileri yoluyla, gensoru

önergelerinin silâhlı yurttaşların saldırılarıyla sunulduğunu; hükümete karşı muhalefetin; hükümeti devirme yoluyla gerçekleştirildiğini düşünmüyorlar.

Halk masallarımızın ünlü bir kahramanı nasıl hiç de yeri değilken iyi öğütler vermeye kalkışırsa, Martinov hayranları da, açık silâhlı çarpışmaların başladığını kendileri bile saptadıkları halde yine barışçı parlamentarizm öğretilerini tekrarlıyorlar. «Devrimin kesin zaferi» ve «halkın silâhlı ayaklanması» uyarıları ile başlayan bir kararda, büyük bir bilgiçlikle «aşırı muhalefet» belgisini öne sürmek kadar saçma bir şey olamaz! Ayaklanma döneminde «aşırı muhalefet»i temsil etmenin ne demek olduğunu bir düşünün baylar. Acaba bu, hükümetin maskesini sıyırmak mı, yoksa hükümeti devirmek mi demektir? Hükümete karşı oyvermek mi, yoksa onu silâhlı kuvvetlerin açık savaşta yenmesi mi demektir? Hükümet hazinesinin doldurulmasına katılmak mı, yoksa ayaklanmanın amaçları için, işçilerin ve köylülerin silâhsızlandırılması için, Kurucu Meclisin toplanması için kullanılmak üzere devlet hazinesine devrimci biçimde el koymak mı demektir? «Aşırı karşın» kavramının yalnız olumsuz eylemleri, yani sadece maske sıyırmayı, karşı oy kullanmayı, tepmeyi gösterdiğini anlamaya başlamıyor musunuz?! Bu neden böyledir? Böyledir, çünkü bu kavram ancak parlamento savaşımı için yani hiç kimsenin «kesin zaferi» en yakın savaş amacı olarak ele almadığı bir dönem için geçerlidir. Politik baskı altında ezilen halkın zafer uğrunda bütün cephelerde kesin saldırıya başladığından bu yana, sorunun bu bakımdan kökünden değiştiğini hâlâ anlamaya başlamıyor musunuz?

İşçiler bize soruyor: ertelenemez ayaklanma davasını enerjik biçimde ele alalım mı? Başlayan ayaklanmanın zaferle sonuçlanması için ne yapılmalı? Zaferden nasıl yararlanalım? Giderek nasıl bir program uygulanmalı ve gerçekleştirilmelidir? Marksizmi derinleştiren yeni «İskra»cılar bunu: aşırı devrimci karşın parti olarak kalmalıyız diye yanıtlıyorlar. Biz bu silâhşörlere esnaflığın ustaları derken haklı değil miydik?

10. «DEVRİMCİ KOMÜNLER» VE PROLETARYA İLE KÖYLÜLERİN DEVRİMCİ DEMOKRATİK DİKTATÖRLÜĞÜ

Yeni «İskra»cıların konferansı, yeni İskra'nın varmış ol-

duğu görüşte («aşağıdan ve yukardan» değil, yalnız «aşağıdan») anarşist görüşte kalmadı. Ayaklanmanın olabileceği, ama zaferin ve geçici devrim hükümetine katılmanın olamayacağı saçması iyice göze batıyordu. Bunun için kararda Martinov'un ve Martov'un çözüm yoluna şartlar ve kısıtlamalar eklendi. Kararın aşağıya aktarılan bölümünde koşulan bu şartları inceleyelim :

«Bu taktik, («aşırı devrimci karşın parti olarak kalma taktiği») hiç kuşkusuz, yalnız ayaklanmanın yayılmasına ve hükümet örgütünün bozulmasına yardım etmek için, şu ya da bu kentte, ülkenin şu ya da bu bölgesinde, erkliğin bir parça ve bir süre için ele geçirilmesinin ve devrimci komünlerin kurulmasının amaca uygunluğunu ortadan kaldırmaz.»

Eğer bu böyleyse demek ki, yalnız aşağıdan değil, yukardan gelen eylem de ilke bakımından kabul ediliyor. Eğer böyleyse L. Martov'un «İskra»da (sayı 93.) yayınlanan ve bilinen yazısından açıklanan tez atılıyor ve «Vperyod»un yalnız «aşağıdan» değil, «yukardan» da biçimindeki taktiğinin doğruluğu tanınıyor.

Üstelik erkliğin parçasal veya bir süre için vb. bile olsa ele geçirilmesi, besbelli ki, buna yalnız sosyal-demokrasinin ve yalnız proletaryanın katılmayacaklarını da varsaymaktadır. Bundan, demokratik devrimde çıkarı olanın sadece proletarya olmadığı, devrime aktif olarak katılanın yalnız proletarya olmayacağı çıkıyor. Bunu gerektiren ayaklanmanın, incelemekte olduğumuz kararın başlangıcında da denildiği gibi, «halk ayaklanması olduğu» ve buna (konferansın ayaklanma konusunda aldığı karardaki deyişe göre) «proleter olmayan gruplar», yani burjuvazinin de katıldığıdır. Demek ki, sosyalistlerin geçici devrim hükümetine, küçük burjuvazi ile birlikte katılmalarının her biçimi işçi sınıfına hiyanet olduğu savı «Vperyod»un bekindiği gibi **konferans** tarafından tepilmiştir. Bu «hiyanet» parçasal, geçici, bölgesel, vb. olmakla hiyanet olmaktan çıkmaz. Demek ki, Konferans, geçici devrim hükümetine katılmayı, «Vperyod»un da direndiği gibi bayağılıkla, Jores'cilikle bir tutmamış, kenara savurmuştur. Bir hükümet, erki birçok kenti değil de tek bir kenti, birçok bölgeleri değil de tek bir bölgeyi kapsıyor diye, veya bu hükümet şu veya bu adı taşıyor diye, hükümet olmaktan çıkmaz. Demek ki, Konferans **sorunu** yeni «İskra»nın denediği biçimde **ilkesel olarak koymayı kenara savurmuştur.**

Konferansın devrimci hükümet kurmayı ve bu hükümete katılmayı ilke olarak kabul etme yolunda koyduğu kısıtlamaların akla yakın olup olmadıklarına bakalım. Biz «bir süre için» kavramıyla «geçici» kavramı arasındaki farkı bilmiyoruz. Bu yabancı ve «yeni» kelimelerin altında yalnız fikir açıklığı olmamasından korkuyoruz. «Daha derin» **görünse** de, gerçekte daha karanlık ve daha karışıktır. Bir kent, ya da bir bölgede «erkliğin parçasal ele alınması»yla bütün devlet çapında geçici devrim hükümetine katılmanın «amaca uygunluk» bakımından farkı nedir? Yoksa «kentler» arasında, 9 Ocak gününün geçtiği Petersburg gibi bir kent yok mudur? Yoksa birçok devletlerden daha büyük olan Kafkasya, bölgelerimiz arasında değil midir? Yoksa cezaevlerine, polise, devlet hazinesine karşı tutumunuzla ilgili ödevler (ki, bir zamanlar yeni «İskra»yı bir hayli tedirgin etmiştir), bölgeler bir yana, tek, bir kentte bile erki «ele geçirince» önümüze çıkmıyor mu? Kuşkusuz güçlerin yetersizliği ve ayaklanmanın tam başarılı olmaması, kesin utkuya ulaşamaması nedeniyle, parçasal, geçici kent vb. hükümetlerin kurulması olanağını kimse inkâr edemez. Ama baylar, şimdi bunun sırası mıdır? Kararınızın başında «devrimin kesin utkusundan», «başarılı halk ayaklanmasından» söz eden siz değil misiniz? Anarşistlerin: proletaryanın gözlerini şaşırtmak ve onu varağından kaydırmak, onu ortak ve tek amaca değil «parçasal hedeflere» yöneltmek işini sosyal-demokratlar ne zamandan beri benimsediler? Bir kentte erki «ele geçirmeyi» varsaymakla, siz kendiniz de «ayaklanmanın yayılmasından» söz ediyorsunuz demek. Öyleyse, ayaklanmanın bütün kentlere yayılabileceğini ummamıza izin vermez misiniz? Baylar, vardığınız sonuçlar, önerileriniz kadar iğreti ve rastgele saptanmış, çelişkili ve karşılıktır. RSDİP III. Kongresi genellikle geçici devrim hükümeti sorununa tam ve açık bir yanıt vermiştir. Bu yanıt parçasal geçici hükümetlerin tümünü kucaklar. Buna karşılık konferansın getirdiği çözüm, sorunun **bir parçasını** yapay ve istediği gibi bölerek sorunun tümünü ele almaktan (hem de boşuna) **kaçınıyor**, böylelikle kafaları karıştırıyor.

«Devrimci Komünler» ne demektir? Bu kavram «geçici devrim hükümeti» kavramından farklı mıdır? Farklıysa, ne bakımlardan farklıdır? Bunu konferansçı baylar da bilmiyorlar. Devrimci düşüncelerdeki karışıklık, her zaman olduğu gibi, onları devrimci lâf ebeliğine sürüklüyor. Evet, sosyal-demok-

rasi temsilcilerinin bu kararında «devrimci komün» deyimini kullanmaları, devrimci lâf ebeliğinden başka bir şey değildir. Marks, geleceğin sorunlarını **yaşanmış geçmişin** «büyüleyici» terimleri ardına gizleyen bu tür kof ve parlak cümleleri çok kez yermiştir. Tarihte belirli bir rol oynayıp geçmiş olan bir terimin çekiciliği, böylesi durumlarda gereksiz ve zararlı bir yaldız, bir çocuk oyuncağı olmaktadır. Biz işçilere ve bütün halka, geçici devrim hükümetinin niçin kurulmasını istediğimiz, erk üzerinde kesin etkimiz olursa, halk ayaklanması başarıya ulaşırsa, hemen **ne gibi dönüşümler** yapacağımız hakkında açık ve iki anlama gelmeyen bir fikir vermek zorundayız. Bunlar politik yöneticilerin çözümlemesi gereken sorunlardır.

RSDİP III. Kongresi bu dönüşümlerin tam programını, partimizin minimum programını sunmakla, bu sorunları en açık biçimde yanıtlıyor. «Komün» kelimesi ise hiç bir yanıt vermemekte, sadece kafaları uzaktan gelen bir çan sesiyle karıştırmaktadır... Örneğin, 1871 Paris Komünü, bizim için ne kadar değerliyse, ondan yanılgılarını ve özel koşullarını incelemeden medet ummamız o ölçüde hoş görülmez. Böyle yapmak, komünün her davranışı karşısında yerlere eğilen Blanki'cilerin (1874, «manifest»lerinde) yaptığı ve Engels'in alaya aldığı kötü örneğini izlemek olur.[1] Konferansçımız, kendisine kararda sözü geçen şu «devrimci komün»ün ne olduğu sorusunu soracak olan işçiye ne söyleyecektir? Söyleyebileceği bir tek şey vardır: Tarih, bu ad altında, içinde bulunduğu dönemde demokratik devrimle sosyalist devrimin ögelerini ayırdedemeyen, cumhuriyet uğrundaki savaşın ödevleriyle sosyalizm uğrundaki savaşımın ödevlerini birbirine karıştıran, Versay'a karşı sıkı bir askersel saldırıya geçmek işini beceremeyen, Fransız Merkez Bankasına el koymama hatasını vb. işleyen bir işçi hükümetinin gelip geçtiğini yazar. Kısacası yanıtta ister Paris Komünü'nün, isterse başka bir komün'ün sözü edilsin, yanıt yalnız şöyle olabilir Bu öyle bir hükümetti ki, **bizim kuracağımız hükümet ona benzememelidir.** Doğrusu güzel yanıt: Böylesi bir şey, partinin pratik programını sessizce geçiştirerek, bir kararda hiç yeri yokken tarih öğretmeye kalkışan bir inakçının ölçüsüz endazesiz ukalâlığının ve devrimcinin zavallılığının kanıtı değil midir? Böylesi bir şey, tam bize boş yere yüklenmek istenen yanılgıya, hiçbir «komünün» doğru olarak ayırdedemediği demokratik devrimle sosyalist devrimi birbiri-

ne karıştırma yanılgısına düşüldüğünün kanıtı değil midir?

Geçici hükümetin (yersiz olarak komün deniliyor) amacı diye «yalnız» halk ayaklanmasının yayılması ve hükümet örgütünün altüst olması gösteriliyor. Anlamsız, «yalnız aşağıdan» kuramının bir kalıntısı olan bu «yalnız» terimi, kelime anlamıyla, öteki görevleri bir yana itmektedir. Öteki görevlerin böylelikle kenara itilmesi de dar görüşlülüğün ve düşüncesizliğin kanıtıdır. «Devrimci Komün», yani devrimci erk, tek bir kentte kurulsa bile, (geçici «parçasal, belirli bir süre için» kurulmuş olsa da) devletin bütün görevlerini kaçınılmazlıkla yerine getirmek zorundadır ve burada develcuşu politikası akılsızlığın daniskasıdır. Bu erk sekiz saatlik iş gününü de yasalaştırmalı, fabrikalarda işçi denetimini de kurmalı, ücretsiz genel eğitimi de, yargıçların seçimle olmasını da, köylü komitelerini vb. de meydana getirmeli, tek kelimeyle, çeşitli reformlar gerçekleştirmelidir. Bu reformları «ayaklanmanın yayılmasını etkilemek» kavramına sığdırmaya kalkışmak kelimelerle oynamaktır ve tam aydınlığın olması gereken yerde bulanıklığı bilerek arttırmaktır.

Yeni «İskra»nın aldığı kararın son kesimi bize, partimizde yeniden canlanan «ekonomizm»in ilkesel eğilimlerini eleştirmek için yeni bir şey vermiyorsa da, yukarda söylediklerimizi başka bir açıdan dile getirmektedir.

İşte sözü geçen kesim:

> «Sosyal-demokrasi yalnız bir durumda kendi girişimiyle erki ele geçirmeye ve onu olanağı kadar uzun süre elinde tutmaya gayret etmelidir. Söz konusu durum belirli bir ölçüye kadar (?) sosyalizm için olgunlaşmış bulunan Batı Avrupa'nın gelişmiş ülkelerinde devrimin yayılmış olmasıdır. Böyle bir durumda Rus devriminin kısıtlanmış tarihsel sınırları geniş ölçüde zorlanabilir ve sosyalist değişiklikler yoluna girme olanağı açılabilir.
>
> Sosyal-demokratlar taktiklerini sosyal-demokrat partisinin bütün devrim dönemi boyunca birbirini izleyecek olan hükümetler karşısında bir aşırı devrimci muhalefet partisi durumunu koruyacak biçimde saptamakla, erk ellerine geçtiğinde onu en iyi biçimde kullanmak için hazırlıklarını tamamlamış olacaklardır(??).»

Burada temel düşünce, «Vperyod»un birçok defalar for-

müle etmiş olduğu fikirdir; demokratik devrimde sosyal-demokrasinin tam zaferinden, yani proletaryanın ve köylülerin devrimci-demokratik diktatörlüğünden (Martinov'un korktuğu gibi), korkmamamız gerektiğidir. Çünkü böyle bir zafer, Avrupayı ayağa kaldırmamıza olanak verecek, Avrupa'daki sosyalist protoletarya ise, burjuvazinin boyunduruğunu attıktan sonra, bize, sosyalist devrimi gerçekleştirmemiz için yardım edecektir. Ama bakınız, bu fikir Yeni «Iskra»cıların elinde ne kadar çarpıtılmıştır. Erkin, erki ele geçirmeyi zararlı bir taktik sayan bilinçli bir partinin eline «gökten zembille inebileceği»; Avrupada sosyalizmin önkoşullarının belirli bir ölçüye kadar değil de, genellikle olgunlaştığı; partimizin programının hiç bir sosyalist oluşumdan değil de, yalnız sosyalist devrimden söz ettiği yolundaki ayrıntılar, saçmalar üzerinde durmayacağız. Biz «Vperyod»un fikri ile Konferans kararı arasındaki başlıca farkı, temel farkı ele alalım. «Vperyod» Rusyanın devrimci proletaryasına aktif bir görev yüklüyordu: ödev, demokrasi uğrundaki savaşımda utkuya ulaşmak ve elde edilen bu utkudan devrimi Avrupa'ya iletmek için yararlanmaktı. Karar bizim «kesin utku» görüşümüz (yeni «İskra»nın anladığı anlamda değil) ile Avrupa'da devrim arasındaki bu bağlantıyı anlamıyor ve bu yüzden proletaryanın görevlerinden ve onun utku çevrenlerinden söz etmeyip, olasılıklardan birinden, «eğer devrim yayılırsa ...» olasılığından genel olarak sözediyor. «Vperyod» açık seçik olarak toplumsal gelişmenin bugünkü aşamasında hemen gerçekleştirilmesi olanağı olan şeyleri ve herşeyden önce sosyalizm uğruna savaşımın demokratik önşartları olarak gerçekleştirilmesi gereken şeyleri —ki bunlar RSDİP III. Kongresi kararında doğrultu olarak yer almıştır— hesaba katarak, «hükümet erkinden yararlanmanın» nasıl olabileceğini ve nasıl gerektiğini göstermiştir. Konferans kararı, burada da, «yararlanmaya hazırlanılabilir» demekte, ama nasıl olabileceğini, nasıl hazırlanılacağını ve erkten nasıl yararlanılacağını söylemiyor, olayların kuyruğunda, umutsuz umutsuz sürünüyor. Biz örneğin, yeni «İskra»cıların partide yönetici durumlarından «yararlanmaya hazırlanabileceklerinden» kuşku etmiyoruz ama, bütün mesele şu: şimdiye kadarki yararlanma deneyileri ve hazırlanmalar bu olasılığın gerçeğe dönüşeceği umudunu vermemektedir...

«Vperyod» «erki elde tutmanın gerçek olanakları» neler

olduğunu kesin bir biçimde belirtmiştir: Bu proletaryanın ve köylülerin devrimci-demokratik diktatörlüğüdür, bu yığınların bütün karşı-devrim güçlerini yenmeye yeterli olan ortak gücüdür, proletaryanın ve köylülerin çıkarlarının demokratik dönüşümlerde kaçınılmaz biçimde denk oluşudur. Konferans kararı burada da olumlu bir şey söylemiyor ve sorundan sıyrılmaya bakıyor. Çünkü Rusya'da erki elde tutmak olanağı memleket içindeki sosyal güçlerin birleşimine, şimdi bizde gelişmekte olan demokratik devrimin etkenlerine bağlıdır. Çünkü proletaryanın Avrupa'da zafere ulaşması (oysa devrimin Avrupa'ya yayılmasıyla, proletaryanın zafere erişmesi arasında belirli bir aralık vardır), Rus burjuvazisinin çılgınca yürütülecek karşı-devrimci direnişine neden olacaktır. Yeni «İskra»cıların kararında, RSDİP III. Kongre kararında önemi değerlendirilen bu karşı-devrimci güç üstüne tek kelime yer almamıştır. Eğer biz cumhuriyet ve demokrasi uğrundaki savaşımda proletaryadan başka köylülere de dayanmazsak, «erki elde tutmayı» ümit edemeyiz. Ve eğer ümitsizliğe düşmüyorsak, eğer «devrimin çarlığa karşı kesin zaferi» bize bu olanağı sağlıyorsa bunu belirtmeliyiz, bu olanağı etkinlikle gerçekleştirmek için çağrıda bulunmalıyız ve sadece devrimin Avrupa'ya yayılması için değil, böyle bir yayılma için de belgiler ortaya atmalıyız. Sosyal-demokrasinin kuyrukçu politikacıları «Rus devriminin tarihsel dar sınırları»nı söz konusu etmekle, ancak bu demokratik devrimin görevlerini ve proletaryanın bu devrimde oynaması gereken öncülük rolünü sınırlı bir biçimde anladıklarını gizlemektedirler!

«Proletarya ile köylülerin devrimci-demokratik diktatörlüğü» belgisine karşı ileri sürülen karşılıklardan biri, diktatörlüğün «istem birliğini» (İskra. Sayı 95) varsaydığı, oysa proletaryanın küçük burjuvaziyle istem birliği olamayacağı savıdır. Bu temelsiz bir karşılıktır, çünkü «istem birliği» kavramı soyut, «metafizik» bir yoruma dayanmaktadır. İstem birliği belirli bir ilişki içinde olabilir, başka bir ilişki içinde olmıyabilir. Sosyalizm ve sosyalizm uğrundaki savaşım sorununda birliğin olmaması, demokrasi ve cumhuriyet uğrundaki savaşımda istem birliğinin olmamasını gerektirmez. Bunu unutmak, demokratik devrimle sosyalist devrim arasındaki tarihsel ve mantıksal farkı unutmak olur. Bunu unutmak, demokratik devrimin genel halkçı niteliğini unutmak olur. Demok-

ratik devrim «genel» olduğuna göre devrim, halkın tümünün sosyal gereksinme ve isteklerini gerçekleştirdiği ölçüde, özellikle burada «istem birliği» vardır. Demokrasi çerçevesi dışında proletarya ve köy-burjuvazisi arasında istem birliği söz konusu olamaz. İkisi arasında sınıf savaşımı kaçınılmaz bir şeydir, ama bu savaşım, demokratik cumhuriyet temeli üzerinde kaldıkça sosyalizm uğrunda yürütülen en derin ve en geniş çapta halk savaşımı olacaktır. Proletarya ile köylülerin devrimci-demokratik diktatörlüğünün de, dünyadaki her şey gibi, bir geçmişi ve bir de geleceği vardır. Geçmişi, otokrasidir, toprak köleliğidir, monarşidir, ayrıcalıktır. Bu geçmişle savaşta, karşı-devrimle mücadelede, proletarya ile köylüler arasında çıkar birliği olduğu için, «istem birliği»nin olması da olanaktır.

Geleceğe gelince, bu özel mülkiyete karşı savaş, ücretli işçinin patrona karşı savaşımı, sosyalizm uğrunda savaşımıdır. Burada istem birliği olamaz.* Burada önümüzde duran yol otokrasiden cumhuriyete giden yol değil, küçük burjuva demokratik cumhuriyetinden sosyalizme giden yoldur.

Elbette, somut tarihsel durumda, geçmişin ögeleriyle geleceğin ögeleri birbiriyle örülüdür, iki yol birbirine karışır. Ücretli emek ve onun özel mülkiyete karşı savaşımı otokratik düzende de vardır, kölelik düzeninde bile doğmaya başlar. Ama bu, gelişmenin büyük aşamalarını mantığın ve tarihin gereğine uyarak birbirinden ayırdetmemize engel değildir. Hepimiz burjuva devrimini sosyalist devrimle karşılaştırıyoruz, hepimiz bu iki devrimin birbirinden kesin olarak ayırdedilmesi üzerinde direniyoruz, ama bu iki devrimin ayrı ayrı, özel ögelerinin tarihte birbiriyle çitiştikleri inkâr edilebilir mi? Avrupa'da demokratik devrimler çağı, bir sürü sosyalist hareketlere, sosyalist denemelere tanık olmadı mı? Ve gelecekteki Avrupa sosyalist devrimine demokrasi alanında tamamlanacak daha bir çok şeyler kalmıyor mu?

Bir sosyal-demokrat, proletaryanın, sosyalizm uğrundaki savaşta, en demokrat ve en cumhuriyetçi burjuvaziye ve kü-

* Özgürlükte kapitalizmin daha geniş ölçüde ve daha hızlı gelişmesi, istem birliğine kısa sürede kaçınılmaz olarak son verecektir. Karşı-devrim ve gericilik ne kadar çabuk ezilirse bu süreç de o kadar hızlı olacaktır.

çük burjuvaziye karşı da, sınıf savaşımı yürütmesinin zorunlu olduğunu bir an bile unutmamalıdır. Bu besbellidir. Başına buyruk, bağımsız, kesin olarak sınıf karakteri taşıyan bir sosyal-demokrat partinin mutlak bulunması zorunluğu bundan ileri gelmektedir. Burjuvaziyle «birlikte vurma» belgimizin geçiciliği, «müttefiki bir hasım gibi sıkı gozaltında tutma» vb. gereği bundan ileri gelmektedir. Bunlar da en küçük bir kuşkuya yer vermiyen şeylerdir. Ama bunlardan yürüyerek, günümüzde, bir süre için. geçici de olsa, canlı-dirimsel önem taşıyan görevleri unutmak, görmezlikten gelmek, ya da önemsememek gülünç ve gerici bir davranış olur. Otokrasiye karşı savaş sosyalistler için belirli süreli ve geçici bir görevdir, ama bu görevi en ufak ölçüde gözden kaçırmak ya da ihmal etmek, sosyalizme ihanetle, gericiliğe hizmetle eşittir. Proletaryanın ve köylülerin devrimci-demokratik diktatörlüğü de, kuşkusuz sosyalistlerin belirli süreli ve geçici bir görevidir, ama demokratik devrim döneminde bu görevin önemsenmemesi basbayağı gericiliktir.

Somut politik ödevler, somut ortam içinde, ileri sürülmelidir. Her şey görelidir, her şey geçicidir, her şey değişir. Alman sosyal-demokrasisi cumhuriyet isteğini programına almamıştır. Almanya'daki durum öyle ki, pratikte cumhuriyet sorunu, sosyalizmden ayrı olarak (her ne kadar, Engels, Erfurt Programı tasarısı üstüne 1891'de yazdığı notlarda, Almanyayla ilgili olarak, cumhuriyeti ve cumhuriyet için savaşımı küçümsemeye karşı uyarılarda bulunduysa da!)[42] ele alınamaz. Rus sosyal-demokrasisinde programdan ve ajitasyondan cumhuriyet isteğinin çıkarılması sorunu tartışma konusu bile olmadı, çünkü bizde cumhuriyet sorunu ile sosyalizm sorunu arasındaki sıkı bağların sözü bile edilemez. 1898'de bir Alman sosyal-demokratının cumhuriyet sorununu özel olarak ön plana almaması doğaldır. Buna şaşmamak lâzımdır ve kınamak da gerekmez. Ama bir Alman sosyal-demokratı cumhuriyet sorununu 1848'de gölgede bıraksaydı devrime açıkça hiyanet etmiş olurdu. Soyut gerçek yoktur. Gerçek her zaman somuttur.

Bir gün gelecek Rus otokrasisine karşı yürütülen savaş sona erecek ve Rusya için demokratik-devrim dönemi geçmiş olacak; ve o zaman proletarya ile köylünün «istem birliği»nden, demokratik diktatörlükten söz etmek gülünç olacaktır.

O dönemde doğrudan doğruya proletaryanın sosyalist diktatörlüğü üzerinde düşüneceğiz ve bundan enine boyuna ayrıntılı söz edeceğiz. Ama bugün ilerici sınıfın partisi, demokratik devrimin çarlığa karşı kesin zaferi uğrunda, en enerjik biçimde çaba göstermelidir. Kesin zafer dediğimiz şey, proletarya ve köylülerin devrimci-demokratik diktatörlüğünden başka bir şey değildir.

Not[43]

1) Okurlara hatırlatalım: «İskra» ile «Vperyod» arasındaki tartışmada, «İskra» Engels'in Turati'ye yazdığı mektuba da başvuruyor. Engels, bu mektubunda, İtalyan reformistlerinin yöneticisine gelecekteki, demokratik devrimle sosyalist devrimi birbirine karıştırmamasını salık veriyor. Engels, 1894 yılında İtalya'daki politik durum üstüne yazdıklarında, İtalya'da sosyalist değil, küçük burjuva demokratik devrimi olabileceğini belirtmiştir. «İskra», «Vperyod»u Engels'in saptadığı ilkeden ayrılmakla kınıyor. Suçluyor. Bu kınama yersizdir, çünkü «Vperyod» (sayı 14) Marks'ın 19. yüzyıl devrimlerinin başlıca üç gücü arasındaki farkları belirten teorisinin, bütünüyle doğru olduğunu kabul etmiştir. Bu teoriye göre eski düzene yani otokrasi, feodalizm, toprak köleliği düzenine karşı: 1) liberal büyük burjuvazi, 2) radikal küçük burjuvazi, 3) proletarya savaşmaktadır Birincisi anayasalı monarşiden fazla bir şey için savaşmıyor; ikincisi demokratik cumhuriyet için; üçüncüsü ise sosyalist devrim için savaşmaktadır. Küçük burjuvazinin tam demokratik değişiklik için yürüttüğü savaşımla, proletaryanın sosyalist devrim uğrundaki savaşını birbirine karıştıran bir sosyalist politik iflâstan kurtulamaz. Marks'ın bu uyarısı tamamiyle doğrudur. Fakat «devrimci komünler» belgisi, özellikle bundan ötürü yanlıştır, çünkü tarihin tanık olduğu komünlerle demokratik ve sosyalist devrimleri birbirine karıştırmıştır. Tam tersine proletarya ile köylülerin devrimci-demokratik diktatörlüğü belgimiz böylesi bir hataya düşmemeyi genellikle garantiliyor. Kuşkusuz, demokratik değişikliğin çerçevesi dışına **doğrudan doğruya** çıkmayan devrimin burjuva niteliğini tanımakla belgimiz, bu değişikliği daha da **ileri itecliyor**, —bu değişikliği proletarya için daha elverişli bir biçime sokuyor—, demek, proletaryanın sosyalizm uğrunda yürüttüğü savaşın ileride daha başarılı olabilmesi amaciyle bu demokratik değişiklikten daha fazla yararlanmayı sağlıyor.

11. RSDİP III. KONGRESİNİN VE «KONFERANS»IN BAZI KARARLARININ KISA KARŞILAŞTIRMASI

Geçici devrim hükümeti sorunu, bu sırada sosyal-demokrasinin taktik sorunlarının göbeğidir. Konferansın öteki kararları üzerinde, ayrıntılarına varıncaya kadar durmanın ne olanağı, ne de gereği vardır. Biz burada, RSDİP III. Kongresinin kararlarıyle, konferans kararları arasında, yukarıda, ilkeler bakımından incelediğimiz, taktik çizgiler arasındaki farkı doğrulayan birkaç noktaya kısaca değinmekle yetineceğiz.

Devrimin öngünü hükümetin taktiği karşısında tutumun ne olacağı sorununu alınız. Bunun tam karşılığını yine RSDİP III. Kongresinin kararında bulabilirsiniz. Bu karar, özel durumun bütün değişik koşullarını ve gerektirdiği görevleri yani: hükümetin verdiği ödünlerin iki yüzlülüğünün açığa vurulmasını da, «halk temsilciliğinin karikatürleştirilmiş biçimlerinden» yararlanılmasını da, üzerinde işçi sınıfının direndiği isteklerin (her şeyden önce sekiz saatlik iş-gününün) devrimci yoldan gerçekleştirilmesini de, ve en son, kara-çeteler (komandolara) karşı koymayı da gözönünde bulunduruyor. Konferans kararlarında soru birkaç bölüme serpiştirilmiştir «gericiliğin karanlık güçlerine karşı koyma», işine yalnız öteki partilerle ilişkilerin nedenleri kanıtlanırken değiniliyor. Temsilsel kurumların seçimlerine katılma konusu da çarlığın burjuvaziyle «uzlaşması» konusundan ayrı olarak ele alınıyor. Konferans sekiz saatlik iş-gününün devrimci yoldan gerçekleştirilmesi çağrısında bulunacağı yerde, beylik bir başlık taşıyan özel «ekonomik savaş» kararında («işçi sınıfının Rusya'nın toplumsal yaşamında merkez yeri tutuyor» gibi yaldızlı ve anlamsız kelimelerden sonra), «sekiz saatlik iş-gününün yasalaşması» üstüne olan eski ajitasyon belgisi tekrarlanmaktan ileri gitmiyor. Bu belginin yetersiz ve eskimiş olduğu ispat edilmeyi gerektirmeyecek kadar apaçıktır.

Açık politik eylem sorununa gelince, III. Kongre eylemimizin yakın bir gelecekte kökten değişeceğini öngörüyor. Yeraltı gizli çalışmaları ve yeraltı mekanizmayı geliştirme işini hiç bırakamayız. Böyle bir şey polisin değirmenine su akıtmak olur ve hükümetin son derece işine yarar. Ama daha şimdiden açık çıkışları da düşünmeden edemeyiz. Bu eylemin yararlı biçimlerini, ve amaca uygun daha az illegal, özel mekanizmayı hemen hazırlamalıyız. Legal ve yarı-legal kuruluşlar-

dan yararlanılmalı ve bunlar, olanak ölçüsünde, gelecekteki legal Rus Sosyal-Demokrat İşçi Partisinin dayanak noktaları haline getirilmelidir.

Konferans, bütünlü herhangi bir belgi vermeden, burada da sorunu parçalara bölüyor. Örgüt komisyonu'na, legal yazıları «yerleştirme» gibi, gülünç bir görevin verilmesi özellikle göze çarpıyor. «İşçi hareketine yardım etmek amacını güden demokratik gazeteleri etkimiz altına almak» kararı da tamamiyle saçmadır. Bunu «Osvobojdenye» eğiliminde olan hemen hemen bütün legal liberal gazetelerimiz amaç edinmektedirler. Ne diye «İskra» yazı kurulu, kendi öğüdünü kendisi uygulamıyor, bize «Osvobojdenye»yi sosyal-demokratların etkisi altına almak hakkında bir örnek vermiyor? Parti'nin dayanak noktaları haline getirmek için legal birliklerden yararlanmak belgisi yerine, bize, birincisi, sadece «sendikal» örgütler üstüne (parti üyelerinin bunlara üye olmaları zorunluğu) özel örgütlerde bulunmakta, ikincisi de «devrimci işçi örgütlerini», «biçimlenmemiş örgütleri», «devrimci işçi kulüplerini» yönetmemiz öğüdü verilmektedir. Bu «kulüpler» biçimlenmemiş örgütler arasına nasıl girmiştir ve bunlar hangi «kulüpler»dir, orasını Allah bilir. Bize partinin üst organının açık ve kesin genelgeleri yerine, birtakım fikir kırıntıları ve bazı yazarların karalama notları sunuluyor. Bunlarda bütün parti çalışmalarının tamamını başka bir temele oturtmaya nasıl başlanacağını gösteren bir tablo bulamıyoruz.

«Köylü meselesi» de parti kongresinde ve konferansında birbirinden büsbütün ayrı biçimlerde konuyor. Kongre «köylü hareketi karşısında tutum» başlığı altında bir karar hazırlamıştır. Konferansınki ise «köylüler arasında çalışma» başlığını taşıyor. Birinde, çarlığa karşı savaş genel ulusal çıkarlar açısından, geniş demokratik devrimci hareketi bütünüyle yönetme görevleri ön plâna alınıyor. Diğerinde ise, bazı özel tabakalar arasında «çalışma» ile yetinilmektedir. Biri ajitasyonun temel pratik belgisi olarak, bütün demokratik reformların oluşturulması için devrimci köylü komitelerinin hemen örgütlenmesini koyuyor. Ötekinde ise «komitelerin kurulması isteği» Kurucu Meclise sunulmalıdır. Kurucu Meclisi mutlaka neden beklememiz gerekiyor? Bu meclis gerçekten Kurucu olacak mı? Önceden ve tümü birden devrimci köylü komiteleri kurulmadıkça bu meclis sağlam olacak mıdır? Konferans bütün bu sorunları gözden kaçırıyor. Bütün bu kararlarda, bi-

zim, burjuva devriminde demokratik hareketin tümünü yönetmeyi amaç edinmeden ve bu yönetimi kendi başımıza uygulamaya girişmeden, sadece özel işimizle uğraşmamız gerektiği yolunda yukardan beri izlemiş olduğumuz genel fikir bu biçimde yansımaktadır. Nasıl ki «ekonomistler» ikide birde bu biçimde ekonomik savaşım sosyal demokratların, siyasal savaşımı ise liberallerin işidir hatasını işledilerse, yeni «İskra»cılar da, bütün mantık yargılarında: bizler, burjuva devriminin kıyıcığında kurumsuz bir yerle yetinelim, burjuvaziye bu devrimde aktif yönetim düşsün, hatasını işlemektedirler.

Sonra, öteki partilere karşı tutumla ilgili karara da değinmeden geçemeyeceğiz. RSDİP III. Kongresinin kararı, burjuva kurtuluş hareketinin her tür sınırlılığını ve yetersizliğini açıklamak gereğinden söz etmekte, bu sınırlılığın bütün olasılıklarını kongreden kongreye saymak gibi bir saflığa kapılmamakta ve iyi burjuvalar, kötü burjuvalar diye bir ayırma çizgisi çekmiye kalkmamaktadır. Konferans ise, Starover'in yanlışını tekrarlayarak, böyle bir çizgi çekmek üzerinde ayak diremekte ve ünlü «turnusol kâğıdı» teorisini geliştirmektedir. Starover, burjuvaziye daha kesin şartlar koşmak gibi çok iyi bir fikirden hareket ediyordu. Ama yalnız bir şeyi unutuyordu: uygun, anlaşılmaya vb. değer burjuva demokratlarla, buna lâyık olmayanları önceden ayırdetme gibi her yelteniş bizi, olayların hemen kenara iteceği ve proletaryanın sınıf bilincine bulanıklık getirecek olan bir «formüle» götürür. Böylelikle ağırlık noktası savaşımdaki gerçek birlikten söylemelere, vaatlere, belgilere geçmiş olur. Starover, «eşit, tek dereceli ve gizli oyla genel seçim» belgisini böyle bir temel belgi sayıyordu. Aradan iki yıl bile geçmeden «turnusol kâğıdı»nın işe yaramadığı anlaşıldı. «Osvobojdenyeci»ler, sosyal-demokrasiye yanaşmamakla değil, tam tersine, tam da bu belgiyle, işçileri şaşırtmak ve onları sosyalizmden soğutmak çabasıyle genel seçim belgisini benimsediler.

Şimdi yeni «İskra»cılar daha «sert» «şartlar» ileri sürüyorlar. Ve çarlığın düşmanlarından «halkın silâhlanmasına aktif olarak katılmaya» varıncaya kadar, «örgütlemiş proletaryanın her kesin eylemini» enerjik ve açık seçik (!?) desteklemelerini «istiyorlar». Bu çizgi epiyce uzaklara itilmiştir, ama yine de artık eskimiştir, hiç bir şeye yaramadığı hemen görülmüştür. Örneğin, cumhuriyet belgisi neden yoktur? Sosyal-demokratlar «monarşi ve soylular düzeninin bütün dayanakla-

rına karşı amansız devrimci savaş» uğrunda burjuva demokratlardan herşeyi «istiyorlar», cumhuriyet uğrunda savaşta bundan başka ne istiyorsunuz?

Bu sorunun boşuna sorulmadığına, yani «İskra»cıların yanılgısı dirimlik politik bir anlam taşıdığına «Rusya Kurtuluş Birliği» kanıttır. (Proletari'nin 4. sayısına bakınız.)* Çarlığın bu düşmanları yeni «İskra»nın bütün «istekler»ine oldumolası gelir. Bizse, bu «Rusya Kurtuluş Birliği»nin programında (ya da programsızlığında) «Osvobojdenye» duyumunun egemenlik sürdüğünü ve «Osvobojdenye»cilerin bunu kolaylıkla yedeklerine alabileceklerini gösterdik. Ama konferans kararının sonunda, **halkın iki yüzlü dostlarına** karşı, liberalizm ve demokrasi bayrağı altında olduklarını iddia edip de. proletaryanın devrimci savaşımını eylemle desteklemiyen bütün politik partilere karşı «sosyal-demokrasinin eskiden olduğu gibi savaşacağını» yeniden belirtiyor. «Rusya Kurtuluş Birliği» bu desteklemeden vazgeçmediği gibi, tam tersine, bunu üsteliyerek önermektedir. Birliğin önderleri «Osvobojdenye»ci olsalar da, «halkın iki yüzlü dostları» olmadıkları garanti edilebilinir mi?

Görüyorsunuz, yeni «İskra»cılar, peşin «şartlar» koşmakla ve komik derecede güçsüz «istekler» sunmakla, birdenbire gülünç bir duruma düşmüşlerdir. İleri sürdükleri şartlar ve istekler, canlı gerçekler karşısında hemen yetersiz kalıyor. Onların formüllere bel bağlamaları boşunadır, çünkü hiçbir formül burjuva demokrasisinin bütün ve her türlü ikiyüzlülüğünü kısır, ardıcılsız ve sınırlılığını kapsayamaz. Sorun «turnusol kâğıdı»nda formüllerde yazılmış ve basılmış isteklerde, ikiyüzlü olan ya da olmayan «halk dostları» arasında önceden ayırım yapmakta değildir. Savaşta gerçek birliğin sağlanması burjuva demokrasisinin her «gevşek» adımını sosyal-demokratların sürekli eleştirmesi söz konusudur. «Demokratik dönüşümde çıkarı olan bütün toplumsal güçlerin gerçek birliği» için Konferansın o kadar gayretle ve o kadar lüzumsuz yere üzerinde

---

* «Proletari»nin 4 Haziran 1905'te çıkan 4. sayısında «Yeni bir devrimci işçi birliği» başlığını taşıyan uzun bir yazı yayınlandı. Burada «Rusya Kurtuluş Birliği» adını alan ve çarlığa karşı silâhlı ayaklanma yoluyla Kurucu Meclis'in toplanmasını sağlamak amacını güden bu yeni örgütün çağrısının özeti sunuluyordu. Yazıda, devamla, sosyal-demokratların bu gibi partisiz örgütlere karşı tutumu belirtiliyordu. Bu örgütün gerçeklere ne derece uygun tutum aldığını ve devrimdeki akıbetini bilmiyoruz. (Yazarın 1907 yayınındaki notu.)

çalıştığı «maddeler» değil, gerçekten devrimci belgiler ileri sürmeyi becermek gereklidir. Bunun için, proletaryayı monarşist burjuvazinin düzeyine düşüren ödevler değil, devrimci ve cumhuriyetçi burjuvaziyi proletaryanın düzeyine yükselten belgiler gereklidir. Bunun için, ertelenmez bir ödev olan silâhlı ayaklanmadan vazgeçilmesi yolunda ukalâlıklar değil, ayaklanmaya en enerjik bir biçimde katılmak gereklidir.

12. BURJUVAZİ DEVRİMDEN YÜZ ÇEVİRİRSE DEMOKRATİK DEVRİMİN AÇILMA HIZI GEVŞER Mİ?

«İskra»da yayınlanan yeni «İskra»cıların Kafkasya konferansı kararları elimize geçtiği zaman, yukarıdaki satırlar yazılmıştı. **Pour la bonne bouche** (iyi bir bitiriş için) bundan daha iyi işimize yarayacak materyal düşünemezdik.

«İskra» yazı kurulu, yerinde bir şey diyor: «Genellikle taktik meselede, Kafkasya Konferansı da, Tüm Rusya (Yeni «İskra»cı) Konferansının varmış olduğu kararlara **benzer» (doğrudur!)** «bir karar kabul etmiştir. Kafkasyalı yoldaşlar. sosyal-demokrasinin geçici devrim hükümetine karşı tutumu sorununu, «Vperyod» gurubu ve sözde kongrenin, bu guruba katılan delegelerince savunulan yeni yöntemin tüm geritepilmesi anlamını taşıyan bir çözüme bağlamışlardır». «Konferansın, burjuva devriminde proletarya partisinin taktiğiyle ilgili formülünün pek başarılı olduğu kabul edilmelidir».

Doğru söze ne denir. Yeni «İskra»cıların temel yanılgısını böylesine «daha başarılı» biçimde hiç kimse formüle edemezdi. Bu formülün tümünü, önce çiçeklerini ayraç içinde belirterek, sonra da önümüze sürülen meyvaları göstererek aktaracağız.

Yeni «İskra»nın Kafkasya Konferansının geçici hükümet konusundaki kararı

«Konferans, proletaryanın sosyal-demokrat bilincini derinleştirmek için» (elbette! Yalnız şunu da ekleyelim: Martinov biçimi derinleştirmek için! Hem sadece bilinci derinleştirmek için mi, cumhuriyeti kurmak için değil mi? Ne kadar da «derin» bir devrim anlayışı!) «partiye, doğmakta olan burjuva devlet düzenini eleştirmede tam bir özgürlük sağlamak için» (cumhuriyeti gerçekleştirmek demek bizim işimiz değil! Bizim işimiz sadece eleştiri özgürlüğünü sağlamak. Anarşist fikirlere kapıldın mı, anarşizmin dilini de kullanırsın «bur-

juva devlet» düzeni!) «sosyal-demokrat bir geçici hükümetin kurulmasına ve böyle bir hükümete girilmesine karşı olduğunu beyan eder» (İspanya devriminden on ay önce kabul edilen ve Engels'in alıntı yaptığı Bakunin'cilerin kararını hatırlayınız: «Proletari»nin 3. sayısına bakınz) «ve devlet düzenini güçlerimizin olanağına göre en büyük ölçüde (?!) demokratlaştırmak için, burjuva geçici hükümeti üzerinde dıştan (yukardan değil de, aşağıdan) baskı yapmayı amaca en uygun davranış sayar. Konferans, sosyal-demokratların geçici hükümet kurmasını ya da sosyal-demokratların böyle bir hükümete katılmasını, bir yandan, hayal kırıklığına uğrayan geniş proletarya yığınlarını sosyal-demokrat partiden uzaklaştıracağı, çünkü sosyal-demokrasi ele alsa bile sosyalizmin gerçekleştirilmesi dahil, işçi sınıfının dirimsel gereksinmelerini karşılayamayacaktır» (demek cumhuriyet, dirimsel gereksinme, değil! Bunu yazanlar kanağanlık yüzünden, sanki burjuva devrimlerine katılmayı inkâr ediyorlarmış gibi farkında olmadan tam anarşist bir dil kullanmaktadırlar!) «öte yandansa **burjuva sınıfları devrimden yüz çevirmeye zorlayacağı ve böylelikle devrim açınım uzamının zayıflayacağı kanısındadır.**»

Bakın çıbanbaşı neredeymiş! Bakın anarşist fikirler (Batılı Bernştayn'cılarda da sık sık olduğu gibi), en su katılmamış oportünizmle nerede sarmaş dolaş oluyor. Bir düşününüz: geçici hükümete, burjuvazi devrimden yüz çevirir diye ve bununla devrimin açınımı zayıflar diye girmiyeceğiz! Artık burada, şu yeni «İskra»cı felsefenin tümü, en arık ve ardıcıl yönüyle karşımızdadır: Devrim, burjuva devrimi olunca, biz burjuva alçaklığının önünde eğilmeli ve meydanı ona bırakmalıyız. Biz katılırsak burjuvazinin devrimden uzaklaşacağı görüşünü azcık bile olsa, bir an için bile olsa, benimsediğimiz zaman devrimde öncülüğü tamamiyle burjuva sınıflarına bırakmış oluruz. Böylelikle, burjuva hepten devrimden yüz çevirmesin diye, proletaryayı ölçülü ve alçakgönüllü davranmaya zorlayarak, onu tümüyle burjuvazinin vasiliğine (tam «eleştiri özgürlüğünü» koruyarak!!) teslim etmiş oluruz. Böylelikle proletaryanın en dirimsel gereksinmelerini, yani «ekonomistlerin» ve çömezlerinin hiçbir zaman gereği gibi anlamadıkları politik gereksinmelerini iğdiş etmekteyiz ve bunu burjuvazinin yüz çevirmemesi için yapmaktayız. Burjuvazinin gönül rızasının («**yüz** çevirmesin diye») bedelini ilkelerimize ve devrime hiyanetle ödeyerek, demokrasiyi proletarya için gerekli

sınırlar çerçevesinde gerçekleştirmek amacıyla devrimci eylem tabanından, burjuvazi ile pazarlık tabanına büsbütün geçmiş oluyoruz.

Kafkasyalı yeni «İskra»cılar, devrimi satılıklarını, proletaryayı burjuva sınıflarının acınacak bir kuyruğu yapma taktiklerinin özünü iki satırcıkla anlatmasını becermişlerdir. Yukarda yeni «İskra»cıların yanılgılarından çıkarmış olduğumuz eğilim artık belirli ve açık bir ilke olarak karşımızdadır: Monarşist burjuvazinin kuyruğunda kalalım! Cumhuriyetin kurulması burjuvaziyi devrimden uzaklaştırabileceğine göre (ve şimdiden uzaklaştırdığına göre, bay Struve örneği), kahrolsun cumhuriyet uğruna savaş. Proletaryanın her türlü enerjik ve ardıcıl demokratik istekleri, her zaman ve dünyanın her yerinde burjuvaziyi yüz çevirmeye götüreceğine göre, işçi yoldaşlar, ininize çekilin, yalnız dıştan eylemde bulunun, «burjuva devlet» düzeninin silâhlarını ve araçlarını devrim yararına kullanmayı aklınızdan geçirmeyin ve «eleştirme özgürlüğünü» kendinize saklayın.

Burada «burjuva devrimi» teriminin anlaşılmasındaki temel yanlışlık ortaya çıkmaktadır. Bu terimden Martinov, ya da yeni «İskra»nın «anladığı» biçim, doğrudan doğruya, proletarya davasını satmak, onu burjuvaziye teslim etmek sonucuna varır.

Eski «ekonomizm»i unutanlar, onu incelemiyen ve anıklamıyanlar «ekonomizm»in şimdiki görüntüsünü anlatmakta da zorluk çekerler. Bernştayn'cı «Credo»yu anıklayınız. «Arık proleter» görüş ve programlardan şöyle bir sonuç çıkarıyorlardı: Bize, sosyal-demokratlara, ekonomiyle, gerçek işçi eylemleriyle, her türlü politikacılığın eleştirilmesi özgürlüğüyle yetinmek düşer. Onlara, liberallere ise siyasetle uğraşmak. Tanrı bizi «devrimci» olmaktan korusun; böyle birşey burjuvaziyi yüz çevirmeye zorlar. Bu «Credo»yu, ya da «Raboçaya Mıslı»nın[41] 9. sayısının özel «ek»ini (Eylül 1899) yeniden okursak, yürütülen bu yargıyı tümüyle izlemiş oluruz.

Şimdi, «büyük» Rus devriminin tümünün değerlendirilmesinde aynı şey, ama daha büyük çapta, hem de ne yazık ki, ortodoks esnaflığın teoricilerince bayağılaştırılmış ve karikatürleştirilmiş olarak uygulanıyor! Bize, sosyal-demokratlara eleştiri özgürlüğü, bilincin derinleştirilmesi, dıştan eylem. Onlara, burjuva sınıflarına ise eylem özgürlüğü, devrimci yönetim (liberal okuyunuz) özgürlüğü, «reformları» yukardan uygulama özgürlüğü.

Marksizmi böylesine yozlaştıranlar, Marks'ın eleştiri silâhının, silâhların eleştirisiyle değiştirilmesi gereği yolundaki sözleri üzerinde hiç kafa yormamışlardır. Bunlar Marks'ın adından yararlanmakta, pratikte saltçılık yönetimini serbestçe eleştiren, demokratik bilinci derinleştiren, ama devrim zamanının yukardan ve aşağıdan gelen eylem zamanı olduğunu anlamayan Frankfurtlu burjuva gazeteler gibi taktik kararlar almaktadırlar. Bunlar, Marksizmi akıl hocalığına çevirip, en ilerici, en enerjik ve en kesin devrimci sınıfın ideolojisini bu sınıfın, devrimci demokratik eylemin güçlüklerinden kaçan, demokratik görevleri yerine getirme işini bay Struve'lere bırakan en az gelişmiş katmanlarının ideolojisi haline getirmişlerdir.

Sosyal-demokrasinin devrimci hükümete girmesiyle, devrimden kaçan burjuva sınıfları devrimin «hızını azaltacaklar» mış!

Ey Rus işçileri, işitiyor musunuz: eğer devrim, çarlık üzerinde zafer sağlamayı değil de, onunla uzlaşmayı istiyen ve sosyal-demokratlarca ürkütülmeyen bay Struve'lerce yapılırsa, o zaman açınım uzamı daha büyük olacakmış. Yukarda gözönünde tutulan iki çözüm yolundan birincisi gerçekleşirse, yani monarşist burjuvazi otokrasiyle Şipov'vari bir «anayasa» üzerinde uzlaşırsa devrimin hızı daha güçlü olacakmış!

Partinin tüm yönetimiyle ilgili kararlarda bu kadar utanç verici şeyler yazan, ya da bu «başarılı» kararları onaylayan sosyal-demokratlar, Marksizmin bütün canlılığını yokedici ukalâlıklar yüzünden öyle körleşmişler ki, bu kararlarda söyledikleri bütün güzel sözleri nasıl kof cümleler haline getirdiğinin farkında değillerdir. Bunların «İskra»daki herhangi bir yazısını alınız, hattâ bilinen Martinov'umuzun ünlü broşürünü alınız, bunlarda **halk** ayaklanması üzerine, devrimi sonuna kadar sürdürme ve ardıcılsız burjuvaziye karşı savaşta **halk tabanına** dayanma gereği konularında anlatılan masallara rastlayacaksınız. Ama burjuvazinin uzaklaşmasıyla «devrimin açınım uzamı zayıflayacağı» fikrini benimsediğimiz ya da bunu onayladığımız anda, bütün bu güzel şeyler kof cümlelere döner. İkisinden biri, baylar: ya ardıcılsız, bencil ve korkak burjuvaziye karşın halkla birlikte devrimi yürütmeye çalışarak, çarlık üzerinde tam zafer kazanacağız; ya da bu «karşın»a yer vermiyerek burjuvazinin «uzaklaşmasından» çekineceğiz ve proletarya ile halkı bu ardıcılsız, bencil ve korkak burjuvaziye peşkeş çekeceğiz.

Sakın sözlerimi yanlış anlamayın. Sizi bile bile hainlikle suçluyorlar diye feryad etmeyin. Hayır, sizler, tıpkı Marksizmi «derinleştirmek» diye yüzeysel, kuru ve cansız karşı-devrimci «lâf ebeliği» yapan eski ekonomistler gibi, bataklığa durdurulamaz ve geri dönülmez bir dalışla, bilinçsiz dalmış, saplanmış **gidiyorsunuz.**

«Devrimin açınım uzamı» hangi gerçek toplumsal güçlere bağlıdır? Bunu hiç düşündünüz mü baylar? Şimdi oluşan bizim için çok elverişli dış politika güçlerini ve uluslararası kombinezonları bir yana bırakalım, bırakma da doğru olur, çünkü söz konusu olan Rusya'nın iç güçleridir. Bu toplumsal güçlere bakınız. Devrime karşı olanlar otokrasi, saray, polis, memurlar, ordu ve bir avuç soylu elit. Halk arasındaki öfke derinleştikçe, ordu o derecede güvenilirsiz oluyor ve memurlarda sallantı o ölçüde artıyor. Sonra, burjuvazi genellikle şimdi devrimden yanadır ve özgürlük üstüne ateşli söylevler veriyor, gitgide daha sık halk adına, hattâ devrim adına konuşuyor.* Ama biz, hepimiz, Marksistler, teoriden ve bizim liberallerin, Zemstvo'cuların ve «Osvobojdenye»cilerin her gün, her saat izlediğimiz örneklerinden biliyoruz ki, burjuvazi, devrim konusunda ardıcılsız, bencil ve korkaktır. Dar, bencil çıkarlar sağlar sağlamaz, tutarlı demokrasiden «yüz çevirir çevirmez» **(zaten daha şimdiden yüz çevirmektedir!)** burjuvazi, yığınıyla kaçınılmaz olarak karşı-devrime, otokrasiye yanaşacak, devrime, halka karşı çıkacaktır. Geriye kalan «halk»tır, yani proletarya ile köylülerdir: sonuna kadar güvenle yürüyebilecek olan proletaryadır, çünkü proletarya, demokratik devrimden çok daha ötelere gitmektedir. Hem proletarya bunun için cumhuriyet uğrunda ön sıralarda savaşmakta ve burjuvazinin yüz çevirmesini hesaba katmak gibi saçma ve yakışmaz öğütleri tiksintiyle bir yana savurmaktadır. Köylülük, yarı-proleter öğeler yığınıyla birlikte küçük burjuva ögeleri kapsamaktadır. Bu da onu sallantılı-kararsız yaptığı için, proletaryayı kesin çerçeveli bir sınıf partisinde birleşmeye zorlamaktadır. Ama köylülüğün kararsızlığı, burjuvazinin kararsızlığından kökten farklıdır, çünkü onun şu andaki çıkarları, özel mülkiyetin kesinlikle korunulmasından çok, bu mülkiyetin başlıca biçimlerinden biri olan büyük toprak ağalarının topraklarına

* Bu bakımdan bay Struve'nin Jores'e yazdığı açık mektup ilginçtir. Bu mektubu Jores «Hümanite»[45] gazetesinde, bay Struve ise «Osvobojdenye»nin 72. sayısında yayınlamışlardır.

elkonulmasını gerektirmektedir. Bu yüzden köylülük, sosyalist olmadan, küçük burjuvalıktan çıkmadan demokratik devrimin en kesin ve en radikal taraflısı olmaya yeteneklidir. Köylülük, eğer ona ışık tutan devrimci olayların akışı burjuvazinin hiyanetiyle ve proletaryanın yenilgisiyle pek erken kesintiye uğramazsa, kaçınılmaz yolla böyle olacaktır. Belirtilen koşullar altında köylülük mutlaka devrimin ve cumhuriyetin dayanağı olacaktır, çünkü köylülere toprak reformu alanında **herşeyi** ancak tam zafere ulaşan devrim verebilir, köylülüğün istediği, hayal ettiği ve gerçekten zorunluk duyduğu **herşeyi** ancak zafere ulaşan devrim sağlıyabilir, hem de («sosyalist devrimciler»in sandıkları gibi, kapitalizmin ortadan kaldırılması için değil) yarı toprak köleliği bataklığından, ezilmişliğin ve köleliğin karanlıklarından kurtulması için, yaşam koşullarını meta üretimi ekonomisi sınırları içinde ne kadar olanağı varsa o ölçüde iyileştirmesi için sağlıyabilir.

Dahası var: köylülüğü devrime, sadece köklü tarımsal dönüşümler değil, genel ve sürekli çıkarları da bağlamaktadır. Köylülük proletaryaya karşı savaşımında bile demokrasiye muhtaçtır, çünkü onun çıkarlarını doğru yansıtan, çoğunluk olarak, yığın olarak ağırlığını sağlayabilen ancak demokratik düzendir. Köylülük aydınlandıkça (ve Japon harbinden bu yana, aydınlanmayı sadece okul sayısıyle ölçmeye alışkın birçoklarının farketmediği bir hızla aydınlanmaktadır) ardıcıllık ve kesinlikle tam demokratik devrimden yana olacaktır, çünkü köylü, burjuvazi gibi halk egemenliğinden korkmaz, tam tersine, halk egemenliğinde kendi çıkarını görür. Safça bağlandığı monarşizmden tekerklikten kurtulmaya başladığı gün demokratik cumhuriyet onun ülküsü olacaktır, çünkü simsar burjuvazisinin (yüksek meclisi vb. ile) bilinçli kral taraftarlığı köylü için aynı adaletsizlik, aynı ezilmişlik ve cahillik demektir, yalnız buna azıcık Avrupa işi bir anayasa cilâsı vurulmuştur

İşte bundan ötürü burjuvazi, sınıf olarak, doğal ve kaçınılmaz bir şekilde, liberal-monarşist partinin kanadı altına sığınmak çabasındadır; oysa köylülük, yığın olarak, devrimci ve cumhuriyetçi partinin yönetimi altında yer almaktadır. İşte bundan ötürü burjuvazi demokratik devrimi sonuna kadar sürdürecek yetenekte değildir, köylüler ise devrimi sonuna kadar sürdürmek yeteneğindedir ve bizim onlara bu işte bütün gücümüzle yardım etmemiz gerek.

Bana karşı çıkabilirler: Bunu ispat etmenin gereği ne? Bu işin alfabesidir, bunu her sosyal-demokrat pek iyi anlıyor, diyebilirler. Hayır! Burjuvazi düşerse devrimin «açınımı zayıflar» diyebilenler bunu anlamıyorlar. Böyleleri, toprak-tarım programımızdan ezberlenmiş cümleleri tekrarlıyorlar, ama bunların manasını anlamıyorlar. Anlasalardı programımızdan ve tüm Marksist dünya görüşünden zorunlu olarak çıkan proletarya ile köylülerin devrimci demokratik diktatörlüğü kavramından çekinmezlerdi, yüce Rus devriminin açınımını burjuvazinin açınımıyla sınırlandırmazlardı. Bu gibiler, anti-Marksist ve devrime aykırı somut kararlarıyla soyut Marksist, soyut devrimci lâflarını çürütüyorlar.

Başarılı bir Rus devriminde köylülüğün rolünü gerçekten anlayan bir kimse burjuvazinin yüz çevirmesiyle devrimin açınımının daralacağını söyleyemez. Rus devriminin gerçek açınımı ancak burjuvazi devrimden yüz çevirdikten ve köylü yığınları, devrime, proletaryanın yanında, eylemsel katıldıktan sonra başlamış olacak ve ancak o zaman burjuva-demokratik devrim döneminde mümkün olan en büyük devrimci açınıma ulaşmış olacaktır. Demokratik devrimimiz, sonuna kadar ardıcıl yürüyebilmek için, burjuvazinin kaçınılmaz ardıcılsızlığını zararsız hale getirebilen güçlere dayanmalıdır (yani Kafkasya'daki «İskra»cıların, ahmaklıkları yüzünden korktukları şeyi yapmıya yetenekli olan burjuvaziyi «devrimden yüz çevirmeye» zorlayabilen güçlere dayanmalıdır).

Proletarya, otokrasinin direnişini zorla ezmek ve burjuvazinin ardıcılsızlığını köreltmek için, köylü yığınlarını yanına alıp, demokratik devrimi sonuna kadar götürmelidir. Proletarya, burjuvazinin direnişini zorla kırmak ve köylülükte küçük burjuvazinin durağansızlığını körletmek için, **halkın yarı-proleter yığınlarını yanına alıp sosyalist devrimi gerçekleştirmelidir.** İşte yeni «İskra»cıların bütün yargı ve kararlarında dar bir anlayışla ele aldıkları devrimin açınımı konusunda proletaryaya düşen ödev budur.

Bu «açınım» sorunu üzerinde yargılar öne sürülürken sık sık gözden kaçırılan bir duruma değinmeden geçmeyelim. Unutmayalım ki burada söz konusu olan bu ödevin güçlü değil, bunun çözümünün hangi yolda aranacağı ve uygulanmasına çalışılacağıdır. Söz konusu olan devrimin açınımını güçlü ve yenilmez yapmak kolay mı, ya da zor mu olduğu değil, bu açınımı arttırmak için ne yapılması gerektiğidir. Anlaşmazlık

eylemin temel niteliği konusunda, eylemin doğrultusu konusundadır. Bunu, dikkatsiz ve iyi niyetten yoksun bazı kimselerin, bu iki ayrı sorunu sık sık birbirine karıştırmalarından ötürü belirtiyoruz ki, bu da: hangi yolun tutulacağı, yani birbirinden ayrı iki yoldan hangisinin seçileceği sorunuyla, amacın gerçekleşmesinin kolay olup olmadığı, seçilen yolda amasın yakın olup olmadığı sorunudur.

Daha önceki açıklamalarımızda bu son soruna hiç değinmedik, çünkü bu konuda aramızda, parti saflarında görüş ayrılığı, anlaşmazlık yoktur. Ama bu sorunun son derece önemli ve sosyal-demokratların iyice, gözönünde kesinlikle tutmaları gerekli olduğu besbellidir. Sadece işçi sınıfını değil, köylü yığınlarını da hareketten yana çekmenin güçlüklerini unutmak aşırı yakışıksız bir iyimserlik olur. Demokratik devrimi sonuna kadar götürme yolundaki çabalar çoğu kez bu güçlüklere çarpıp çarpıp kırılmıştır. Bunda her zaman hem halka karşı monarşiyi korumakla «sermaye yapan», hem de liberalizmin veya «Osvobojdenye»ciliğin «günahsızlığını koruyan» ardcısılsız ve bencil burjuvazi üstün gelmiştir. Ama, güçlük demek, becerilemez demek değildir. Önemli olan doğru yolu tuttuğuna inanmaktır. Bu güvenç, tansıklar yaratabilen devrimci enerjiyi ve devrimci hevesi yüz kat artırır.

Günümüzün sosyal-demokratları arasında, hangi yolun tutulacağı sorunundaki anlaşmazlığın ne kadar derin olduğunu yeni «İskra»cıların Kafkasya kararıyle, Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin III. Kongresinin kararını karşılaştırmak hemen gösterir. Kongre kararı: Burjuvazi ardıcılsızdır, devrimin kazanımlarını elimizden almaya mutlaka çalışacaktır. Bunun için işçi yoldaşlar, savaşa kesinlikle hazırlanın, silâhlanın, köylüleri kendinizden yana çekin. Devrimci kazanımlarımızı bencil burjuvaziye savaşsız vermeyeceğiz. Kafkasyalı yeni «İskra»cıların kararı ise: Burjuvazi ardıcılsızdır, devrimden yüz çevirebilir. Bunun için işçi yoldaşlar, rica ederiz, sakın geçici hükümete girmeyi aklınızdan geçirmeyin, çünkü o zaman burjuvazi mutlaka devrimden yüz çevirir ve böylelikle devrimin hızı zayıflamış olur! diyor.

Biri: Ardıcılsız burjuvazinin direncine, ya da pasif tutumuna karşın, devrimi ilerletin, sonuna kadar sürdürün, diyor.

Ötekiler: Devrimi ilerletmeyi aklınızdan bile geçirmeyin, çünkü o zaman, ardıcılsız burjuvazi devrimden yüz çevirir, diyor.

Burada birbirinin tam zıddı olan iki yol karşısında değil miyiz? Bir taktiğin, ötekini ayrıksız çürüttüğü ortada değil mi? Birinci taktiğin devrimci sosyal-demokrasinin biricik doğru taktiği olduğu, ikinci taktiğin ise, katıksız bir «Osvobojdenye»ci taktik olduğu besbelli değil mi?

13. SONUÇ. YENMEYE YÜREKLİ MİYİZ?

Rus sosyal-demokrasisindeki durumu yüzeyden bilenler, ya da «ekonomizm» zamanlarından bu yana partimiz içindeki savaşım tarihini bilmeden dışardan yargılar yürütenler, her sosyal-demokrat harekette bulunması doğal, kaçınılmaz ve tamamiyle bağdaşabilen iki eğilime sadece üstünkörü dokunanlar, bugün özellikle III. Kongreden sonra belirleyici taktik ayrılıkları sık sık atlıyorlar. Bir yandan yürütülen, alışılmış, günlük eylemin, propaganda ve ajitasyonun, güçleri hazırlama, hareketin kök salmasını sağlamanın vb. gereğini kuvvetle belirtiyor. Öte yandan, hareketin savaşçı, genel politik ve devrimci amaçlarını, silâhlı ayaklanmanın gerekliliğini gösteriyor ve: devrimci-demokratik diktatörlük, geçici devrim hükümeti belgisini ortaya atıyor. Ne bir taraf, ne de öteki aşırılıklara gitmemelidir. Ne orada, ne de burada (genellikle dünyanın her yerinde) aşırılık iyi değildir vb. vb..

Bu tür ucuz yargıların, (ve tırnak içinde «siyasal») hikmetlerin ardında, kuşkusuz, çoğu kez partinin en önemli, en sancılı gereksinmelerine aykırı anlayışsızlık gizlenmektedir. Rus sosyal-demokratları arasında bugünkü taktik ayrılıkları alınız. Elbette, yeni «İskra»cıların taktik üzerindeki yargılarında rastladığımız, günlük işlerin öneminin kuvvetle belirtilmesi eğilimi tek başına hiçbir tehlike yaratamaz ve taktik belgiler konusunda görüş ayrılıklarına neden olamazdı. Ama, Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisinin III. Kongresince alınan kararları, konferans kararlarıyla karşılaştırdın mı, bu görüş ayrılıkları göze çarpar.

Söz konusu olan nedir? Söz konusu olan, birincisi, hareket içinde iki akımın varlığını ve her türlü aşırılığın zararını genel, soyut göstermek azdır, yeterli olmadığıdır. Bugün hareketin, şu anda, kusurlarının neler olduğunu, parti için gerçek siyasal tehlikenin şimdi nereden geldiğini somut olarak bilmek gerekir. İkincisi, şu veya bu taktik belgilerin, veya belgi

eksikliğinin hangi gerçek siyasal güçlerin değirmenine su akıttığını bilmek lâzımdır. Yeni «İskra»cıları dinlerseniz, sosyal-demokrat partisi için, propaganda ve ajitasyonu, ekonomik mücadeleyi ve burjuva demokrasisini eleştirmeyi bir yana iterek askersel hazırlıklar, silâhlı saldırılara, erki ele geçirmeye kendisini pek fazla kaptırmak tehlikesi bulunduğu sonucuna varırsınız. Oysa, somut tehlike partiyi bambaşka bir yönden tehdit etmektedir. Hareketin durumunu az çok yakından bilenlerin, onu dikkatle ve akıllıca izleyenlerin Yeni «İskra»cıların korkularının gülünç yönünü görememeleri mümkün değildir. Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin bütün eylemi artık tamamiyle sağlam ve değişmez kalıplara dökülmüştür, ve ağırlık yeri propaganda ve ajitasyon işinin yürütülmesi, yıldırım toplantılar, ya da yığınsal toplantılar yapılması, bildiri ve broşürler dağıtılması, ekonomik savaşımın desteklenmesi ve bu savaşımın belgilerinin yayılması üzerinde toplanmıştır, kesinlikle sağlanmıştır. Partinin bir tek komitesi, bir tek semt komitesi, yönetici organların bir tek toplantısı, bir tek fabrika grubu yoktur ki, dikkatinin, zamanının ve gücünün yüzde dosan dokuzunu daha 1890 yıllarının ikinci yarısından bu yana kökleşmiş olan bu görevlerin yerine getirilmesine vermiş olmasın. Bunu olsa olsa harekete büsbütün yabancı kalmış olanlar bilemezler. Yeni «İskra»cıların kurumlu, çalımlı, geçmişin derslerini tekrarlamalarını ancak çok saf, ya da olan bitenlerden habersiz kimseler geçer akçe sayabilir.

Gerçek şudur: Bizde, ayaklanma sorunlarına, genel siyasal belgilere, tüm halk devriminin yönetimi işine kendisini aşırı kaptırmak şöyle dursun, tam tersine, bu alandaki **geri kalma** iyice göze batmaktadır; en sancılı yerimiz ve hareketin karşısındaki somut tehlike de budur, ve bu hareketin soysuzlaşmasına, gerçek devrimci eylem yerine, şurada burada olduğu gibi, lâfta devrimciliğe yol açabilir. Parti çalışmalarını yürüten yüzlerce ve yüzlerce örgüt, grup ve kümeler arasında, kuruldukları günden beri, yeni «İskra»daki akıl hocalarının, yeni bir gerçek bulmuş olanların çalımıyla sözünü ettikleri günlük eylemi sürdürmemiş olanı yoktur. Buna karşılık silâhlı ayaklanma işinin bilincine varıp, bunu yerine getirme eylemine sarılan, çarlığa karşı halk devrimini yönetmenin ve bununla bağlı olarak o belginin değil de, ilerici şu belgiyi formüle etmenin gereğini anlamış olan grup ve kümelerin yüzdesi parmakla sayılacak kadar azdır.

Biz, ilerici ve gerçekten devrimci görevlerde, inanılmayacak kadar geri kalmış durumdayız, birçok hallerde henüz bunun bilincine varmış değiliz ve her yerde devrimci burjuva demokrasisinin bizim bu yoldaki geri kalmışlığımız hesabına güçlenmesine meydan vermiş bulunuyoruz. Yeni «İskra»nın yazarları ise. olayların gelişme ve günün istemlerine sırt çevirmişler, inatla yineliyorlar: «Eskiyi unutmayınız! Yeniye kapılmayınız!» Konferansın bütün temel kararlarında değişmez nota budur. Oysa Kongre kararlarında şunları okursunuz: eski görevlerimizi onaylarken (ama eski oldukları, çözüme bağlanmış bulundukları ve yazılarımızda, kararlarımızda bütün yönleriyle incelendikleri ve deneylerden geçirildikleri için, gereksiz olarak tekrarlayıp durmuyoruz) yeni bir görev saptıyoruz, dikkati buna çekiyoruz, yeni bir belgi formüle ediyoruz ve gerçekten devrimci olan sosyal-demokratlardan bu belgiyi hemen uygulamaya geçirmelerini istiyoruz.

Sosyal-demokrasinin taktiğinde iki akım sorunu gerçekte işte böyledir. Devrimci dönemin yeni sorunlar, görevler ileri sürdüğünü ancak körler göremez.Bu görevleri sosyal-demokratlardan birisi kesinlikle tanıyor ve bunu gündeme alıyor: Silâhlı ayaklanma ertelenemez, buna hemen canla-başla hazırlanınız ve kesin utku için bunun gerekli olduğunu unutmayınız; cumhuriyet, geçici hükümet, proletarya ve köylülerin devrimci-demokratik diktatörlüğü belgilerini ortaya atınız! diyor. Ötekilerse geri geri gidiyor, yerinde sayıyor, ortaya belgi atacağına önsözler yazıyor, eski görevlerle birlikte yenisini de saptayıp göstereceklerine, eskileri boyuna geveliyor, bıktırıyor, yeniden kaçınmak için bahaneler uyduruyor, kesin bir başarının koşulları ne olduğunu saptayamıyor, tam zaferin kazanılmasını sağlıyacak biricik doğru belgiyi ileri süremiyor.

Bu kuyrukçuluğun bizdeki siyasal sonuçları meydandadır. Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi «çoğunluğunun» devrimci burjuva demokrasisine yaklaştığı masalı, hiçbir siyasal olgunun, «bolsevikler»ce kabul edilmiş hiçbir yetkili kararın, Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi III. Kongresinde hiçbir davranışın doğrulamadığı bir masal olarak kalmaktadır. Oysa «Osvobojdenye»nin temsil ettiği oportünist, monarşist-burjuvazi, Yeni «İskra»cıların «ilkesel» eğilimlerini uzun süredir selâmlıyor, şimdi de değirmenini açıkça onların suyu ile döndürüyor, «gizliliğe» ve «ayaklanmaya» karşı, devrimin «teknik»

yanının abartılmasına karşı, silâhlı ayaklanma belgisinin açık açık ileri sürülmesine karşı, aşırı isteklerdeki «devrimciliğe» vb. vb. karşı bütün sözcüklerini, bütün «fikirciklerini» benimsiyor. Kafkasya'daki «menşevik» sosyal-demokratların koskoca konferansınca onaylanan ve Yeni «İskra»nın yazı kurulunca kabul edilen karar, siyasal bilânçoyu hiçbir kuşkuya yer vermeyecek biçimde toparlamaktadır: proletaryanın devrimci-demokratik diktatörlüğe katılmasıyle, burjuvazi devrimden sakın yüz çevirmesin! Bununla herşey söylenmiş oluyor. Bununla proletarya, kesinlikle monarşist burjuvazinin uşağı yapılıyor. Bununla bir kişinin rastegle bir demeciyle değil, tüm bir akımın, özellikle onaylanan bir kararla, yeni «İskra»cılığın kuyrukçuluğunun **siyasal anlamı** ispatlanmaktadır.

Bu olgular üzerinde düşünen herkes sosyal-demokrat hareket içinde, iki tarafın, iki eğilimin bulunduğu yolundaki bilinen uyarıların gerçek önemini anlayacaktır. Bu eğilimleri geniş ölçüde incelemek, öğrenmek için Bernştayn'cılığa bakın. Bernştayn'cılar da tıpkı böyle, proletaryanın gerçek ihtiyaçlarını, proletaryanın artan gücünü, bütün çalışmaların derinleştirilmesini, yeni bir toplum ögelerinin hazırlanmasını, propaganda ve ajitasyonun gerektirdiği görevleri yalnız kendilerinin anladıklarını iddia ettiler ve ediyorlar. Bernştayn, biz ortada ne varsa onun açıkça tanınmasını istiyoruz! diyor: böylelikle «son amacı» **olmayan** «hareketi» aydınlatıyor, sadece savunma taktiğini aydınlatıyor «burjuvazi yüz çevirmesin» diye korku taktiğini salık veriyor. Bernştayn'cılar da devrimci sosyal-demokratların «Yakobenciliği»nden, «işçinin girişimini» anlamayan «yazılardan» vb. vb. söz etti, bağırıp çağırdılar. Gerçekte, herkesin bildiği gibi, devrimci sosyal-demokratlar, günlük, ufacık işleri, güçlerin hazırlanması işini vb. vb. ihmal etmeyi hiçbir zaman akıllarından geçirmediler. Onlar, sadece son amacın açık seçik bilinmesini, devrimci görevlerin açık seçik saptanmasını istediler; proletaryayı «aman burjuvazi yüz çevirmesin» cinsinden oportünist düşünceler düzeyine düşürmek değil, yarı-proleter, yarı küçük burjuva tabakalarını, proletarya devrimciliğinin düzeyine yükseltmek istediler. Partide aydın-oportünist kanatla proleter devrimci kanat arasındaki görüş ayrılığını en kabarık biçimde gösteren soru şudur: **Dürfen wir siegen?** — «yenmeye yürekli miyiz?» yenebilir miyiz? Yenmek bizim için tehlikeli değil mi? Yenmemiz gerekir mi? İlk bakışta tuhaf gibi görünen bu soru sorulmuştur

ve sorulmalıydı, çünkü oportünistler utkudan korkuyorlar; proletaryayı zaferden yıldırmaya çalışıyor, utkunun felâket getireceği kehanetini savuruyor, zafer çağrısı niteliğinde olan belgilerle alay ediyorlardı.

Aydın-oportünist ve proleter-devrimci eğilimi, aynı temel bölünme bizde de vardır. Şu büyük farkla ki, bizde söz konusu olan sosyalist değil, demokratik devrimdir. İlk bakışta saçma gibi görünen «yenmeye yürekli miyiz?» sorusu bizde de ortaya konmuştur. Bu soruyu Martinov, iyi hazırlayacağımız ve başarıya ulaşacak bir ayaklanmanın korkunç sonuçları üstüne kehanette bulunan «İki Diktatörlük» adlı yapıtında koyuyor. Bu soru, Milerand'ın bir oportünist burjuva hükümetine katılmasını, Varlen'in bir devrimci küçük burjuva hükümete katılmasıyla[46] bir tutma yolunda bişuna çaba göstermekte kusur etmeyen yeni «İskra»cıların geçici devrim hükümeti konusundaki bütün yazılarında sorulmuştur. Ve soru, «aman, burjuvazi devrimden yüz çevirmesin» kararıyla perçinleşmiştir. Örneğin, her ne kadar Kautsky de şimdi, geçici devrim hükümeti konusundaki tartışmalarımızı vurulmamış bir ayının postunu paylaşmaya benzeterek alay ediyorsa da, bu alay aklı başında ve devrimci sosyal-demokratların bile, ancak kulaktan dolma bilgilerle konuştukları zaman ne kadar güç bir duruma düştüklerini gösterir. Alman sosyal-demokrasisi henüz ayıyı öldürmeye (yani sosyalist devrimi yapmaya) pek de yakın değildir, ama ayıyı öldürmeye «cesaret edebilecek miyiz» konusu üzerindeki tartışmanın, bizim için, ilkesel ve pratik politika bakımından büyük bir önemi vardır. Rus sosyal-demokratları da, henüz «ayıyı vurmaya» (yani demokratik devrimi yapmaya) yakın bir durumda değildir ama, ayıyı vurmaya «cesaret edip etmeyeceğimiz» sorunu, bütün Rusyanın ve Rus sosyal-demokrasisinin geleceği için son derece önemlidir. Yenmeye «cesaret» etmeden, buna inanmadan, bir ordunun ve ordu yönetiminin enerjik, kesin ve başarıyla kurulmasından söz edilemez.

Bugün eski «ekonomistleri» alınız. Onlar da hasımlarına komplocu, Yakobenci diye bağırıyorlardı, (Raboçee Delo'nun, özellikle 10. sayısısına ve Martinov'un II. Kongrede programın tartışılması sırasındaki konuşmasına bakınız); onların politikaya dalıp yığınlardan koptuklarını, işçi hareketinin temellerini unuttuklarını, işçi girişkenliğini hesaba katmadıklarını vb. vb. söylüyorlardı. Gerçekte ise bu «işçi girişkenliği» yanlı-

ları, oportünist-aydınlardı ve proletaryanın ödevleri konusundaki dar ve esnafça anlayışlarını işçilere zorla aşılamaya çalışıyorlardı. Gerçekte, «ekonomizmin» hasımları, eski «İskra»nın yardımıyla herkesin görebileceği gibi, sosyal-demokrat eylemin hiç bir yönünü ne ihmal etmişlerdir, ne de onu arka plâna itmişlerdir; ekonomik savaşımı, azıcık olsun unutmamışlardır, bununla birlikte, en güncel, canlı ve en önemli siyasal ödevleri de bütün genişlikleriyle ortaya koyabilmişler ve işçi partisinin, liberal burjuvazinin bir «ekonomik» kuyruğu olmasını önleyebilmişlerdir.

«Ekonomistler», politikanın temeli ekonomi olduğunu ezberlemişlerdi, ve bunu, politik savaşımı ekonomik savaşım düzeyine indirme gereğinde «anlamışlardı». Demokratik devrimin ekonomik temeli burjuva devrimi olduğunu ezberliyen yeni «İskra»cılar bunu, proletaryanın demokratik ödevlerini burjuva ılımlılığı kertesine indirme biçiminde, bunun çerçevesi aşılırsa, «burjuvazinin yüz çevireceği» biçiminde «anlamışlardır». Ekonomistler, çalışmaları derinleştirme, işçi girişimliliği ve artık sınıf politikası deyip, bu bahaneyle gerçekte işçi sınıfını liberal burjuva politikacılarına peşkeş çekiyor, yani partiyi nesnel olarak bu sonuca götüren bir yola sürüklüyorlardı. Yeni «İskra»cılar da aynı bahanelerle demokratik devrimde proletaryanın çıkarlarını burjuvaziye peşkeş çekmekte, yani partiyi nesnel önemi bu tür bir yola sürüklemektedirler. «Ekonomistler», politik savaşta yöneticilik rolün sosyal-demokratlara değil, liberallere düştüğünü sanıyorlardı. Yeni «İskra»cılar, demokratik devrimi eylemsel yürütmek sosyal-demokratların değil, burjuva demokrasisinin işi olduğunu, çünkü proletaryanın yönetici ve öncü rolünün devrimin «açınımını daraltacağını» sanıyorlar.

Kısacası Yeni «İskra»cılar, yalnız Partinin II. Kongresine kadar varan kökenleri bakımından değil, demokratik devrimde proletaryanın taktik görevlerini bugün saptama tutumları bakımından da «ekonomizmin» uzantısıdırlar. Bu aynı zamanda, partinin oportünist aydın kanadıdır. Bu kanat örgüt alanında aydınların anarşist bireyciliğine doğru ilk adımını attı ve konferansta kabul edilen «tüzük»te,[7] parti yayınlarının örgütten ayrılmasını, demokratik halk temsilciliği yerine nerdeyse dört dereceli seçim, Bonapartça plebisit sistemini, ayrı ayrı bölümlerle tüm arasında «anlaşma» ilkesini perçinleyerek «sürecini» bitirdi. Bunlar partinin taktiği konusun-

da da, aynı kaygan yüzeyden aşağı kaydılar. «Zemstvo kampanyası plânında»[43] zemstvo'ların karşısındaki çıkışları «en yüksek tipte gösteri» ilân ederek, politik alanda (9 Ocak arifesinde!) yalnız iki aktif güç gördüler ki, o da hükümetle burjuva demokrasisiydi. Bu kanat başlıca sorun olan silâhlanma sorununu «derinleştirdi» ve doğrudan doğruya, pratik silâhlanma belgisi yerine, silâhlanmanın keskin bir gereksinme olduğu çağrısını ileri sürdü. Onlar şimdi silâhlı ayaklanma, geçici hükümet ve devrimci-demokratik diktatörlük sorunlarını, resmi kararlarında tersyüz ediyor ve körletiyorlar. Son kararlarındaki «aman burjuvazi yüz çevirmesin!» nakaratı partiyi nereye götürmek istedikleri sorununa apaçık ışık tutmaktadır.

Rusyadaki demokratik devrimci dönüşüm, sosyal-ekonomik niteliği bakımından bir burjuva devrimidir. Ama doğru olan bu Marksist savı sadece tekrarlayıp durmak yetmez. Bunu anlayabilmek ve politik belgilere uygulayabilmek gerek. Kapitalist üretim ilişkileri temeline dayanan bugünkü tüm politik özgürlük genellikle burjuva özgürlüğüdür. Özgürlük isteği herşeyden önce burjuvazinin çıkarlarını yansıtır. Bu isteği ilkönce burjuvazinin temsilcileri ileri sürdüler. Burjuva düzeninin yanlıları elde edilen özgürlükten, her yerde bir patron gibi, kendileri yararlanmışlar, titiz burjuva ölçülerine ve ılımlı boyutlara indirgemişler, devrimci proleter hareketine karşı barış zamanında en ince, fırtınalı zamanlarında da en kırıcı baskıyla birleştirmişlerdir.

Ama bundan özgürlük uğrunda savaşı geri tepmek, ya da onu aşağılamak sonucunu ancak başkaldırıcı narodnikler, anarşistler ve «ekonomistler» çıkarabilirlerdi. Bu küçük burjuva aydın görüşü, proletaryaya ancak onun isteği dışında, o da kısa bir süre için dayatılmıştır. Proletarya, politik özgürlük kendisi için, daha çok kendisi için zorunlu olduğunu sezgisiyle her zaman kavramıştır; hem de bu özgürlük, doğrudan doğruya burjuvaziyi güçlendirse ve örgütlendirse de, kendisinin buna herkesten çok muhtaç olduğunu anlamıştır. Proletarya, kurtuluşunu sınıf savaşından yan çizmekte değil, bu savaşımın gelişmesinden, onun genişlemesinden, bilinçlenmekten örgütlenmekten, kesin olmaktan bekliyor. Siyasal savaşın amaçlarını küçümseyen bir kimse, halk konuşmacısı sosyal-demokratı bir treyd-ünyon sekreteri durumuna düşürmüş olur. Burjuva demokratik devriminde, proletaryanın görev alanını da-

raltan bir kimse, halk devriminin sosyal-demokrat derneğinin bir serbest işçi önderinin elebaşısı durumuna düşürmüş olur.

Evet, **halk** devrimi: Sosyal-demokrasi, burjuva demokrasisinin «halk» sözünü kötüye kullanılmasına haklı olarak karşı çıkmıştır ve karşı çıkmaktadır. Sosyal-demokrasi, bu sözle, halkın içinde uzlaşmaz sınıf çelişkileri gömülü olduğunun gizlenmemesini istemektedir. Sosyal-demokrasi, proletaryanın partisinin tam bağımsız sınıf partisi olması gereği üzerinde kesinlikle direnmektedir. Ama sosyal-demokrasi, ilerici sınıf kendi içine kapansın diye, kendisini dar sınırlar içine hapsetsin diye, dünya ekonomisinin ağaları ondan yüz çevirirler korkusuyla eylemini iğdiş etsin diye «halkı sınıflara» bölmüyor, tersine bunu ara sınıfların duraksamalı, tutarsız ve kararsız tutumundan uzak bulunan ilerici sınıfın bütün halkın önünde, halkın davası için, daha büyük bir enerji ve coşkunlukla savaşabilmesi için yapıyor.

İşte, demokratik devrimde eylemli politik belgiler öne süreceklerine, «sınıf» sözünü ukalâca tekrar edip duran yeni «İskra»cıların çoğu zaman anlamadıkları şey budur!

Demokratik devrim, bir burjuva devrimidir. Ezilen, cahil kalan, ama aydınlığı ve mutluluğu tutkuyla arayan köylü yığınlarının toprağı paylaşma belgisi, ya da toprak ve özgürlük belgisi, bir burjuva belgisidir. Ama biz Marksistler, proletarya ve köylüler için gerçek özgürlüğe giden yolun, burjuva özgürlüğü ve burjuva ilerlemesi yolundan başka bir yol olmadığını bilmeliyiz. Bugün sosyalizme yaklaşmak için tek aracın, tam siyasal özgürlük, demokratik cumhuriyet, proletarya ile köylülerin devrimci-demokratik diktatörlüğü olduğunu unutmamalıyız. Kayıtsız şartsız, kuşkusuz arkaya bakmadan, tek devrimci sınıfın temsilcileri olan bizler demokratik devrim ödevlerini bütün halkın önüne olanağı kadar geniş, yürekli ve aktif olarak koymasını bilmeliyiz. Bu görevleri küçümsemek demek, teori alanında, Marksizmi bir karikatür haline getirmek, onu esnafça değiştirmek demektir; pratik-siyasal bakımdan ise bu, devrimi ardıcıl sürdürmekten yüz çevirmesi kaçınılmaz olan burjuvaziye devrim davasını teslim etmek demektir. Devrimin tam utkuya ulaşması yolunda bizi çok büyük güçlükler beklemektedir. Eğer proletaryanın temsilcileri ellerinden gelen herşeyi yaparlarsa ve eğer bütün çabaları gericiliğin direnişine, burjuvazinin hiyanetine ve yığınların cahilliğine çarpar, bu yüzden başarısızlığa uğrarsa, kendilerini

hiç kimse kınayamaz. Ama demokratik devrimin devrimci gücünü kısarsa, devrimci coşkuyu utkudan korkup veya sakın burjuvazi yüz çevirmesin düşüncesine kapılıp zayıflatırsa, sosyal-demokratları, herkes ve hepsinden önce bilinçli proletarya kınayacaktır.

Marks, devrimler tarihin lokomotifidir, demişti. Devrimler ezilenlerin ve sömürülenlerin bayramıdır. Halk yığınları, yeni toplumsal biçimleri aktif olarak yaratma yeteneğini en çok devrim sıralarında gösterir. Böylesi zamanlarda halk, yavaş yavas gelişmenin dar, esnafça ölçüleri açısından tansıklar yaratır. Ama böylesi zamanlarda, devrimci partilerin yöneticileri de ödevlerini daha geniş çapta ve daha yürekli ortaya koymalıdır, belgileri yığınların devrimci girşimlerine ışık tutmalıdır. Ona yol gösteren deniz feneri olmalıdır, bizim demokratik ve sosyalist ülkülerimizin görkemliliğini, bütün güzelliklerini yansıtmalıdır, tam, kesin giden, en yakın, en kestirme yolu göstermesini sağlamalıdır. Çarpık, dolambaçlı, uzlaşma yolları aramayı, devrimden korkan, dosdoğru yoldan korkan «Osvobojdenye»ci burjuva oportünistlerine bırakalım. Eğer bizi zorla böylesi yollara sürüklerlerse, o zaman ufak tefek günlük işlerimizde de görevlerimizi yerine getirebiliriz. Ama önce yol seçme sorunu amansız bir savaşla çözülmelidir. Eğer yığınların bu coşan enerjisini ve devrimci heyecanını dosdoğru ve kesin bir yola girmek uğrunda amansız ve özverili bir savaşa dönüştüremezsek devrimi satmış, ona ihanet etmiş oluruz. Varsın gelecek tepkiden yalnız burjuva oportünistleri korksun. İşçileri, ne gericiliğin korkunç terör hazırlığı, ne de burjuvazinin yüz çevirme hazırlığı düşüncesi korkutabilir. İşçiler uzlaşma beklemiyor, sadaka dilenmiyor; işçiler, gerici güçleri amansızca ezmeye, yani proletarya ile köylülerin devrimci-demokratik diktatörlüğüne hazırlanıyorlar.

Söz yok, fırtınalı zamanlarda parti gemimiz, sömürücülere işçi sınıfının özsuyunu işkenceli ve usul emme olanağı veren liberal gelişmenin sessiz «yol alışı» zamanında olduğundan daha çok tehlikelerle karşı karşıyadır. Söz yok, devrimci-demokratik diktatörlüğün ödevleri, «aşırı muhalefet» ve sadece parlamento savaşımı ödevlerinden bin kat daha zor ve karmaşıktır. Ama şu devrim anında, barışçı yola ve tehlikesiz «muhalefet»e bilinçli olarak daha fazla önem verenler, en iyisi başka bir zamanı, sosyal-demokrat çalışmayı bırakıp, devrimin sonunu beklesinler; bayramın geçmesini, sıradan gün-

lerin yeniden başlamasını; o boz bulanık, sınırlı ölçünün, o kadar iğrenilmeyecek bir şekilde göze batmayacağı, öncü sınıfın ödevlerinin o kadar soysuzlaştırılması demek olmayacağı sıradan günleri beklesinler.

Tüm halkın ve özellikle köylülerin başında, tam özgürlük, ardıcıl demokratik devrim ve cumhuriyet için! Tüm emekçilerin ve sömürülenlerin başında, sosyalizm için! Devrimci proletarya politikasının pratikte böyle olması gerekir. Devrim zamanında işçi partisinin her taktik sorunun çözümünü, her pratik adımını etkileyecek ve saptayacak sınıfsal belgi budur.

SONSÖZ

BİR KEZ DAHA OSVOBOJDENYE'CİLİK BİR KEZ DAHA YENİ İSKRA'CILIK ÜSTÜNE

«Osvobojdenye»nin 71-72'nci sayıları ile, «İskra»nın 102-103 üncü sayılarında, bu broşürün 8. bölümünde ele alınan sorunla ilgili yeni, olağanüstü zengin belgi, veriler yayınlandı. Burada bu zengin verilerin tümünden yararlanmak olanağı olmadığı için yalnız en önemlileri üzerinde duracağız: Birincisi, «Osvobojdenye»nin öylesine övdüğü sosyal-demokrasinin «gerçekçiliği» ne türden bir gerçekçiliktir ve «Osvobojdenye» bunu hangi nedenlerden ötürü pek fazla övüyor; ikincisi, devrim ve diktatörlük kavramlarının ilişkisi.

I. BURJUVA LİBERAL GERÇEKÇİLER SOSYAL-DEMOKRAT «GERÇEKÇİLER»İ NEDEN ÖVÜYORLAR?

«Osvobojdenye»nin 72. sayısında çıkan «Rus Sosyal-Demokrasisinde Bölünme» ve «Sağduyunun Utkusu» başlıklı yazılarda, liberal burjuvazi temsilcilerinin, sosyal-demokrasi üstüne, bilinçli proleterler için eşsiz bir değer taşıyan, yargıları vardır. Bütün sosyal-demokratlara bu yazıları son satırına kadar okumayı ve her cümle üzerinde iyice düşünmeyi ne kadar öğütlesek azdır. Biz ilkönce bu iki yazıdaki bellibaşlı görüşleri ele alacağız.

«Osvobojdenye» diyor ki: «Dışardan bakan bir gözlemcinin sosyal-demokrat partisinin iki fraksiyona bö-

lünmesine neden olan ayrılıkların gerçek siyasal anlamını kavraması oldukça güçtür. 'Çoğunluk' fraksiyonunun, daha köklü değişikliklerden yana olduğunu, daha kestirme bir yol izlemek istediğini, 'azınlığın' ise, davanın çıkarı uğruna bazı uzlaşmalara yanaştığını söylemek, tam olarak doğru, hiç olmazsa yeterli sayılamaz. Belki de azınlık fraksiyonu, Marksist ortodoksluğun geleneksel ınaklarını Lenin'in fraksiyonundan daha büyük bir kıskançlıkla korumaktadır. Onun için şu tanımlama bize daha doğru görünmektedir: 'Çoğunluğu' politikada nitelendiren şey, özellikle soyut başkaldırma eğilimi, halk yığınlarını, her araca başvurup, ayaklanmaya ve bu yığınlar adına erki hemen ele geçirmeye kışkırtma, isyan ettirme gayretidir; bu, 'Leninci'leri belirli bir ölçüde sosyalist-devrimcilere yaklaştırmaktadır ve Rus halk devrimci ülküsünü, sınıf mücadelesi ülküsünden üstün tutmaktadır; pratikte kendilerini sosyal-demokrat doktrinin birçok dar görüşlerinden kurtarmış olan 'Leninci'ler, legal ve yarı-legal ajitasyon eylemi biçimlerini, öteki karşıncı akımlarla yapılacak ve pratikte yararlı olacak her türlü uzlaşmayı, ilkeler yönünden teperek, ayaklanmaya hemen hazırlanma dışında, her türlü pratik çalışmayı gereksiz sayarak, dar bir devrimciliği benimsemiş bulunmaktadırlar. Azınlık ise, tam tersine, bir yandan Marksist ınaklara sıkı sıkıya sarılırken, öte yandan Marksist dünya görüşünün realist ögelerini korumayı bilmiştir. Bu fraksiyonun ana ilkesince 'proletaryanın' çıkarları, burjuvazininkilere karşıdır. Ama öte yandan bu fraksiyon —kuşkusuz, sosyal-demokrasinin dokunulmaz ınaklarının buyurduğu sınırlar içinde— proletaryanın savaşımını, realist bir uyanıklıkla, savaşın bütün somut koşul ve sorunlarının bilinciyle kavramaktadır. İdeolojik ve siyasal çalışmalarında, 'Leninciler', hiç değilse bazı sosyalist-devrimciler gibi tek yönlü asiler olmalarını engelliyen ve «İskra»cıların da, işçi sınıfının gerçek politik hareketinin pratik kılavuzları durumuna gelmelerini köstekleyen sosyal-demokrat amentüsünün sert formüllerine bağlı kalmak zorunda bulunduklarından, her iki fraksiyon da temel görüşlerini tam tutarlı uygulayamamaktadır.»

Ve daha sonra, «Osvobojdenye»nin yazarı başlıca

kararların içerikliğini özetliyor, bunları kendi genel «görüşlerine» göre bazı somut düşüncelerle aydınlatıyor. III. Kongreye kıyasla «azınlık konferansının silâhlı ayaklanma konusundaki tutumu kökten farklıdır» diyor. Geçici hükümet üstüne kararların birbirinden ayrı oluşu da «silâhlı ayaklanma konusundaki tutumla ilgilidir». «İşçi sendikalarına karşı tutumda da aynı görüş ayrılığını görüyoruz. 'Leninciler' kararlarında işçi sınıfının örgütlendirilmesi ve politik eğitimi gibi bu en önemli çıkış noktasına tek kelimeyle değinmediler. Azınlık ise, tam tersine, bu konuda pek ciddi bir karar hazırladı». Liberallere karşı tutumlarında denilebilir ki, her iki fraksiyon da aynı görüştedir, ama III. Kongre, «Plehanov'un, liberallere karşı getirdiği ve, II. Kongrenin kabul etmiş olduğu kararı hemen kelimesi kelimesine tekrarlıyor, gene kongrede kabul edilen Starover'in liberallerle ilgili daha elverişli kararını çıkarıp atıyor». Kongrenin ve Konferansın, köylü hareketi üstüne kararları genellikle birbirine benzese de, «pomeşçiklerin toprak ağalarının vb. topraklarına devrimci yoldan el konulması ilkesini 'çoğunluğun' daha kesin biçimde belirtilmesine karşılık, 'azınlık', devlet ve idarenin demokratlaştırılmasıyle ilgili reformları ajitasyonunun temeli yapmak isteğindedir.»

Sonra, «Osvobojdenye» «İskra»nın 100. sayısında yayınlanan menşeviklerin bir kararını ele alıyor. Başlıca noktası şudur:

«Bugün yalnız gizli çalışma yığınların parti yaşamına yeteri kadar katılmasını sağlamadığına ve yığınları gizli bir örgüt olan partiye karşı bir tutum almaya oldukça sürüklediğine göre, parti, legal alanda, işçilerin sendikal savaşımlarının yönetimini ele alıp, bunu sosyal-demokrasinin görevleriyle sıkı sıkıya bağlamalıdır.» Bu kararı biz, sağduyunun zaferi ve sosyal-demokrat partinin bir bölümünün taktik konusunda aydınlığa kavuşması olarak hararetle selâmlıyoruz.»

Okur, şimdi «Osvobojdenye»nin en önemli yargısını öğrenmiş oluyor. Bu yargıları, objektif gerçeğe uygun düştüğü anlamında almak elbette çok yanlış olur. Her sosyal-demokrat, burada yanlışları, her adımda kolaylıkla bulabilir. Bu değer-

lendirmeler liberal burjuvazinin çıkar ve görüşlerini iliklerine kadar taşıdığını, bu bakımdan oldum olası tek yanlı ve kasıtlı olduğunu unutmak saflık olur. Bu değerlendirmeler, bir iç bükey ya da dış bükey ayna eşyayı nasıl yansıtırsa, sosyal-demokrasinin görüşlerini öyle yansıtmaktadır. Ama burjuvazinin tersyüz ettiği bu yargıların, eni sonu, sosyal-demokrasinin içinde hangi eğilimlerin burjuvaziye, sınıf olarak, elverişli, yakın akraba, sempatik olduğunu, hangilerinin ise, zararlı, düşman, yabancı ve antipatik olduğunu hiç kuşkusuz çok iyi anlayan burjuvazinin gerçek çıkarlarını yansıttığını unutmak daha da büyük bir hata olur. Burjuva filozofu, ya da yazarı, ne menşevik, ne de bolşevik sosyal-demokrasiyi hiçbir zaman anlamaz. Ama biraz olunca, sınıf sezgisi onu aldatmaz ve, sosyal-demokrasideki eğilimleri tersine yansıtsa da, burjuvazi açısından daima doğru olarak, kavrıyabilir. Bunun için hasmımızın sınıf önsezisi, sınıf yargısı, her bilinçli proleterin ciddi olarak üzerinde durması gereken bir konudur.

Öyleyse Rus burjuvazisinin sınıf önsezisi, «Osvobojdenyecilerin» ağzından bize ne söylüyor?

Yeni «İskra»nın siyasal eğilimi kendisini ne kadar sevindirdiğini kesinlikle yansıtıyor. Yeni «İskra»nın gerçekçiliğini, ayıklığını, sağduyunun zaferini, alınan kararların ağırbaşlılığını, taktik kültürünü, pratik oluşunu vb. övüyor; III. Kongrenin eğiliminden ise hoşnut değildir; kongreyi dargörüşlüdür, devrimcidir, isyancıdır, pratikte yararlı uzlaşmaları geri tepiyor, vb. deyip yeriyor. Burjuvazinin sınıfsal önsezisi, onun kulağına, yazılarımızda en kesin kanıtlarla defalarca ispat ettiğimiz şeyi: bugünkü Rus sosyal-demokrasisinin içinde oportünist kanadı yeni «İskra»cıların oluşturduklarını, onların hasımlarının ise devrimci kanatta olduklarını fısıldamaktadır. Liberaller birincilerin eğilimlerini sempati ile karşılamadan, ikincilerin eğilimlerini ise suçlamadan yapamazlar. Liberaller, burjuvazinin ideologları olarak, işçi sınıfının «pratik, açık görüşlü ve ağırbaşlı» olmasının, yani eylem alanında, kapitalizmin çerçevesi içinde kalmasının, dönüşümlerle, sendikal savaşımla vb. ile yetinmesinin burjuvazinin çıkarına uygun olduğunu çok iyi anlamaktadırlar. Burjuvazi için, proletaryanın «devrimci dar görüşlülüğü» ve, kendi sınıf çıkarı için Rusya'nın halk devriminde yönetici bir role geçmek istemesi tehlikeli ve korku vericidir.

«Osvobojdenye»ciler için, «gerçekçilik» sözcüğünün gerçek

anlamı bu olduğunu, başka veriler arasında bay Struve'nin ve «Osvobojdenye»cilerin daha önce bu sözcükleri kullanmış olmaları da gösteriyor. «İskra»nın kendisi de, «Osvobojdenye-cilerin» «gerçekçiliğinin» **bu** anlamı taşıdığını tanımak zorunda kalmıştır. Örneğin, «İskra»nın 73-74'üncü sayılarına eklenen: «Zamanıdır!» başlıklı yazıyı hatırlayın. Bu yazıyı yazan kişi, (Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin II. Kongresinde «bataklık» görüşünü ardıcıl yansıtanlardan biridir) «Akimov kongrede, oportünizmin gerçek temsilcisi olmaktan çok, onun görüntüsü idi» deyip görüşünü açıkça ortaya koyunca, «İskra» yazı kurulu aşağıya aktardığımız notla, «Zamanıdır!» yazarının görüşünü hemen düzeltmek zorunluğunu duydu:

> «Bu değerlendirmeye katılmamız olanaksızdır. Akimov yoldaşın program sorunları üzerindeki görüşleri açık seçik oportünizmin damgasını taşımaktadır. Son sayılardan birinde «Osvobojdenye»nin eleştiricisi de. Akimov yoldaşın «gerçekçi» —«revizyonist» okuyunuz— eğilimi temsil ettiğini belirtmişti.»

Demek ki, «Osvobojdenyeci» «gerçekçilik»in, oportünizmden başka bir şey olmadığını «İskra» da pek iyi biliyor. Eğer «İskra» (102'nci sayısında) «liberal gerçekliğe» saldırırken, **kendi** gerçekçiliğini **liberallerin nasıl** övgülerini sessiz geçiyorsa, bu susmanın bir anlamı vardır: Bu tür övgüler bütün sövmelerden beterdir. Bu övgüler, («Osvobojdenye» bunu ilk defa ve bir rastlantı olarak yapmıyor) aslında liberal gerçekçilikle sosyal-demokrat «gerçekçiliğin» («oportünizm» okuyunuz) yakınlığını ispat eder. Bu, onların tüm yanlış taktik konumları yüzünden yeni «İskra»cıların bütün kararları içinden fışkırmaktadır.

Aslında Rus burjuvazisi, Bay Struve'nin düşünceleri ile olduğu gibi, liberal gazetelerin tümünün tonu ve özü ile, Zemstvo'lardaki yığınların siyasal eylemlerinin niteliğiyle, aydınlar yığınının ve bay Trubetskoy,[49] Petrunkeviç, Rodiçev[50] ve kumpanyasının her yanlı siyasal eylemleriyle «halk» devrimindeki ardıcılsızlığını ve bencilliğini apaçık ortaya koymuştur. Kuşkusuz, burjuvazi, her zaman açıkça anlamasa bile, sınıf sezgisiyle, bir yandan proletaryanın ve «halkın», **onun** devrimi için top mermisi olabileceğini, otokrasiyi vurmak için gerekli koçbaşını onların sağlayacağını; öte yandan da «çarlığa karşı kesin zaferi» sağladılar ve demokratik devrimi sonuna kadar başardılar mı proletarya ile devrimci köylülerin kendisi için

büyük bir tehlike olacağını genel olarak çok güzel anlamaktadır. Bunun için de burjuvazi, proletaryayı devrimde «gösterişsiz» bir rolle yetinmeye, kenarda durmaya, daha pratik, daha gerçekçi olmaya ve taktiğini «aman burjuvazi devrimden yüz çevirmesin» ilkesine dayandırmaya itmektedir.

Aydın burjuvalar işçi hareketini yokedemeyeceklerini çok iyi biliyorlar. Bu yüzden onlar, büsbütün işçi hareketine, büsbütün proletaryanın sınıf savaşına karşı çıkmıyorlar, hattâ işçi hareketini ve sınıf savaşımını Brentano[51] ve Hirş-Dunker[52] biçiminde anlıyor, grev özgürlüğü ve terbiyeli sınıf savaşı karşısında yerlere eğiliyorlar. Başka bir deyimle, işçilere (kendi savaşlarıyla daha şimdiden elde etmiş oldukları) grev ve örgütlenme hakkını «ödün» olarak vermeye tamamen hazırdırlar; yeter ki, işçiler «isyancı olmaktan», «dar anlamda devrimcilikten», «pratikte yararlı olan uzlaşmalara» karşı düşmanlıktan, «Rusya halk devrimini» **kendi** sınıf savaşları damgasıyla, proleter ardıcıllığıyle, kesinliliğiyle, «pleb Yakobenizmi» ile damgalamaktan vazgeçsinler. Bunun için aydın burjuvalar, bütün Rusya'da, binbir araçtan, yani kitaplar, konferanslar, söylevler, söyleyişlerden vb. vb. yararlanarak, işçilere sağduyuyu (burjuvaca), pratik düşünceyi (liberalce), gerçekçiliği (oportünistçe), sınıf savaşımını (Brentano'nun anladığı biçimde), sendikalarda örgütlenmeyi (Hirş-Dunker'in anladığı biçimde) vb. aşılamak için çaba göstermektedirler. Son iki belgi, özellikle «anayasacı-demokrat» partisindeki, ya da «Osvobojdenye»ci partideki burjuvalar için pek uygundur, çünkü bunlar görünüşte Marksist belgilere uymaktadır; çünkü bunları azıcık çarpıtıp, biraz sessizce geçiştirip, sosyal-demokratların belgileriyle kolayca karıştırmaya, hattâ kimi zaman sosyal-demokrasi demeye elverişlidir. Örneğin liberallerin legal organı olan «Rasvet» (ki «Proletari»nin okuyucularını fırsat düşünce bu gazete konusunda aydınlatacağız), sık sık sınıf savaşımı, proletaryayı burjuvazinin aldatması olasılığı, işçi hareketi, proletaryanın girişimi konularında vb. vb. öyle «atılgan» şeyler söylüyor ki, dikkatsiz okuyucu ve henüz aydınlanmamış işçi, bu gazetenin «sosyal-demokratçılığını» ak akça diye alabilir. Oysa bu gerçekte, sosyal-demokratizm üzerinde burjuvazinin yaptığı kalpazanlıktır, sınıf savaşı kavramını oportünistçe yozlaştırmaktır, çarpıtmaktır.

Burjuvazinin bütün bu koskocaman (yığınlara geniş etki yapma ölçüsü bakımından) kalpazanlığının temelinde, işçi ha-

reketini özellikle sendika hareketine indirgeme, onu her türlü bağımsız politikadan (yani devrimci ve demokratik diktatörlüğe yönelmiş politikadan) uzak tutma, «işçilerin bilincindeki Rus halk devrimi ülküsünü, sınıf savaşı ülküsünü gölgeleme» eğilimi yatmaktadır.

Okuyucuların gördüğü gibi, «Osvobojdenye» nin formülünü başaşağı ettik. Bu formül, demokratik devrimde, proletaryanın rolü üstüne iki görüşü, burjuva görüşü ile sosyal-demokrat görüşü en iyi yansıtan kusursuz bir formüldür. Burjuvazi,proletaryayı yalnız sendika hareketiyle bırakmak ve tıpkı «Credo»nun Bernştayn'cı yazarları gibi işçilerin bilincindeki siyasal savaşım ülküsünü «salt işçi» hareketiyle gölgelemek, «işçinin bilincindeki Rusya halk devrimi ülküsünü (Brentano biçimi) bir sınıf savaşımıyla gölgelemek» istiyor. Buna karşılık sosyal-demokrasi ise tersine proletaryanın sınıf savaşını, bütün Rusya halk devrimine proletarya yönetici olarak katılıncaya kadar, yani bu devrimi proletaryanın ve köylülerin demokratik diktatörlüğüne ulaştırıncaya kadar geliştirmek istiyor.

Burjuvazi proletaryaya, bizdeki devrim tüm halkın devrimidir, diyor. Bundan ötürü de sen, ayrı bir sınıf olarak, kendi sınıf savaşımınla yetinmelisin, «sağduyu» adına başlıca dikkatini yalnız sendikalar üzerinde ve sendikaların yasallaşması üzerinde toplamalısın, sendikaları «siyasal eğitimin ve örgütlenmenin en önemli temeli» saymalısın, ve devrim anında özellikle, «ciddi» kararlara, yeni «İskra»nın savunduğu cinsten kararlara varmalısın, «liberaller için daha elverişli olan» kararlardan yana çıkmalısın, «işçi sınıfının gerçek politik hareketinin pratik yöneticileri» olmaya eğimli yöneticileri tutmalısın, «Marksist dünya görüşünün (eğer «bilimsel olmayan» bu amentünün «sert formüllerine» kapılma mutsuzluğuna uğramışsan) hiç değilse gerçekçi ögelerini» korumalısın.

Sosyal-demokratlar proletaryaya, bizim devrimimiz tüm halkın desvrimidir, diyor. Onun için sen en ilerici ve sonuna kadar biricik devrimci sınıf olarak, bu devrime yalnız olanca gücünle katılmakla kalmamalı, devrimde yönetici rol oynamalısın. Bunun için dar anlamda sınıf savaşı sınırları içine, özellikle sendika hareketi içine kapanamazsın, tam tersine, sınıf savaşı çerçevesini ve içerikliğini öylesine genişletmelisin ki, yalnız bugünkü gerçek, demokratik, tüm Rusya halkı devriminin **bütün** ödevlerini değil, gelecek sosyalist devrimin görevlerini de **kucaklıyabilsin**. Bunun için sendika hareketini ih-

mal etmemekle, en ufak legal olanakları kullanmayı geritepmemekle birlikte, devrim döneminde ortaya silâhlı ayaklanma, devrimci ordu ve devrimci hükümet görevlerini koymalısın, çünkü bu çarlığa karşı savaşta halkı kesin utkuya, demokratik cumhuriyete ve gerçek siyasal özgürlüğe götüren biricik yoldur.

Yeni «İskra»nın alınan kararlarda, dayandıkları yanlış «çizgi» yüzünden nasıl yarım yamalak, ardıcılsız, ve doğal olarak burjuvazinin hoşuna giden bir konuma düştüğü konusunda daha fazla söz etmenin gereği yoktur.

II. MARTİNOV YOLDAŞ SORUNU YENİDEN «DERİNLEŞTİRİYOR»

Martinov'un «İskra»nın 102 ve 103'üncü sayılarındaki yazılarına geçelim. Elbette, Martinov'un, Engels ve Marks'ın yapıtlarından çeşitli alıntıları bizim yanlış, kendisinin doğru yorumladığını ispatlamak yeltenişine karşılık verecek değiliz. Martinov'un bu yoldaki çabaları ciddilikten o kadar uzaktır ki, başvurduğu kurnazlıklar o kadar sırıtıyor ki, ve sorun o kadar açık konmuştur ki, bu konuya bir kez daha dönmek ilgi çekici değildir. Özellikle «Proletari» nin yazarlarından bir grup tarafından hazırlanmakta olan Engels'in «Bakuninciler iş başında» adlı broşürüyle, Marks'ın 1850 Martındaki «Komünistler Birliği yöneticilerinin çağrısı» adlı broşürünün tümü çevrildiği zaman, bütün cephe boyunca yüzgeri eden Martinov'un zavallı hilelerinin içyüzünü, kafası işleyen her okuyucu kolaylıkla görebilir. Martinov'un bozgun halinde nasıl gerilediğini okuyucunun gözü önüne sermek için yazılarından bir pasajı aktarmamız yeter.

«İskra» 103. sayısında, diyor Martinov, «geçici hükümetp kurulması, devrimin gelişmesinde olanaklı ve amaca uygun yollarından biri olduğunu kabul ediyor, ve sosyal-demokratların, devlet mekanizmasını, sonradan tüm olarak sosyalist devrim için ele geçirme işinde, **burjuva** geçici hükümetine katılmalarının yararlı olacağını kabul etmiyor.» Başka bir deyişle: «İskra» devrimci hükümetin, hazine ve bankalara elkoyma sorumluluğundan, «cezaevlerini» vb. yönetmenin tehlike ve olanaksızlığından korkmanın saçmalığını şimdi artık anlamıştır. «İskra» geçmişte olduğu gibi şimdi de, demokratik dik-

tatörlükle sosyalist diktatörlüğü birbirine karıştırıyor. Bu karıştırma, geri çekilişi gizlemek için kaçınılmaz bir şeydir.

Ama Martinov, «Yeni İskra»nın karmakarıştırıcı yazarları arasında ön sırada yer almakta ve eğer deyim yerindeyse, karmakarıştırıcılıkta anıklıklı görünmektedir. Sorunu, «derinleştirmek» çabalarıyle, büsbütün karmakarışık ediyor, hemen her zaman, konumunun sahteliğini iyice açığa vuran yeni formüller «uydurmayı» beceriyor. «Ekonomizm» döneminde onun Plehanov'u nasıl «derinleştirdiğini», «patronlar ve hükümetle ekonomik savaşım» formülünü nasıl «yarattığını» bir hatırlayınız. «Ekonomistlerin» yazıları arasında bu eğilimin baştanbaşa sahte olduğunu bundan daha başarılı anlatan bir bölüme rastlamak zordur. Şimdi de öyledir. Martinov, yeni «İskra»da canla-başla çalışıyor ve hemen hemen ağzını her açtığında yeni «İskra»nın sahte tutumunu değerlendirmemize yarayan yeni yeni ve mükemmel belgeler sunuyor. «İskra»nın 102. sayısında, Lenin'in «devrim kavramıyla diktatörlük kavramını sezdirmeden değiştirdiğini» yazıyor. (s. 3, sütun 2.)

Yeni «İskra»cıların bize yönelttikleri suçlamaların tümü bu indirgemeye varıyor. Bu tür suçlamalarından ötürü Martinov'a ne kadar da yükümlüyüz! Çünkü suçlamasını bu biçimde formüle ederek, yeni «İskra»nın ideolojisine karşı savaşta, bize paha biçilmez bir yardımda bulunmaktadır! Martinov'u bize karşı daha sık kullanmasını, «Proletari»ye karşı saldırılarını «derinleştirmesine» ve saldırılarını «gerçekten ilkelere» dayandırmasına meydan vermesini «İskra» yazıkurulundan istememiz iyi olur. Çünkü Martinov, incelemelerini ne ölçüde ilkelere dayandırmaya çalışırsa, o ölçüde kötü sonuç alıyor, yeni «İskra»nın yetersizliklerini o ölçüde açığa vuruyor ve kendisiyle dostları üzerinde **reductio ad absurdum**'un yararlı eğitici etkilerini sağlamış (yeni İskra'nın ilkelerini saçmalamaya indirmiş) oluyor.

«Vperyod» ve «Proletari», devrim kavramının yerini diktatörlükle «değiştiriyorlarmış» ta, «İskra» böyle bir «değiştirmeğe» razı değilmiş. Tam öyledir, sayın Martinov yoldaş! Siz istemeden büyük bir gerçeği söylemiş oldunuz! Yani «İskra» devrimin kuyruğunda sürükleniyor, devrimin görevlerini «Osvobojdenye»ninkine benzer bir formüle saptırıyor, «Vperyod» ve «Proletari» ise demokratik devrimi ileri götüren belgiller ortaya atıyor yolundaki görüşümüzü yeni bir deyişle doğruladınız.

Anlayamıyor musunuz Martinov yoldaş? Sorunun önemli olması nedeniyle bunu size ayrıntılariyle açıklamıya çalışacağız.

Demokratik devrimin burjuva niteliğini, bu arada, tamamiyle özel mülkiyetin ve meta ekonomisinin tanınması temeline dayanan, bunun çerçevesi dışına çıkamayan çeşitli toplumsal sınıf, grup ve katmanların, olayların zorlamasıyla, otokrasinin ve genellikle toprak köleliği düzenin bozukluğunu kabul etmeleri ve özgürlük isteğine katılmalaları belirlemektedir. Bunun yanısıra «toplumca» istenen, pomeşçiklerle kapitalistler tarafından bir sürü kelimelerle (yalnız kelimeler!) savunulan bu **özgürlüğün** burjuva niteliği, gittikçe daha açık seçik belirmektedir. Bununla birlikte, işçilerle burjuvaların özgürlük uğrunda yürüttükleri savaş arasındaki, proleter ve liberal demokratizmi arasındaki köklü ayrılık gitgide göze çarpmaktadır. İşçi sınıfı ve onun bilinçli temsilcileri, ilerde yürüyor, bu savaşı ileri götürüyor ve onu sonuna vardırmaktan korkmak şöyle dursun, çok daha ileri götürmek demokratik devrimin en uzak sınırından da öteye gitmek istiyorlar. Ardıcılsız ve bencil burjuvazi ise özgürlük belgisini eksik ve ikiyüzlülükle benimsiyor. Bunun özel bir çizgiyle, özel işlenmiş «maddelerle» (örneğin, Starover'in veya Konferansçıların kararlarındaki maddelerle) belirlemek çabaları, (ki bunun ardında özgürlüğün burjuva yanlısı dostlarının ikiyüzlülüğü, ya da daha açıkçası, burjuva dostlarının bu özgürlüğü satmaları yatar) kaçınılmazlıkla başarısızlığa uğrayacaktır. Çünkü iki teş arasında (otokrasiyle proletarya arasında) kalan burjuvazi, kendisini bazı hallerde bir karış sola, bazı hallerde de bir karış sağa kaydırarak her zaman pazarlıklara, uzlaşmalara girişerek konum ve belgilerini binbir biçimde ve binbir yolla değiştirebilir. Proletarya demokrasisinin görevi bu çeşit ölü «maddeler» icadetmek değildir; onun görevi, gelişme süresince, yorulmadan siyasal durumu eleştirmek ve burjuvazinin hergün yenilenen ve önceden kestirilemeyen tutarsızlıklarını ve ihanetlerini, bunun içyüzünü göstermektedir.

İllegal yayınlarda Bay Struve'nin yaptığı siyasal çıkışların tarihçesini, sosyal-demokratların ona karşı açtıkları savaşın tarihçesini hatırlayın, proletarya demokrasisinin öncü savaşçısı sosyal-demokrasinin bu görevi nasıl gerçekleştirdiğini açıkça görürüz. Bay Struve tam Şipov işi bir belgiyle işe başladı: «Zemstvolara hak ve erklik verilmeli» («Zarya»da[53] ya-

yınlanan «Zemstvo'lara gadredenler ve liberalizmin Hannibal'leri» başlıklı yazıma bakınız). Sosyal-demokrasi Bay Struve'nin maskesini düşürdü ve onu belirli bir anayasacı program a itti. Bu «itmeler», devrim olaylarının hızla gelişmesiyle etkilerini gösterdikten sonra, savaş demokrasisinin daha sonraki sorununa yöneldi: genel olarak anayasayla yetinmemek ve mutlaka eşit, tek dereceli ve gizli genel seçim hakkını elde etmek. Biz «hasmın» bu yeni konumlarını da «zaptettikten» (genel oyla seçimin «Kurtuluş Birliği»nce kabul edilmesi) sonra baskıyı sürdürerek iki meclisli sistemin ikiyüzlü ve yalancı olduğunu, «Osvobojdenye»cilerin genel seçim hakkını kırpılmış olarak kabul etmelerini açığa vurduk ve **monarşizme bağlılıklarındaki** bezirgânca demokratçılığı, başka bir deyişle «Osvobojdenye»ci para çuvalı kahramanlarının büyük Rus devriminin çıkarları ile **oynadıklarını** belirtmeye devam ettik.

Sonunda, otokrasinin vahşice inatçılığı, iç savaşın dev ilerlemeler göstermesi, monarşistlerin Rusya'yı çıkmaza sokmaları, en taş kesilmiş kafalar üzerinde bile etki yapmaya başladı. Devrim, bir olgu, gerçek olmuştu. Devrimi tanımak için artık devrimci olmak gerekmiyordu. Otokratik hükümet herkesin gözü önünde dağılıyordu ve dağılma sürüp gitmektedir. Bir liberalin (bay Gredeskul'un[54]) legal yayında haklı olarak belirttiği gibi, ülkede, hükümete karşı başkaldırma durumu meydana gelmişti. Görünüşteki gücüne karşın, otokrasinin güçsüzlüğü belirdi; gelişmekte olan devrim olayları, canlı canlı çürümekte olan bu asalak organizmi basbayağı savaş dışı etmeye başlamıştı. Eylemlerini (ya da daha doğrusu siyasal dalaveralarını), edimle gerçekleşmiş olan belirli ilişkilere dayandırmak zorunda kalan burjuva liberaller, sonunda **devrimi tanımak gereğini duymaya başladılar.** Bunu devrimci oldukları için değil, devrimci olmadıkları halde yapmaktadırlar. Bunu, devrimin başarılarına öfkeyle bakarak, pazarlık değil, ölüm-kalım savaşı isteyen otokrasiyi devrimcilikle suçlayarak, zorda kaldıkları için, isteklerine karşın yapmaktadırlar. Ve anadan doğma esnaf oldukları için savaşa ve devrime kin besledikleri halde, ayakları altında başka toprak bulamadıklarından, koşullar onları devrim alanında yer almaya zorlamaktadır.

Son derece öğretici ve çok komik bir görü karşısındayız. Burjuva liberalizminin orospuları, devrimcilik cübbesine bürünmek çabasındadırlar. «Osvobojdenye»ciler —risum tenatis,

amici!— durun, gülmeyin baylar! devrim adına konuşmaya başlıyorlar. «Osvobojdenye»ciler «devrimden korkmadıklarına» bizi inandırmağa kalkışıyorlar. («Osvobojdenye»nin 72. sayısında bay Struve)!!! «Osvobojdenye»ciler, «devrimin başına geçmek» iddiasını ileri sürüyorlar!!!

Bu olağanüstü önemli olay, burjuva liberalizminin gelişmesinden çok, kendini onlara **kabul ettirmiş** olan devrimci hareketin gerçek başarısının bir kanıtıdır. Hattâ burjuvazi, otokrasinin böylesine sarsılması karşısında, devrim toprağına dayanmanın daha yararlı olduğunu sezmeye başlamıştır. Ama, öte yandan, tüm hareketin yeni ve daha yüksek bir aşamaya geçişini gösteren olgu, karşımıza gene öyle yeni ve öyle yüksek görevler koymaktadır. Şu ya da bu burjuva ideologunun kişisel iyi niyeti bir yana, burjuvazinin devrimi içtenlikle tanıması, olanaksızdır. Burjuvazi, hareketin bu yüksek aşamasına da kendi bencilliğini ve ardıcılsızlığını, esnaflığını ve gerici küçük kurnazlıklarını getirmeden edemez. Şimdi biz, devrimin yakın **somut** görevlerini, programımız ve bu programın gelişmesi adına başka **biçimde** formüle etmek zorundayız. Dün yeterli olan **bugün yetersizdir.** Devrimi tanıma isteğini, dün, ilerici demokrasinin belgisi yapmak belki yeterliydi. Şimdi bu azdır. Devrim, bay Struve'yi bile kendisini tanımaya zorlamıştır. Şimdi ilerici sınıftan, bu devrimin başlıca ve ertelenmez görevlerin **içeriğini** tam ve doğru belirlemesini istemektedir. Devrimi kabul eden Struve'ler hemen eşek kulaklarını ikide birde gösteriyor, eski bir türküyü: işin barışla sonuçlanması olanağı, Nikola'nın «Osvobojdenye»cileri hükümet kurmaya çağıracağı vb. türküsünü yeniden tutturdular. Bu «Osvobojdenye»ci baylar devrimi, kendileri için daha az tehlikeli biçimde baltalamak, onu satmak için tanıyorlar. Şimdi bize düşen görev, proletaryaya ve bütün halka «devrim» belgisinin yetersizliğini göstermek, devrimin içeriğini açıkça, hiçbir kuşkuya yer vermeyecek biçimde, mantıklı ve sağlam bir biçimde tanımlamanın gereğini anlatmaktır. Ve işte bu tanımlama, devrimin «kesin utkusunu» doğru olarak anlatacak biricik belgidir; ve bu belgi de: proletarya ve köylülerin devrimci-demokratik diktatörlüğüdür.

Kelimeleri kötüye kullanma, politikada en olağan şeydir. Örneğin, İngiliz burjuva liberalizmi yanlıları kaç kez kendilerine «sosyalist» dediler. (Harot, «artık hepimiz sosyalistiz» — «We all are socialists now» diyordu), Bismark yanlıları da,

Papa XIII. Leon'un dostları da kendilerine defalarca «sosyalist» demişlerdir. «Devrim» sözü de, kötüye kullanmaya pek elverişlidir, ve hareketin gelişmesinde belli bir aşamada bu kaçınılmaz bir şeydir. Bay Struve devrim adına konuşmaya başlayınca, ister istemez anımıza Tier[55] geldi. Bu acaip cüce, burjuvazinin politik satılmışlığının bu ideal temsilcisi Şubat devriminden birkaç gün önce yaklaşan halk fırtınasının kokusunu alıyor. Ve, çıkıyor parlamento kürsüsünden devrim partisinden yana olduğunu söylüyor! (Marks'ın «Fransa'da İç Savaş» adlı yapıtına bakın). «Osvobojdenye»cilerin, devrimin yanına geçmesindeki politik anlam, Tier'in «aktarmasıyle» **tamamen eşdeğerdir.** Rus Tier'leri, kendilerini devrimci partiden yana göstermeğe başladıkları vakit, bu devrim belgisinin artık yetersiz olduğu, bir şeye yaramadığı, hiçbir görevi çözemez bir belgi haline geldiği, devrimin olgu haline geldiği ve en değişik ögelerin devrime yanaştıkları anlamını taşır.

Aslında, Marksist görüş açısından devrim nedir? Eskimiş siyasal üstyapıyı zorla kırmak, yıkmaktır; bu üstyapı ile yeni üretim ilişkileri arasındaki çelişki, belirli bir anda üstyapının yıkılmasına yol açmıştır. Otokrasinin kapitalist Rusyanın bütün düzeniyle, onun burjuva-demokratik yolda gelişmesi için olan bütün gereksinmeleriyle çatışmasıdır, çelişkinin yapay olarak sürdürülmesiyle şimdi bu çatışmanın daha güçlü bir yıkıma gitmesidir. Üstyapı her yandan çatırdamakta, baskıya dayanamamakta, kuvvetten düşmektedir. Yeni üstyapıyı halkın kendisinin, yani en değişik sınıf ve grupları temsil edenlerin yaratması gerekiyor. Gelişmenin belirli bir düzeyinde eski üstyapının artık işe yaramadığı herkesçe açıkça görülüyor. Devrimi herkes tanıyor. Şimdi yeni üstyapıyı özellikle **hangi** sınıfların nasıl kurmaları gerektiği ödevi ortaya çıkmıştır. Bugün ve özellikle bu yapılmadı mı devrim belgisi boştur, içerikliği koftur, çünkü otokrasinin zayıflığı, prensleri ve «Moskovskie Vedemosti»yi[56] bile «devrimci» yapmaktadır! Bu tanımlama yapılmadıkça, ilerici sınıfın ilerici demokratik görevlerinin sözü bile edilemez. Bu tanımlama da proletarya ve köylülerin demokratik diktatörlüğü belgisidir. Bu belgi, yeni üstyapının yeni «kurucularının» hangi sınıflara dayanmalarının olanak ve gerekliğini de, üstyapının niteliğini de (sosyalist diktatörlüköten farklı olarak «demokratik» diktatörlük), üst yapının kuruluş yönetimini de (diktatörlük, yani zora dayanan direncin zorla ezilmesi, halkın devrimci sınıflarının si-

lâhlandırılması) belirler. Şimdi bu belgiyi, devrimci-demokratik diktatörlük, devrimci ordu, devrimci hükümet, devrimci köylü komiteleri belgisini tanımayan, ya devrimin görevlerini bir türlü anlayamıyor ve bugükü durumun ortaya koyduğu ve daha yüksek düzeydeki görevleri tanımlayamıyor, ya da «devrim» belgesini kötüye kullanıyor, halkı aldatıyor, devrimi satıyor demektir

Birincisine örnek: Martinov yoldaş ve dostlarıdır. İkincisine örnek ise: Bay Struve ve bütün «anayasacı-demokrat» Zemstvo partisidir.

Martinov yoldaş öyle sezişli ve ince buluşlu ki, devrim ve diktatörlük kavramlarının «değiştirildiği» suçlamasını, tam da devrimin gelişmesi, devrim görevlerinin diktatörlük belgisiyle tanımlanmasını gerektirdiği zamanda ortaya attı! Martinov yoldaş yine kuyrukta kalmak, son basamaktan bir öncesine takılıp kalmak, «Osvobojdenye» düzeyine düşmek talihsizliğine uğradı, çünkü, «devrim»i (sözde) tanımak ve proletarya ile köylülerin diktatörlüğünü (yani gerçek devrimi) tanımaya yanaşmamak, şimdi tam da «Osvobojdenye»cilerin politik görüşlerine. yani liberal-monarşist burjuvazinin çıkarlarına uygundur. Liberal burjuvazi şimdi bay Struve'nin ağzıyla devrimden yana çıkıyor. Bilinçli proletarya ise devrimci sosyal-demokratların ağzıyla proletarya ve köylü diktatörlüğü istiyor. İşte burada yeni «İskra»nın aklı evvel yazarı tartışmaya karışıyor ve: Sakın, devrim ve diktatörlük kavramlarının «yerini değiştirmeye» kalkışmayın! diye bağırıyor. Yeni «İskra»cıların bu sahte tutumu, onların boyuna «Osvobojdenye»cilerin kuyruğuna takılmaları suçlamasını doğrulamıyor mu?

«Osvobojdenye»cilerin (sosyal-demokrasinin istemlendirici İtişlerinden de az çok etkilenerek) demokrasiyi tanımada basamakları birer birer nasıl tırmandıklarını gösterdik. Başlangıçta kendileriyle yaptığımız tartışmanın konusu şu idi: Şipov taktiği mi (Zemstvolara hak ve erk), yoksa anayasa düzeni mi? Bundan sonraki konu şuydu: sınırlı seçim mi, yoksa genel oy hakkı mı? Daha sonraki konu: devrimin tanınması mı, yoksa otokrasiyle pazarlık ve uzlaşmalar mı? Ve sonunda şimdiki tartışma konusu da şu: devrimi, proletarya ve köylülerin diktatörlüğü olmaksızın tanımak mı, yoksa demokratik devrimde bu sınıfların diktatörlüğünü tanımak mı? «Osvobojdenye»cilerin (bugünküler mi, yoksa burjuva demokrasisi solundaki ardılları mı, orası önemli değil) bir basamak daha tırman-

maları ve zamanla (belki de Martinov yoldaş da bir basamak daha yukarı çıktığı zaman) diktatörlük belgisini de tanımaları mümkün ve beklenebilir. Eğer Rus devrimi başarılarını sürdürür ve kesin utkuyu elde ederse, bunun böyle olması kaçınılmazdır. O zaman sosyal-demokrasinin tutumu ne olacaktır? Bugünkü devrimin tam utkusu, demokratik devrimin sonu ve sosyalist devrim uğrundaki savaşımın başlangıcı olacaktır. Bugünkü köylülüğün isteklerinin gerçekleşmesi, gericiliğin tam bozgunu, ezilmesi, demokratik cumhuriyetin başarıya ulaşması, burjuvazinin, ve üstelik küçük burjuvazinin devrimciliğinin sonu ve proletaryanın sosyalizm için gerçek savaşımının başlangıcı olacaktır. Demokratik dönüşüm ne kadar tam olursa, bu yeni savaş o ölçüde çabuk, geniş, açık-seçik ve ardıcıl olacaktır. «Demokratik» diktatörlük belgisi, tam da bugünkü devrimin tarihsel bakımdan sınırlı niteliğini ve yeni düzen koşulları altında işçi sınıfının her türlü baskıdan ve sömürüden kurtuluşu için yeni bir savaşımın gereğini göstermektedir. Başka bir deyişle: Demokratik burjuvazi, ya da küçük burjuvazi, bir basamak daha yukarı çıktığı zaman, yalnız devrim değil, devrimin tam zaferi de bir gerçek olduğu zaman, işte o zaman (belki de gelecekteki yeni Martinov'ların korkunç çığlıkları arasında) demokratik diktatörlük belgisini, proletaryanın sosyalist diktatörlüğü belgisiyle, yani tam sosyalist devrim belgisiyle «değiştireceğiz».

III. DİKTATÖRLÜĞÜ KABA-BURJUVACA BETİMLEME VE MARKS'IN DİKTATÖRLÜK ÜSTÜNE GÖRÜŞÜ

Mehring, Marks'ın 1848'de «Noye Raynişe Tsaytung»ta yayınlanan yazılarından yaptığı derlemeye yazdığı notlarda, burjuva yayınlarının bu gazeteye, başka şeyler arasında, şöyle bir takaza yüklediklerini anlatıyor. «Yeni Rayn» gazetesi «demokrasinin gerçekleştirilmesi için biricik araç» olarak güya «hemen diktatörlüğün uygulanmasını» istemiş. (Marks Nachlass. III. cilt, s. 53'e bak.)[57] Bayağı burjuva açısından bakıldığında, diktatörlük ve demokrasi kavramları birbirini geriteper. Sınıfların savaşımı kuramını anlamamış olan, politik savaş alanında burjuvazinin çeşitli grupları arasında ağız kavgalarını görmeye alışmış olan burjuva, diktatörlük denince demokrasinin tüm özgürlük ve garantilerinin yokedilmesi-

ni, diktatörün kişisel çıkarları yararına uygulanan her türlü baskıyı ve kötüye kullanmayı anlamaktadır. Özellikle bu kaba burjuva görüşün bizim Martinov'un iliklerine işlediği, «Vperyod» ile «Proletari»nin diktatörlük belgisine düşkünlükleri, onun yeni «İskra»da açtığı «yeni kampanyanın» sonsözünde Lenin'in «şansını deneme hırsı»ndan ileri geliyor demesinde de («İskra» sayı 103, sayfa 3, sütun 2) göze çarpmaktadır. Bu nefis açıklama tutumu, «Noye Raynişe Tsaytung»un diktatörlük aşıladığı yolundaki burjuva suçlamalarıyla aynı düzeydedir. Demek ki, devrim ve diktatörlük kavramlarının «değiştirilmesi» işinde Marks'ı da suçüstü yakalayıvermişler; yalnız bu sefer bu işi «sosyal-demokratlar» değil, liberal burjuvalar yapmış! Martinov'a, sınıf diktatörlüğü ile bir kişinin diktatörlüğü arasındaki, demokratik diktatörlüğün görevleri ile sosyalist diktatörlüğün görevleri arasında ne gibi farklar olduğunu anlatabilmek için «Noye Raynişe Tsaytung»un görüşlerine bir göz atmak yararlı olsa gerek.

«Noye Raynişe Tsaytung» 14 Eylül 1848 sayısında «devrimden sonra her geçici devlet düzeni, diktatörlük hem de enerjik bir diktatörlük gerektirir. Biz daha başından beri Kamphavzeni (18 Mart 1848'den sonraki başbakan) diktatörce davranmadığı, eski düzeni hemen yıkmadığı, artıklarını kaldırıp atmadığı için yermiştik. Ve bay Kamphavzen, anayasa hayalleri ninnisiyle uyuklarken, yenilgiye uğrayan parti (yani gericilerin partisi) bürokrasi ve ordu içinde konumunu kuvvetlendirdi, hattâ, şurada burada açık savaşı bile göze aldı» diyordu.

Bu cümlelerde —haklı olarak diyor Mehring—, «Noye Raynişe Tsaytung»un Kamphavzen bakanlığı üstüne uzun bir yazıda belirtilen ayrıntılı görüş, birkaç noktada özetlenmiştir. Marks'ın bu sözleri bize ne gösteriyor? Şunu gösteriyor: geçici devrim hükümetinin diktatörce davranması **gerektir** (diktatörlük belgisinden kaçınan «İskra» bunu bir türlü anlayamadı), bu diktatörlüğün görevi eski düzenin artıklarını ortadan kaldırmaktır (RSDİP III. Kongresi karşı-devrimle savaş kararıyla bunu açık seçik göstermiştir, ve yukarda da belirttiğimiz gibi, konferans kararında bu yoktur). Sonuncusu, bu sözlerden çıkan üçüncü sonuç şudur: Marks, burjuva demokratlarını, devrim ve açık iç savaş döneminde «anayasacı hayaller» kurdukları için sert sert yermiştir. Bu sözlerin anlamı, «Noye Raynişe Tsaytung»un 6 Haziran 1848 sayısındaki yazı-

da özellikle göze çarpar biçimde aydınlatılmaktadır. Marks şöyle diyor «Bir kurucu halk meclisinin herşeyden önce aktif, devrimci anlamda aktif bir meclis olması gerekir. Frankfurt Meclisi ise parlamento üstüne okul ezberciliği yapıyor ve eylemi hükümete bırakıyor. Bu bilginler konseyi, diyelim, en olgun araştırmalardan sonra, en iyi gündemi ve en iyi anayasayı hazırladı. Alman hükümetleri bu süre içinde, süngüleri gündeme koyduktan sonra, bu en iyi gündemin, ya da en iyi anayasanın ne yararı olur?»

İşte diktatörlük belgisinin anlamı budur. «Kurucu Meclisin oluşturulması kararını» kesin utku sayan, ya da «aşırı devrimci karşın parti kalmamızı»! isteyen kararlar karşısında Marks'ın nasıl davranabileceği bundan anlaşılır.

Halkların yaşamında büyük sorunları yalnız kuvvet çözümler. Zora, iç savaşa genellikle ilkönce başvuranlar en gerici sınıflardır, «gündeme süngüleri koyanlar» onlardır. Rus otokrasisinin 9 Ocak'tan beri sistemli, şaşmadan, her yerde ve her zaman yaptığı ve yapacağı gibi. Böylesi bir durum ortaya çıktığına, süngü politik gündemde başa alınmadığına, ayaklanma kaçınılmaz ve zorunluk olduğuna göre anayasa hayalleri ve parlamentoculuk ezberciliği, yalnız burjuvazinin devrimi satmasını örtbas etmeye, burjuvazinin devrimden nasıl «yüz çevirdiğini» gizlemeye yarar. Gerçek devrimci sınıfın işte böylesi bir zamanda özellikle diktatörlük belgisini ileri sürmesi gerekir

Bu diktatörlüğün ödevleri konusunda Marks daha «Noye Raynişe Tsaytung»da şöyle yazar: «Ulusal Meclis ömrünü yaşamış hükümetlerin gerici, sinsi çıkışlarına karşı, yalnız diktatörce davranmalıydı; o zaman kamuoyunda öyle bir güç kazanırdı ki, ona çarpacak süngüler tuzla buz olurdu Bu meclis Alman halkını kendinden yana çekeceği, ya da onun peşinden gideceği yerde, halkı sıkıcı söylevlerle usandırmaktadır.» Marks'ın görüşüne göre halk meclisinin işi, «Almanya'da somut düzen içinde halk egemenliği ilkesiyle çelişen herşeyi temizlemek», sonra da «düzenin kazanımlarını her saldırıya karşı koruyabilmek ve halk egemenliğini güven altında tutabilmek için, dayandığı devrimci temeli sağlamlaştırmaktı».

Demek ki, Marks'ın 1848'de devrimci hükümete, ya da diktatörlüğe yüklediği görevler, içerikleri bakımından herşeyden önce **demokratik** devrim görevleridir, yani bu devrimi karşı-devrime karşı savunmak ve halk egemenliğiyle çelişen

herşeyi kaldırmaktır. Bu da, devrimci-demokratik diktatörlükten başka birşey değildir.

Devam edelim: Marks'ın düşüncesine göre bu görevi (halk egemenliği ilkesini edilimle yerine getirmek ve karşı-devrimin saldırılarını geri püskürtmek) hangi sınıflar gerçekleştirebilir ve gerçekleştirmelidir? Marks «halk» diyor. Ama biz, «halk»ın bir bütün olduğu, halk içinde sınıf savaşımı olmadığı yolundaki küçük burjuva hayallerine karşı Marks'ın her zaman amansızca savaştığını biliyoruz. Sonra Marks: «halk» deyimini kullanırken, bununla sınıf ayrılıklarını gölgelememiş, ancak devrimi sonuna kadar götürebilecek belirli ögeleri birleştirmiştir.

Berlin proletaryasının 18 Mart utkusundan sonra, devrimin iki yanlı bir sonucu ortaya çıktığını yazan «Noye Raynişe Tsaytung» diyordu ki: «... Bir yanda halkın silâhlanması, örgütlenme hakkı, edilimle kazanılan halk egemenliği; öte yanda monarşinin yaşaması ve Kamphavzen-Hanzeman hükümetinin, yani büyük burjuvazi temsilcileri hükümetinin yerinde kalması. Böylece, devrimin, birbirinden kopması, ayrılması zorunlu iki türlü sonucu olmuştu. Halk zafer kazanmış, kesin demokratik nitelikte özgürlük hakları elde etmişti, ama erk doğrudan doğruya halkın eline değil, büyük burjuvazinin eline geçmişti. Tek sözle devrim sona erdirilmişti. Halk, büyük burjuvaziyi temsil edenlere hükümet kurma olanağını verdi, bu temsilciler de, eski Prusya soylularına ve bürokrasiye hemen bağlaşma önerdiler, ne eğilimde olduklarını gösterdiler. Arnim, Kanitz ve Şverin hükümete girdi, bakan oldu.

Tâ baştan karşı-devrimci olan büyük burjuvazi, halktan yani işçilerden ve demokratik burjuvalardan korktuğu için, gericilikle bir savunma-saldırı antlaşması bağladı.» (Altını biz çizdik.)

Demek ki, devrimin kesin utkusu için yalnız «kurucu meclisi toplama kararı» değil, kurucu meclisin gerçekten toplanması bile yeterli değildir! Hattâ, silâhlı savaşla elde edilen belirlice bir utku (1848 yılının 18 Martında Berlin işçilerinin orduyu yenmesi) bile «bitmemiş», «sonuna kadar götürülmemiş» bir devrim olabilir. Devrimi sonuna kadar götürmek neye bağlıdır? Bu, egemenlik doğrudan doğruya kimin eline geçeceğine, Petrunkeviç'lerin ve Rodiçef'lerin, yani Kamphavzen'lerin ve Hanzeman'ların eline mi, yoksa **halkın**, yani işçilerin ve demokratik burjuvazinin eline mi geçeceğine bağlı-

dır. Birinci durumda, erk burjuvazinin olacaktır; proletaryaya ise «eleştiri özgürlüğü» yani «aşırı devrimci karşın parti» olma özgürlüğü kalacaktır. Burjuvazi, zaferden sonra hemen gericilikle antlaşma bağlayacaktır (örneğin Petersburg işçileri orduya karşı sokak savaşlarında belirli bir utkuyla yetinseler ve hükümet kurma işini de bay Petrunkeviç ile ortaklarına bıraksalar, Rusya'da da olacak olan mutlaka budur). İkinci durumda ise, devrimci-demokratik diktatörlük olabilir, yani devrim tam utkuya ulaşır.

Geriye yalnız, Marks'ın, büyük burjuvaziye karşılık, işçilerle birlikte halk diye adlandırdığı «demokratik burjuvazi» **(Demokratische Bürgerschaft)**den özellikle ne anladığı kalıyor.

Bu soruyu «Noye Raynişe Tsaytung»un 29 Temmuz 1848 sayısında çıkan yazının aşağıya alınan parçası açıkça yanıtlıyor. «... 1848'deki Alman devrimi, 1789 yılındaki Fransız devriminin yalnız bir karikatürüdür.

«1789 yılının 4 Ağustosunda, Bastil'i aldıktan üç hafta sonra, Fransız halkı bütün derebeylik yükümlerini **bir** günde kaldırdı.

«1848 yılının 11 Temmzunda, Mart barikatlarından dört ay sonra, derebeylik yükümleri Alman halkına yükletiliyordu. **Teste Gierkecum Hansemanno.***

«1789'daki Fransız burjuvazisi, bağlaşıklık kurduğu köylüleri bir dakika bile yalnız bırakmadı. Çünkü egemenliğinin temelinin köyde derebeyliği yıkıp yoketmek, özgür, toprak sahibi **(grundbesitzenden)** köylü sınıfı yaratmak olduğunu biliyordu.

«1848'deki Alman burjuvazisi ise kendisiyle kan bir, can bir ve doğal bağlaşık olan köylüleri, onlar olmadıkça soylula-

---

* «Girke ve Hanzeman buna tanıktır». Hanzeman, büyük burjuvazi partisini temsil eden bakandır. (Rusya'da: Trubetskoy, ya da Rodiçef vb. gibi) Hanzeman hükümetinin tarım bakanı olan Girke sözde «derebeylik yükümlerini» sözümona «karşılıksız» kaldıracak, yokedecek bir tasarı, «cüretli» bir tasarı hazırlamıştı. Oysa bu tasarı, aslında küçük ve önemsiz yükümlerin kaldırılmasını, önemli olanların ise kalmasını, veya karşılığının ödenmesini öngörüyordu. Bay Girke, Rusya'daki Kablukov, Manuilov, Hertsenştayın gibilerden, yani mujik'in-köylünün burjuva liberal dostları cinsinden, «köylünün toprak mülkiyetinin genişlemesini» isteyen, ama toprak beyi-pomeşçikleri de incitmek istemeyenlerin soyundandır.

rın karşısında hiç bir şey yapamayacağı belli olan köylüleri hiçbir bulunç azabı duymadan sattı.

«Derebeylik haklarının sürdürülmesi ve bu hakların satın alındığı (görüntüde) yolunda onaylanması. İşte 1848 Alman Devriminin sonucu budur. Dağ bir fare doğurmuştur!»

Bu çok öğretici bir kesimdir, bize dört önemli tez sunmaktadır: 1) Bitmemiş olan Alman devrimi, bitmiş olan Fransız devriminden, burjuvazinin sadece genel olarak demokrasiyi satmasıyla değil, özellikle köylüleri satmasıyla ayrılır. 2) Demokratik devrimin tam gerçekleşmesinin temeli özgür köylü sınıfının oluşmasıdır. 3) Böyle bir sınıfın meydana gelmesi derebeylik yükümlerinin yokedilmesi ve feodalizmin yıkılmasıdır, ama bu hiç de sosyalist devrim değildir. 4) Köylüler, burjuvazinin özellikle demokratik burjuvazinin «en doğal» bağlaşığıdır, ve onlar olmadıkça, burjuvazi gericiliğin karşısında «güçsüzdür».

Somut ulusal özelliklere uygun değişmelerle, derebeylik yerine toprak köleliği düzeni diyerek, bütün bu tezleri tümüyle 1905 Rusya'sına da uygulayabiliriz. Kuykusuz, Marks'ın aydınlatmış olduğu Amanya deneyerinden gereki dersi çıkardığımızda, devrimin kesin utkusu belgisi, proletarya ve köylülerin devrimci-demokratik diktatörlüğü belgisinden başkası olamaz. Kuşkusuz, Marks'ın 1848'de direnen gericiliğin ve ihanet eden burjuvazinin karşısına çıkardığı «halkın» başlıca ögeleri proletarya ile köylülerdir. Kuşkusuz, bizde, Rusya'da da liberal burjuvazi ve «Osvobojdenye»ci baylar köylüleri satıyor ve satacaklardır; yani işin içinden sahte reformlarla sıyrılacaklar ve pomeşçiklerle köylüler arasında kesin savaşta toprak beylerinin yanında yer alacaklardır. Bu savaşta köylüyü sonuna kadar, yalnız proletarya destekleyebilir. Kuşkusuz, sonunda, köylülerin savaşının utkusu, yani bütün toprakların köylünün eline geçmesi, bizde, Rusya'da, tam demokratik devrim demek olacaktır; bu da sonuna kadar götürülmüş olan devrimin toplumsal desteği olacak, ama asla sosyalist devrim, ya da küçük burjuva ideologlarının, sosyalist-devrimcilerin sözünü ettikleri «sosyalleşme» olmayacaktır. Köylü ayaklanmasının başarısı, demokratik devrimin utkusu, ancak demokratik cumhuriyet tabanı üzerinde, sosyalizme doğru gerçek ve kesin savaş yolunu açacaktır. Köylülük, toprak sahibi bir sınıf olarak bu savaşta, tıpkı şimdi burjuvazinin, demokrasi için yürütülen savaşımda yaptığı gibi, hiyanet ede-

cek, sallantılı bir rol oynayacaktır. Bunu unutan, sosyalizmi unutuyor demektir; proletaryanın gerçek çıkarları ve görevleri konusunda hem kendisini, hem de başkalarını aldatıyor demektir.

Marks'ın 1848 yılı üstüne görüşlerinin betimlenmesinde boş yer bırakmamak için o zamanki Alman sosyal-demokrasisi (ya da o zamanın diliyle Proletaryanın Komünist Partisi) ile bugünkü Rus sosyal-demokrasisi arasındaki temelli bir farkı belirtmemiz gerekir. Sözü Mehring'e verelim:

«'Noye Raynişe Tsaytung' politik alana 'demokrasinin basın organı' olarak çıkmıştır. Yazılarında baştan başa geçen kızıl çizgiyi görmemek olanaksızdır. Ama bu gazete burjuvaziye karşı proletaryanın çıkarlarından çok, burjuva devriminin otokrasi ve feodalizme karşı çıkarlarını doğrudan doğruya savunmuştur. 'Noye Raynişe Tsaytung'un sütunlarında devrim dönemindeki işçi hareketleriyle ilgili özel yazılara çok az rastlıyoruz. Bunun yanısıra, Köln İşçi Birliği'nin, Mole ve Şaper'in hazırlayıp haftada iki defa çıkardığı özel gazeteyi,[58] unutmayalım. Bu gazetenin en başarılı yazarı Stefan Born, Paris ve Brüksel'de Marks ve Engels'e öğrencilik etmiş ve 1848'de gazeteye Berlin'den özel haberler göndermiş olmakla beraber, 'Noye Raynişe Tsaytung'un o zamanki Alman işçi hareketine ne kadar az ilgi gösterdiği bugünkü okurların hemen gözüne çarpıyor. Born 'Anılarında', işçiler arasında yaptığı ajitasyonu Marks ve Engels'in onamamak gibi kendisine tek kelime etmediklerini söylüyor. Buna karşın, Engels'in daha sonraki notlarına bakılırsa, bu ajitasyonun en azı yönteminden hoşlanmadıkları daha olası görünmektedir. Born, Almanya'nın en büyük kesiminde proletaryanın henüz gelişmemiş sınıf bilinci karşısında pek çok ödün verdiğine, 'Komünist Manifesti' açısından hiçbir eleştiriye dayanmayan ödünler verdiğine göre, onlar temelli haklıdırlar. Ama Born'un yürüttüğü ajitasyonu gene de oldukça yüksek bir düzeyde tutabilmiş olduğuna göre, hoşnutsuzluklar yersizdir Hiç kuşkusuz, Marks ve Engels herşeyden önce burjuva devriminin olanağı kadar büyük ölçüde ileri götürülmesini işçi sınıfının en önemli çıkarı saydıklarından, tarihsel ve siyasal bakımdan haklıydılar Bununla birlikte, işçi hareketindeki doğal içgüdünün, en yüksek düşünürlerin kavrayışlarını bile düzeltebileceğinin en iyi ispatı, Marks ve Engels'in Nisan 1849'da işçilere özgü bir ör-

gütten yana çıkmaları ve Doğu Elbe (Doğu Prusya) proleterlerinin hazırladıkları bir işçi kongresine katılmaya karar vermiş olmalarıdır.»

Böylece, Marks ve Engels ancak 1849 Nisan'ında, yani devrimci gazetenin hemen de bir yıl yayınlanmasından sonra («Noye Raynişe Tsaytung», 1848 yılının 1 Haziranında çıkmaya başlamıştı) ayrı bir işçi örgütünden yana çıktılar! O zamana kadar bağımsız işçi partisiyle hiç bir örgütsel ilişkisi olmayan basit bir «demokrasi organı»nı yönetmişlerdi. Bizim çağdaş görüş açımızdan bakıldığında şaşılacak ve inanılmaz bir şey olan bu olgu, o zamanki Alman ve şimdiki Rus sosyal-demokrat işçi partileri arasında ne kadar büyük farklar olduğunu açıkça gösterir. Bu olgu, Alman demokratik devriminde (1848 Almanyası'nın ekonomik ve politik geriliği, devletin bölünmüşlüğü yüzünden) hareketin proleter çizgilerinin, hareketin proleter akımlarının ne kadar zayıf ölçüde belirebildiğini göstermektedir. Marks'ın, bu dönemde ve biraz daha sonraları, proletaryanın bağımsız partisinin kurulması zorunluğunu defalarca belirten sözlerini değerlendirirken, bunu (örneğin Plehanov'un unuttuğu gibi) unutmamalıyız. O zamanlar Almanya'da bütün hava o kadar esnafça, o kadar küçük burjuvaca idi ki Marks bu pratik sonuca ancak demokratik devrim deneylerine dayanarak, hemen de bir yıl sonra, varabildi. Bizim için bu sonuç, uluslararası sosyal-demokrasinin yarım yüzyıllık deneylerinden çıkarılmış, artık sağlam ve oturmuş bir kazanımdır. Biz, Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'ni bu kazanımdan yararlanarak örgütlemeye **başladık.** Örneğin bizde proletaryanın devrimci gazetelerinin, proletaryanın sosyal-demokrat partisinin dışında bırakılması, bir an için bile olsa, sadece bir «demokrasi organı» gibi yayınlanması söz konusu bile olamaz.

Ama, Marks'la Stefan Born arasında kendini şöyle böyle göstermeye başlamış olan çelişki, bizde, proleter akımların güçlenmesiyle, devrimimizin demokratik seli içinde çok daha gelişmiş bir biçimde bulunmaktadır. Mehring, Marks'la Engels'in, Stefan Born'un ajitasyonundan belki de hoşnut olmadıklarını belirtirken aşırı derecede yumuşak ve kaçamaklı bir dil kullanmaktadır. Oysa Engels 1885'te, («Enthüllungen über den Kommunistenprozess zu Köln» [«Köln Komünistler

davasında açığa vurulanlar»a önsöz] Zürih, 1885) Born üstüne şunu yazmıştır:

«Komünistler Birliği» üyeleri, heryerde aşırı demokratik hareketlerın başında yürüdüler, Birliğin, devrimci eylemlerin mükemmel bir okulu olduğunu kanıtladılar. «Brüksel ve Paris'te Birliğin aktif bir üyesi olan dizici Born'un Berlin'de kurduğu 'İşçi Kardeşliği' (**«Arbeiterverbrüderung»**) oldukça yayıldı ve 1850'ye kadar sürdü. Yetenekli bir genç olan Born bir politik kişi olmak için pek ivediledi, yığınları çevresinde toplayabilmek için karmakarışık ögelerle (Krethi und Plethi) 'kardeşleşti'. Kendisi hiç de, çelişmeli eğilimlere birlik, kaosa aydınlık sağlıyabilecek bir kişi değildi. Bundan ötürü resmi yayınlarında onun kardeşliği biteviye karmaşık bir duruma düşüyor, 'Komünist Manifesti'nin görüşleriyle lonca anıları ve istekleri, Lui Blank ve Prudon görüşlerinin kırıntılarıyla, proteksiyonizm-korumacılık vb. ile karmakarışık oluyordu. Kısacası bu insanlar herkese iyilik etmek istiyorlardı (**Allen alles sein**). **Özellikle onlar grevlerle, sendikalarla üretim kooperatifleri örgütleme işleriyle uğraşıyor, en önde gelen görevin, bu gibi işlerin sürekli olarak yürütülebileceği alanın politik zaferlerle zaptedilmesi olduğunu unutuyorlardı** (altlarını biz çizdik). Sonraları gericiliğin üstüngelmesi, bu kardeşliğin yöneticilerine doğrudan doğruya devrimci savaşa girme zorunluğunu duyurunca, çevrelerinde gruplaşan gelişmemiş yığınlar, onları, doğal olarak, orta yerde bırakıverdi. Born 1849 Mayısındaki Dresden ayaklanmasına katıldı ve ancak mutlu bir rastlantıyla kurtuldu. 'İşçi Kardeşliği' ise proletaryanın büyük politik hareketlerine katılmadı, daha çok kâğıt üzerinde kalan ve ikinci derecede bir rol oynayan bu acaip birliği gericiler 1850 yılında, kalan seksiyonlarını da ancak yıllarca sonra ortadan kaldırmayı uygun gördüler. Born (asıl adı Buttermilch'tir) politik bir kişi olamadı, artık Marks'ı lonca diline çevirmiyor, uysal Rönan'ı tatlımsı bir Almanca ile çeviren İsviçreli bir profesörcüktür».

İşte Engels demokratik devrimde sosyal-demokrasinin iki taktiğini böyle değerlendirmişti!

Bizim yeni «İskra»cılarımız da, «ekonomizm» eğiliminde öylesine akılsızca bir gayretkeşlik gösteriyorlar ki, «aydınlatmaları» ile monarşist burjuvazinin övgülerini kazanıyorlar. Onlar da «ekonomistlere» yaltaklanarak, aydınlanmamış yı-

ğınları «başına buyrukluk», «demokrasi», «özerklik» vb. gibi, demagojik, çekici belgilerle, aynı biçimde çevrelerinde gelişmemiş yığınları toplamaktadırlar. Onların İşçi Birlikleri de varlıklarını aynı biçimde, çoğu kez sadece Hlestakov'cu[39] yeni «İskra»nın sütunlarında göstermektedirler. Belgileri de, kararları da «proletaryanın büyük politik hareketinin» ödevlerini aynı ölçüde anlamadıklarını ortaya koymaktadır.

AÇIKLAYICI NOTLAR

1 «Demokratik Devrimde Sosyal-Demokrasinin İki Taktiği» adlı bu yapıtı Lenin, RSDİP'nin Üçüncü Kongresinin ve bu Kongreyle aynı anda Cenevre'de toplanan menşevik Konferansının ardından, Haziran ve Temmuz 1905'te yazmıştır. «İki Taktik»in yayınlanması Parti yaşamında önemli bir olaydı. Kitap Rusya'nın birçok kentinde illegal olarak dağıtılmış ve gerek gizli parti örgütleri, gerekse gizli işçi grupları tarafından incelenmiştir.

Şubat 1907'de St. Petersburg Basın Komitesi, kitapta yer alan düşüncelerin çarlığa karşı işlenmiş bir suç olduğu yargısına vararak «İki Taktik»i yasakladı. Mart ayında ise, St. Petersburg Mahkemesi bu yasaklama kararını onayladı ve kitabın imhasına karar verdi. Ama çarlık hükümeti bu imha kararını uygulamakta başarısız kaldı.

Bu kitabın sonunda yer alan «Açıklayıcı Notlar» bölümü, «İki Taktik» adlı yapıtının İngilizce çevirisinden (V.İ. Lenin, «Selected Works», Vol. 1, Progress Publishers, Moscow 1975, s. 425-527, 753-381) yararlanılarak yayınevi tarafından eklenmiştir. Yayınevi tarafından eklenmiş olan dipnotlar da, «Ed» ibaresiyle belirtilmiştir.

2 Potemkin zırhlısındaki isyan 14 (27) Haziran 1905 tarihinde çıktı. Zırhlının mürettebatı gemiyi bir genel grevin sürmekte olduğu Odesa'ya getirdi. Ama Odesa işçileri ile Potemkin zırhlısının mürettebatının ortak eylemleri için doğmuş olan elverişli koşullardan yararlanılamadı. Onbir gün Karadeniz sularında dolaştıktan sonra mürettebat, yiyecek ve kömür sıkıntısı yüzünden, gemiyi bir Romanya limanına götürmek ve orada yetkililere teslim olmak zorunda kaldılar. Tayfaların birçoğu yurt dışında kaldılar. Rusya'ya dönenler ise tutuklanıp harp divanında yargılandılar.

Potemkin isyanı başarısızlıkla sonuçlandı, ama büyük bir savaş gemisinin devrime katılmış olması otokrasiye karşı savaşımın gelişmesinde önemli bir aşamaydı.

3 «Proletari» — Partinin Üçüncü Kongresinin kararı uyarınca kurulmuş olan RSDİP'nin merkez organı, haftalık bir illegal bolşevik gazetesi. Partinin Merkez Komitesi Plenumu, 27 Nisan (10 Mayıs) 1905'te yaptığı toplantıda Lenin'i yazı kurulunun başına getirdi. «Proletari», 14 (27) Mayıs — 12 (25) Kasım 1905 tarihleri arasında Cenevre'de yayınlandı. Toplam 26 sayı çıkmıştır.

4 Narodnikler hareketi — Rusya'daki devrimci harekette 1860 ve 1870'lerde ortaya çıkmış olan bir küçük-burjuva akımı. Narodnikler, otokrasiye son vermek ve toprak beylerinin ellerinde bulunan toprağı köylülere vermek istiyorlardı. Kendilerini sosyalist sayıyorlardı, ama onların sosyalizmi ütopikti.

Narodnikler, kapitalizmin Rusya'da gelişme olanağı bulunmadığına inanıyorlar ve dolayısıyla da temel devrimci güç olarak proletaryayı değil, köylülüğü görüyorlar ve köy komününü sosyalizmin nüvesi sayıyorlardı. Bunlar, tarihsel gelişimde yığınların oynadıkları rolü reddediyorlar, ve tarihi yapanların edilgen kalabalıklar değil, kahramanlar, önde gelen kişiler olduğunu iddia ediyorlardı. Narodnikler, köylüleri otokrasiye karşı ayaklandırmak için köylere («halkın arasına») gitmişler ama hiçbir destek görmemişlerdir.

Narodnikler hareketi, devrimci demokrasiden liberalizme doğru gelişen birkaç aşamadan geçmiştir. 1880 ve 1890'larda Narodnikler çarlıkla uzlaşma politikasını benimsemişler, kulakların çıkarlarını savunmuşlar ve Marksizme karşı mücadele etmişlerdir.

5 Sosyalist-devrimciler partisi — Çeşitli narodnik grup ve çevrelerin birleşmeleriyle 1901'in sonunda ve 1902'nin başlarında Rusya'da kurulmuş olan bir küçük-burjuva partisi. Sosyalist-devrimcilerin görüşleri narodizmle revizyonizmin seçmeci bir bileşimiydi.

Bolşevik Partisi, Sosyalist-devrimcilerin sosyalist görünme çabalarını teşhir etmiş; köylülük üzerinde etkinlik sağlamak için onlara karşı inatçı bir savaşım sürdürmüş; başvurdukları bireysel terörizm taktiklerinin işçi-sınıfı hareketine verdiği zararları ortaya koymuştur. Aynı zamanda da, bolşevikler, çarlığa karşı mücadele içerisinde, belirli koşullarda, sosyalist-devrimcilerle geçici anlaşmalar yapmışlardır. Birinci Rus devrimi yılları sırasında, sosyalist-devrimciler partisinin sağ kanadı partiden ayrıldı ve görüşleri bakımından Anayasacı-Demokrat Partiye (Kadetlere) (bkz: not 13) yakın olan yasal Trudovik Halkçı-Sosyalist Partiyi kurdu; partinin sol kanadı ise, yarı- anarşist bir birlik olan «maksimalistler»i oluşturdu. Stolipin gericiliği sırasında (1907-10), sosyalist-devrimciler partisi, tam bir ideolojik ve örgütsel iflas içine düştü ve Birinci Dünya Savaşı sırasında sosyalist-devrimcilerin çoğu sosyal-şoven bir tutum aldı.

1917'deki Şubat burjuva-demokratik devriminin zaferinden sonra, sosyalist-devrimciler, menşevikler (bkz: not 17) ve anayasacı-demokratlarla birlikte, karşı-devrimci burjuva-ağa Geçici Hükümetinin temel dayanağı oldular. Bu partinin önderlerinden Kerenski, Avksentyev ve Çernov bu hükümet içinde yer almışlardır.

Sosyalist-devrimciler partisi, köylülerin büyük topraklı malikanelerin ortadan kaldırılması istemlerini desteklemeyi reddetti ve aslında bu malikanelerin devamını savundu. Hükümetteki sosyalist-devrimci bakanlar, büyük malikanelerin topraklarına elkoyan köylülere karşı cezalandırıcı eylemlerde bulunmuşlardı.

Yabancı askeri müdahale ve iç savaş yıllarında, sosyalist-devrimciler var güçleriyle müdahalecileri ve beyaz muhafızları desteklediler, karşı-devrimci komplolarda yer aldılar, Sovyet devlet adamlarına ve Komünist Partisi önderlerine karşı terörist eylemler örgütlediler.

6 «Osvobojdenye» — 18 Haziran (1 Temmuz) 1902'den 5 (18) Ekim 1905'e kadar yurt dışında P. Struve'nin yönetimi altında onbeş günde bir yayınlanan bir gazete. Bu gazete, liberal-monarşist Rus burjuvazisinin sözcülüğünü yapıyordu. 1903'te bu gazetenin çevresinde kurulan «Osvobojdenye» («Kurtuluş») Birliği,

Ocak 1904'te iyicene biçimlendi ve Ekim 1905'e kadar varlığını sürdürdü. Bu birliğin üyeleri, Ekim 1905'te kurulan Anayasacı-Demokrat Partinin (Kadetler) çekirdeğini oluşturdu.

7 Akimovculuk — Ekonomizmin önde gelen temsilcilerinden ve aşırı oportünistlerden V. P. Akimov'un adından türetilen bir deyim.

8 Ekonomizm — 20. yüzyılın başlarında Rus Sosyal-Demokrat hareketi içerisinde oportünist bir akım. Ekonomistler, işçi-sınıfı hareketinin görevinin daha iyi yaşam koşulları, daha kısa bir işgünü, daha yüksek bir ücret, vb. için ekonomik savaşım vermekten ibaret olduğunu, çarlığa karşı politik savaşımın ise liberal burjuvazinin işi olduğunu savunuyorlardı. Bunlar, işçi sınıfının bağımsız bir politik partisinin gereğini, işçi-sınıfı hareketi içinde devrimci teorinin taşıdığı önemi yadsıyorlar ve işçiler arasında sosyalist propoganda yürütmeyi reddediyorlardır.

9 Pyotr Berngardoviç Struve (1870-1944) — Burjuva iktisatçısı ve yazar; 1890'larda legal Marksizmin önde gelen temsilcilerindendi; daha sonraki yıllarda Anayasacı-Demokrat Partinin önderlerinden oldu.

10 «İskra» — 1900'de Lenin tarafından kurulmuş ve işçi sınıfının devrimci Marksist partisinin yaratılmasında belirleyici bir rol oynamış olan Rusya çapındaki ilk illegal Marksist gazete. «İskra»nın yazı kurulu V. İ. Lenin, G. V. Plehanov, L. Martov, P. B. Akselrod, A. N. Potresov ve Vera Zasuliç'ten oluşuyordu. Lenin gazetenin fiilen yazı işleri müdürü ve önderiydi.

«İskra», parti güçlerinin etrafında toplandığı, parti kadrolarının eğitildiği bir merkez haline geldi. Rusya'nın bazı kentlerinde (St. Petersburg, Moskova, Samara, vb.), Lenin'in «İskra»da ortaya koyduğu doğrultuda RSDİP grupları ve komiteleri örgütlendi ve Ocak 1902'de «İskra» yandaşlarının Samara'da topladıkları kongre, Rusya'da «İskra» örgütlerini kurdu.

Lenin'in girişimiyle ve doğrudan doğruya katılmasıyla, «İskra»nın yazı kurulu bir parti programı taslağı ve Temmuz-Ağustos 1903'te toplanan RSDİP'in İkinci Kongresini hazırladı. Kongre, onayladığı özel bir kararla, partinin inşaasında «İskra»nın oynadığı özel rolü belirledi ve «İskra»nın RSDİP'nin Merkez Organı olduğunu ilan etti. Martov, eski altı yazı kurulu üyesinin yazı kurulunda kalmalarında ısrar etti ve Kongrenin kararına rağmen yazı kuruluna katılmayı reddetti. Bu yüzden 46. sayıdan 51. sayıya kadar gazeteyi Lenin ve Plehanov çıkardılar. Sonradan Plehanov menşeviklerden yana bir tutum aldı ve bütün eski menşevik yazı kurulu üyelerinin tekrar yazı kuruluna alınmalarını istedi. Oysa Kongre bu kişileri reddetmişti. Lenin buna razı olmadı. Nitekim 19 Ekim (1 Kasım) 1903'te «İskra» yazı kurulundan ayrıldı; kooptasyon yoluyla Merkez Komiteye alındı ve menşevik oportünistlere karşı oradan mücadele etti. «İskra»nın 52. sayısını tek başına Plehanov çıkardı. 13 (26) Kasım 1903'te Plehanov, kendi girişimiyle ve Kongrenin iradesine karşı gelerek, bütün eski menşevik üyeleri yazı kuruluna aldı. 52. sayıdan başlayarak menşevikler, «İskra»yı kendi organları haline getirdiler. Bolşevik eski «İskra»nın yerini böylece menşevik yeni «İskra» almış oldu.

11 Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisinin Üçüncü Kongresi, 12 ve 27 Nisan (25 Nisan - 10 Mayıs) 1905 tarihleri arasında Londra'da yapıldı. Kongre, Lenin'in

önderliğini yaptığı bolşevikler tarafından hazırlanmıştı. Menşevikler bu Kongreye katılmayı reddettiler ve Cenevre'de kendi konferanslarını topladılar.

Kongre'ye 38 delege katıldı. Bunlardan 24'ü oy hakkına sahipti. 14'ünün ise yalnızca söz hakkı vardı.

Kongre, Rusya'da gelişmekte olan devrimin ana sorunlarını inceledi ve proletaryanın ve partisinin görevlerini belirledi. Gündemde şu maddeler vardı Tertip Komitesinin raporu; silahlı ayaklanma; devrim arifesinde hükümetin politikasına karşı tutum; geçici devrim hükümeti; köylü hareketine karşı tutum; Parti Tüzüğü; RSDİP'den kopan gruba karşı tutum; Rus olmayan sosyal-demokrat örgütler karşısındaki tutum; liberaller karşısındaki tutum; sosyalist-devrimcilerle pratik anlaşmalar; propoganda ve ajitasyon; Merkez Komitesinin ve yerel komite delegelerinin raporları.

Lenin, Kongre tarafından tartışılan belli başlı bütün sorunlara ilişkin karar tasarılarını kaleme aldı ve sosyal-demokratların geçici devrim hükümetine katılmalarına, köylü hareketinin desteklenmesine ilişkin karar konusunda, silahlı ayaklanma, devrim arifesinde hükümetin taktiklerine karşı tutum, sosyal-demokrat örgütlerde işçiler ile aydınlar arasındaki ilişki, Parti Tüzüğü, Merkez Komitesinin raporu ve başka sorunlar konusunda söz aldı. Kongre, Partinin burjuva-demokratik devrimindeki stratejik planını ve taktik hattını belirledi, silahlı bir ayaklanmanın örgütlendirilmesi işini partinin temel ve en ivedi görevi olarak saptadı. Kongre, başarılı bir silahlı halk ayaklanmasının karşı-devrimin direncini bastıracak, RSDİP'nin minimum programını uygulayacak ve bir sosyalist devrime geçişin koşullarını hazırlayacak geçici devrim hükümeti ile somutlanması gerektiğine işaret etti.

Kongre Parti Tüzüğünü de gözden geçirdi: 1. Maddeyi Lenin'in ortaya koyduğu biçimde değiştirdi; iki merkez yerine (Merkez Komitesi ve Merkez Organ), Merkez Komitesini tek Parti Merkezi haline getirdi; Merkez Komitesinin haklarını ve yerel komitelerle olan ilişkilerini açık-seçik belirledi.

Kongre, menşeviklerin eylemlerini, örgütsel ve taktik sorunlardaki oportünizmlerini mahkum etti. Kongre, menşeviklerin «İskra»yı kendi denetimleri altına alıp onu oportünist bir organ haline getirmiş olmalarını gözönüne alarak, Merkez Komiteyi yeni bir Merkez Organ, «Proletari» gazetesini çıkarmakla görevlendirdi. Partinin 27 Nisan (10 Mayıs) 1905'te yapılan Merkez Komitesi Plenumunun bir kararıyla Lenin bu gazetenin yazı işleri müdürlüğüne getirildi.

12 Bulıgin komisyonu — 18 Şubat (3 Mart) 1905 tarihli imparatorluk buyruğu uyarınca toplanan ve başkanlığını İçişleri Bakanı Bulıgin'in yaptığı özel bir konferans. Bu komisyon, gerici soyluları temsil eden büyük toprak sahiplerinden oluşuyordu. Komisyon, bir Devlet Duması kurulmasını öngören bir tasarı ve Duma seçimleri için bir yönetmelik hazırladı. Bu tasarı ve yönetmelik, 1 (19) Ağustos 1905 tarihinde, çarın Manifestosu ile birlikte açıklandı. Duma seçimlerinde oy kullanma hakkı yalnız toprak beylerine, kapitalistlere ve çok az sayıda köylü ailesine tanınmıştı. Çara bağlı bir danışma organı olan Duma'nın hiç bir yasama gücü yoktu ve ancak belirli bazı sorunları görüşebilecekti.

Bolşevikler, işçileri ve köylüleri Bulıgin Dumasını boykot etmeye çağırdılar, Duma seçimleri yapılmadı; hükümetin Dumayı toplama yolundaki çabaları, devrimin gelişmesi ve Ekim ayındaki politik grev yüzünden sonuçsuz kaldı.

13 Anayasacı-Demokrat Parti (Kadetler) — Liberal monarşist burjuvazinin Ekim 1905'te kurulmuş olan en güçlü partisi. Bu parti, burjuvazinin temsilcile-

rinden, soylulardan gelme Zemstvo görevlilerinden ve burjuva aydınlarından oluşuyordu. Kadetler, işçi yığınlarının gözlerini boyamak için kendilerine «Halkın Özgürlük Partisi» diyorlardı, ama aslında bu parti anayasal bir monarşi istemekten öteye gitmedi. Kadetler, Ekim Sosyalist Devriminden sonra, Sovyet iktidarının en azılı düşmanları oldular ve bütün silahlı karşı-devrimci eylemlere ve yabancı askeri müdahalelere katıldılar. Müdahalecilerin ve beyaz muhafızların yenilmelerinden sonra öteki ülkelere kaçtıktan sonra bile anti-Sovyet, karşı-devrimci eylemlerine son vermediler.

14 Millerandizm — Sosyal-demokrat hareket içinde adını Fransız reformist sosyalisti Millerand'dan alan oportünist bir eğilim. Millerand, 1899'da, Fransa'da gerici burjuva hükümete girmiş ve bu hükümetin halk düşmanı politikasını desteklemişti.

15 1871 Paris Komünü — Paris'teki proleter devrimi ile kurulan işçi sınıfının devrimci hükümeti; proletarya diktatörlüğünün bu ilk hükümeti 1871'in 18 Mart'ından 28 Mayıs'ına kadar 72 gün dayanmıştır.

16 A. Martinov (Aleksandır Samoiloviç Pieker) (1865-1935) — Ekonomizmin teorisyeni ve önderi, Lenin'in «İskra»sına karşı çıkmış ve sonraları da menşevizmin ideologlarından olmuştur. 1907-10 yıllarındaki gericilik döneminde ise likidatörler arasında yer almıştır.

17 Menşevikler — Rusya'daki sosyal-demokrat hareket içinde oportünst bir akım. Bunlar menşevik adını, RSDİP'nin İkinci Kongresinde almışlardır. Bu kongrede, Partinin merkez organları için yapılan seçimlerde, Lenin'in başında bulunduğu devrimci sosyal-demokratlar çoğunluğu (bolşinstvo) elde ederken, oportünistler azınlıkta (menşinstvo) kaldılar. «Bolşevik» ve «menşevik» adları buradan gelmektedir.

1905-07 devrimi sırasında menşevikler, devrimde işçi sınıfının hegemonyasına ve köylülükle bağlaşıklık kurmasına karşı çıktılar ve devrime önderlik etmesi gerektiğini söyledikleri liberal burjuvaziyle anlaşmaya varılmasını istediler. 1905 devriminin yenilgiye uğramasını izleyen gericilik yıllarında (1907-10), menşeviklerin çoğu likidatör oldular: işçi sınıfının illegal devrimci partisinin likide edilmesini istediler. Şubat 1917 burjuva-demokratik devriminden sonra, menşevikler, burjuva Geçici Hükümetinde yer almayı kabul ettiler, bu hükümetin emperyalist politikasını desteklediler ve bolşeviklerin hazırlamakta oldukları sosyalist devrime karşı çıktılar.

Ekim Sosyalist Devriminden sonra, menşevikler, açıkça Sovyet iktidarına karşı komplolar ve ayaklanmalar düzenleyen ve bunlara katılan karşı-devrimci bir parti oldular.

18 Frankfurt parlamentosu — Mart 1848 devriminden sonra kurulan tüm-Almanya Ulusal Meclisi. 18 Mayıs 1848'de Frankfort-am-Main'de toplandı. Esas görevi Almanya'nın parçalanmışlığına son vermek ve bir imparatorluk anayasası hazırlamaktı. Ama Meclis, liberal çoğunluğunun korkaklığı ve yalpalamaları ve küçük-burjuva sol kanadının kararsızlığı ve tutarsızlığı yüzünden erki kendi eline almaktan korktu ve 1848-49 Alman devriminin canalıcı sorunlarına ilişkin konularda kesin bir tutum takınamadı. Haziran 1849'da Württemberg hükümetinin askeri birlikleri tarafından dağıtıldı.

19 «Die Neue Rheinische Zeitung», 1 Haziran 1848'den 19 Mayıs 1849'a kadar Kolonya'da yayınlandı. Gazeteyi Marks ve Engels yönetiyorlardı; Marks gazetenin yazı işleri müdürüydü. Polisin baskınlarına ve çıkardığı engellere rağmen gazete, devrimci demokrasinin çıkarlarını, proletaryanın çıkarlarını inatla savundu. Mayıs 1849'da Marks'ın Prusya'dan sınır dışı edilmesi ve öteki yöneticilerinin de cezalara çarptırılmaları yüzünden gazete yayınına son vermek zorunda kaldı.

20 «Sosyal-Demokrat» — 7 (20) Nisan 13 (26) Kasım 1905 tarihleri arasında Tiflis'te Gürcü dilinde yayınlanan bir menşevik gazete. Toplam olarak altı sayı çıkmıştır. Yazı işleri müdürü Gürcü menşeviklerin önderi Noi Jordania idi.

21 Kara-çete (Çorne Soten) — Devrimci harekete karşı savaşmak üzere çarlık polisi tarafından kurulmuş monarşist çeteler. Bunlar devrimcileri öldürmüşler, ilerici aydınlara saldırmışlar ve Yahudi katliamları düzenlemişlerdir.

22 «Şipov» biçimi anayasa — Zemstvo hareketinin sağ kanadının ılımlı liberal önderlerinden Dmitri Şipov'un hazırladığı devlet yapısına ilişkin taslağa Lenin'in taktığı ad. Şipov, devrimin ilerlemesine engel olmak ve aynı zamanda Zemstvo'lar için çarlık hükümetinden bazı ödünler koparmak çabasıyla çarlığa bağlı temsili bir danışma organının kurulmasını önermişti. Böylesi bir pazarlıkla, ılımlı liberaller, yığınları aldatmak, monarşiyi korumak ve aynı zamanda da kendileri için bazı politik haklar kazanmak istiyorlardı.

23 Legal Marksizm — Rusya'da, burjuva liberal aydınlar arasında 1890'larda ortaya çıkmış olan toplumsal-politik bir akım. Struve, Bulgakov, Tugan-Baranovski ve öteki legal Marksistler kendilerine Marksist diyorlardı, ama Marks'ın öğretisinden yalnızca feodal sistemin kapitalizme açılmasının kaçınılmazlığını alıyorlar, Marksizmin devrimci özünü, yani kapitalizmin yıkılışının, sosyalist devrimin ve sosyalizme geçişin kaçınılmazlığı teorisini reddediyorlardı. Legal Marksistler, Rusya'da kapitalist gelişmenin kaçınılmazlığını reddeden narodnikleri legal basında eleştirmişler ve kapitalist sistemi övmüşlerdir. Daha sonraları Marksizme düşman olmuşlar ve burjuva Anayasacı-Demokrat Partiye katılmışlardır.

24 «Ruskaya-Starina» — Tarihsel sorunları ele alan aylık bir dergi; 1870'ten 1918'e kadar St. Petersburg'da yayınlanmıştır.

25 «Ruskiye Vedomsti» — 1863'te çıkmaya başlayan ve ılımlı liberal aydınların görüşlerini yansıtan bir gazete. 1905'te Kadetlerin sağ kanadının organı oldu. 1918'de, diğer karşı-devrimci gazeteler gibi yayınına son verdi.

26 «Sın Oteçestva» — 1856-1900 tarihleri arasında St. Petersburg'da çıkmış olan liberal bir günlük gazete. 1904'ün sonlarında tekrar çıkmaya başlamıştır. Gazetenin yazarları «Osvobojdenye» eğilimini ve çeşitli narodnik görüşleri temsil ediyorlardı. 15 (28) Kasım 1905'ten sonra sosyalist-devrimcilerin organı oldu, 2 (15) Aralık 1905'te kapatıldı.

27 «Naşa Jizn» — 6 (19) Kasım 1904'ten 11 (24) Temmuz 1906 tarihine kadar aralıklı olarak St. Petersburg'da çıkmış olan liberal bir günlük gazete.

28 «Naşi Dni» — 18 (31) Aralık 1904'ten 5 (18) Şubat 1905'e kadar St. Petersburg'da yayınlanmış olan liberal bir günlük gazete. 7 (20) Aralık 1905'te tekrar yayına başlamış, ama ancak iki sayı çıkabilmiştir.

29 Zemstvo — 1864 yılında çarlık Rusya'sının orta gubernialarında kurulmuş ve soyluların yönetiminde olan yerel hükümet organlarına verilen ad. Zemstvo'ların yetkileri salt yerel ekonomik sorunlarla sınırlıydı: hastahane ve yol yapımı, istatistik, sigorta, vb. Zemstvoların faaliyetleri hükümetin onaylamadığı her kararı iptal edebilen yerel valiler ve İçişleri Bakanı tarafından kontrol ediliyordu.

30 Kılıflı adam — Çehov'un aynı adı taşıyan öyküsündeki baş karakter; her türlü yenilikten nefret eden dar kafalı bir tip.

31 Georgi Apollonoviç Gapon (1870 — 1906) — 9 Ocak 1905 günü çara bir dilekçe sunmak amacıyla St. Petersburg'da yapılan gösterinin düzenleyicisi bir papaz; bu gösteri sırasında işçilerin çarın askeri birlikleri tarafından katledilmeleri üzerine Gapon'un bir ajan-provakatör olduğu ortaya çıkmıştır.

32 «Aus dem literarischen Nachalls von Karl Marx, Friedrich Engels und Ferdinand Lassalle. Herausgegeben von Franz Mehrnig», Bd. III, Stuttgart 1902, S. 211.

33 İvan İliç Petlunkeviç (1844-1928) — Zemstvo üyesi bir toprak sahibi; Anayasacı-Demokrat Partinin kurucularından ve önderlerinden: bu partinin Merkez Komitesi başkanı; partinin merkez organı «Reh»in yayıncısı; Birinci Duma'da üye.

34 Rus-Japon savaşı sırasında, 14-15 (27-28) Mayıs 1905 tarihlerinde Çusima Adası yakınlarında yeralan ve Rus donanmasının yenilmesiyle sonuçlanan deniz çarpışması.

35 Lenin'in yazılarında sık sık raslanan «parlamenter salaklık» ya da «parlamenter budalalık» deyimini ilk kullananlar Marks ve Engels olmuşlardır. Lenin bu deyimi, parlamenter sistemi herşeyin üstünde ve parlamento-içi faaliyeti de her koşul altındaki tek ya da ana politik savaşım biçimi olarak gören oportünistler için kullanmıştır.

36 Lenin burada, Almanya Sosyal-Demokrat Partisinin 6-12 Ekim 1895 tarihlerinde yapılan Breslav Kongresinde ele alınan tarım programı konusundaki tartışmalar sırasında ortaya çıkan görüş ayrılıklarına değiniyor. Bu tarım programının taslağı bir takım ciddi hatalar, özellikle proletarya partisini bir «halk» partisi haline getirme eğilimi taşıyordu. Bu program taslağını yalnız oportünistler değil, August Bebel ve Wilhelm Liebknecht de savunuyorlardı. Karl Kautski, Clara Zetkin ve Kongrede hazır bulunan birçok sosyal-demokrat delege bu taslağı ağır bir biçimde eleştirdiler. Taslak 158'e karşı 63 oyla reddedildi.

37 «Raboçee Delo» — Yurtdışındaki Rus Sosyal-Demokratlar Birliğinin organı. Nisan 1899'dan Şubat 1902'ye kadar Cenevre'de yayınlanmıştır. Toplam olarak oniki sayı çıkmıştı. Yazı Kurulu, ekonomistlerin yurt dışındaki merkezini oluşturuyordu. «Raboçee Delo», Bernstein'in «eleştri özgürlüğü» beligisini desteklemiş, Rusya sosyal-demokrat hareketinin taktik ve örgütsel sorunlarında oportünist bir tutum takınmış ve köylülüğün devrimci potansiyelini yadsımıştır. RSDİP'nin İkinci Kongresinde, «Raboçee Delo»cular partinin aşırı sağ, oportünist kanadını temsil etmişlerdir.

38 Boris Naumoviç Kriçevski (1866-1919) — Ekonomist önderlerden biri. 1890'ların sonlarında Yurtdışındaki Rus Sosyal-Demokratlar Birliğinin organı «Raboçee Delo»yu çıkartan önderlerden biriydi. RSDİP'nin İkinci Kongresinden sonra sosyal-demokrat hareketten çekilmiştir.

39 Burada «Devrimin Arifesi. Teorik ve Taktik Sorunlara ilişkin Narodnik Görüş» başlıklı broşüre değiniliyor. Bu broşür L. Nadejdin takma adıyla Y. O. Zelenski tarafından kaleme alınmış ve 1901'de yayınlanmıştı. Lenin bu broşürü «Ne Yapmalı?» adlı yapıtında çok sert bir biçimde eleştirmiştir.

40 Bernştaynçılık — Uluslararası sosyal-demokrat hareket içindeki oportünist, anti-Marksist bir akım; 19. yüzyılın sonlarında Almanya'da ortaya çıkmıştır. Adını revizyonizmin en açık savunucularından Eduard Bernstein'dan almıştır. Bernstein, Engels'in ölümünden sonra, Marks'ın öğretisini burjuva liberal bir tarzda gözden geçirmeye girişmiş ve sosyal-demokrat partiyi bir küçük-burjuva toplumsal reform partisi haline getirmeye çalışmıştır. Bernştaynçılığın Rusya'daki destekçileri legal Marksistler, ekonomistler, bundcular ve menşevikler olmuştur.

41 Blankiciler — Fransız sosyalist hareketi içinde, başını Fransız ütopik komünizminin temsilcisi Louis Auguste Blanqui'nin (1805-1881) çektiği bir akımın yandaşları. Blankiciler sınıf savaşımını yadsıyorlar ve insanlığın ücretli kölelikten proleter sınıf savaşımıyla değil, küçük bir aydın azınlığın kotaracağı gizli bir komployla kurtulacağını sanıyorlardı. Bunlar bir ayaklanmanın başarılı olabilmesi için gerekli somut durumu hesaba katmıyorlar ve bir avuç komplocunun eylemlerini devrimci parti çalışmasına yeğ tutarak yığınlarla bağ kurulmasına karşı olduklarını ortaya koyuyorlardı.

42 Almanya Sosyal-Demokrat Partisinin Erfurt programı, Ekim 1891'de Erfurt'da yapılan Kongrede kabul edilmişti. Bu program, kapitalist üretim tarzının kalkmasının ve yerini sosyalist üretim tarzına bırakmasının kaçınılmaz olduğu biçimindeki Marksist öğretiye dayandırılmış olması bakımından Gotha programına (1875) kıyasla ileri bir adımdı. Bundan başka, bu programda, işçi sınıfının politik bir savaşım vermesinin gereği vurgulanıyor, partinin görevinin bu savaşıma önderlik etmek olduğu belirtiliyordu, vb. Ama Erfurt programında da oportünizme ciddi ödünler verilmişti. Engels bu programı geniş bir biçimde eleştirmiştir. Bu eleştiri, aslında, Erfurt programını bir tür model olarak gören tüm İkinci Enternasyonal partilerinin oportünizmlerinin eleştirisiydi. Ne var ki, Alman sosyal-demokrasisinin önderleri, Engels'in bu eleştirilerini partinin tabanından gizli tuttular ve programın nihai metni hazırlanırken Engels'in en canalıcı önerilerini gözardı ettiler. Lenin, Erfurt programının proletarya diktatörlüğü konusundaki suskunluğunu, bu programın başlıca eksikliği ve oportünizme verilmiş korkakça bir ödün olarak görmüştür.

43 Lenin bu «not»u, «İki Taktik» üzerinde çalışırken ayrı kâğıtlara, yapıtın 10. Bölümü için yazmıştır. «Not»un elyazmasının üzerine şu ibareyi koymuştur: «10. paragrafa konacak.» Ama bu «not», ne kitabın ilk basımında (1905), ne de «İki Taktik»in yer aldığı «Oniki Yıl» (1907) adlı derlemede yer almıştır. İlk kez 1926'da, «Lenin Derlemesi V»te çıkmıştır.

44 «Raboçaya Mısl» — Ekim 1897'den Aralık 1902'ye kadar çıkmış olan ekonomist bir gazete. Toplam 16 sayı çıkmıştır.

45 «Hümanite» — Jean Jaures'in 1904'te Fransız Sosyalist Partisinin organı olarak kurduğu günlük bir gazete. Gazete, 1905'te Rusya'da başlayan devrimi selamlamıştır. Birinci Dünya Savaşı sırasında ise, Fransız Sosyalist Partisinin şoven bir tutum takınmış olan aşırı sağ kanadının sözcülüğünü yapmıştır. 1918-20 yıllarında Sovyet ülkesine karşı savaşmak üzere askeri birlikler sevketmiş olan Fransız hükümetinin emperyalist politikasına karşı çıkmıştır. Tours Kongresinde (Aralık 1920) Sosyalist Partinin bölünmesinden ve Fransız Komünist Partisinin kurulmasından hemen sonra, gazete, Komünist Partisinin merkez organı olmuştur.

46 Louis Eugene Varlen — Fransız işçi-sınıfı hareketinin önde gelen kişilerinden ve Birinci Enternasyonal üyesi; 1871'de Paris Komünü Konseyinde yer almıştır.

47 Burada, menşeviklerin 1905 Cenevre Konferansında kabul edilen «Örgütlenme Tüzüğü»ne değiniliyor.

48 Menşeviklerin, burjuva liberallerinin 1904 sonbaharından Ocak 1905'e kadar yürütükleri «Zemtvo kampanyası»nı destekleme planlarına değiniliyor. Bu kampanya kongreler, toplantılar, vb. biçiminde yürütülmüş ve buralarda ılımlı anayasacı istemlere uygun düşen kararlar alınmıştır. Lenin, «Zemstvo Kampanyası ve 'İskra'nın Planı» başlıklı makalesinde menşeviklerin bu konuda takındıkları tutumu sert bir biçimde eleştirmiştir.

49 Y. Nikolayeviç Trubetskoy (1863-1920) — Rus burjuva liberalizminin temsilcisi bir prens; idealist bir filozof ve Anayasacı-Demokrat Parti üyesi. Birinci Dünya Savaşı sırasında Rus emperyalizminin ideologlarından.

50 Fiyodor İvanoviç Rodiçev (d. 1856) — Toprak sahibi, avukat ve Zemstvo üyesi, Kadet partisinin önderlerinden ve bu partinin Merkez Komitesi üyesi; bütün Duma'larda üye.

51 Lujo Brentano (1844-1931) — Alman burjuva iktisatçısı, «devlet sosyalizmi»nin savunucusu; reformlar yoluyla ve kapitalistlerle işçilerin çıkarlarının uzlaştırılmasıyla kaptializm çerçevesi içinde kalınarak toplumsal eşitliğin sağlanabileceğini tanıtlamaya kalkışmıştır. Brentano ve yandaşları, Marksist lafazanlıkla işçi-sınıfı hareketini burjuvazinin çıkarlarına bağımlı kılmaya çabalamışlardır.

52 Max Hirş ve Franz Dunker — Almanya'da burjuva ilerici partinin önde gelen üyeleri. 1868'de «Hirş-Dunker sendikaları» diye bilinen reformist sendikalar kurmuşlardır. Bu sendikaları örgütleyenler, emek ile sermayenin çıkarları arasında «uyum» sağlamayı ve kapitalistlerin de sendikalara alınabileceklerini savunmuşlardır. Bunlar grevlerin gereğini yadsımışlar, burjuva devletin çıkartacağı yasalar sayesinde ve sendikaların yardımıyla, kapitalist toplum içinde kalınarak, işçilerin sermaye boyunduruğundan kurtulabileceklerini iddia etmişlerdir. Sendikaların esas görevinin işçilerle işverenler arasında aracılık etmek ve fon biriktirmek olduğunu savunmuşlardır. Eylemleri, esas olarak, karşılıklı yardımlaşma dernekleri ve kültür ve eğitim örgütleri çerçevesiyle sınırlı kalmıştır.

53 «Zarya» — 1901-02 yıllarında «İskra» yazı kurulu tarafından Stuttgart'ta yayınlanan Marksist bir bilimsel ve politik dergi. Toplam dört sayı çıkmıştır.

«Zarya», uluslararası ve Rus revizyonizmini eleştirmiş ve Marksizmin teorik ilkelerini savunmuştur.

54 Nikolai Andreyeviç Gredeskul (d. 1864) — Avukat ve yazar, Anayasacı-Demokrat Parti üyesi. 1905'te hükümete karşı yazılar yayınlamaktan tutuklanmış ve 1906'da sürgüne gönderilmiştir.

55 Adolf Tier (1797-1877) — Gerici bir Fransız politikacısı ve tarihçisi; Paris Komününün kanlı bir biçimde bastırılmasını tertipleyenlerden.

56 «Moskovskie Vedemosti» — Rusya'nın en eski gazetelerinden biri; 1756'da Moskova Üniversitesi tarafından çıkarılmıştır. 1863 ve 1887 yılları arasında aşırı gerici ve şoven, ilerici toplumcu düşüncelerin amansız düşmanı M. N. Katov tarafından yönetilmiştir. Katov, bu gazeteyi, toprak sahiplerinin ve kilisenin en gerici kesimlerinin görüşlerini yansıtan monarşist-milliyetçi bir gazete haline getirmiştir. 1905'te, gazete, kara-çetenin başlıca organlarından biri olmuştur; 1917' nin sonlarında kapatılmıştır.

57 Lenin, Franz Mehring'in, «Aus dem literarischen Nachalls von Karl Marx, Friedrich Engels und Ferdinand Lassalle» adlı kitaba yazdığı önsöze değiniyor.

58 Köln İşçi Birliğinin organı, başlangıçta «Zeitung des Arbeiter — Vereins zu Köln» başlığını taşıyordu. Alt başlığı ise «Freiheit, Brüderlichkeit, Arbeit» («Özgürlük, Kardeşlik, Emek») idi. Gazete, Nisan-Ekim 1848 tarihleri arasında bu başlık altında çıktı ve Komünistler Birliğinin üyeleri tarafından yönetildi. Bu dönem içinde 40 sayı yayınlandı. Gazetede Köln İşçi Birliğinin ve Ren eyaletindeki öteki işçi derneklerinin çalışmalarına geniş yer verildi. 26 Ekim'de gazete «Freiheit, Brüderlichkeit, Arbeit» başlığı ile çıkmaya başladı ve 24 Haziran 1849'a kadar yayınını sürdürdü.

59 Hlestakov — Gogol'un «Müfettiş» adlı komedisinin baş karakteri, kendini beğenmiş yalancı bir tip.

Çark Matbaası

20 Lira